

De dubbele ontkenning: een niet onverdienstelijke constructie

Een onderzoek naar factoren die de lezing van de dubbele ontkenning *niet on-ADJ*
bepalen

Datum: 19-06-2017

Opleiding: MA Neerlandistiek – Nederlandse Taalkunde

Onderwijsinstelling: Universiteit Leiden

Begeleider: Dr. R.J.U. Boogaart

Tweede lezer: Dr. A. van der Wouden

Student: Violet Hendriks

Studentennummer: s1256971

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. Inleiding	1
Hoofdstuk 2. Theoretisch kader: (dubbele) negatie	4
2.1. Negatie	4
2.1.1. Zinsnegatie en morfologische negatie	4
2.1.2. Mentale ruimtes negatie	5
2.1.3. Semantische verhouding negatie tot de positieve variant.....	8
2.2. Dubbele negatie	9
2.2.1. Vormkenmerken dubbele negatie	10
2.2.2. Lezing dubbele negatie.....	12
2.2.2.1. Horn's pragmatische lezing dubbele negatie	12
2.2.2.2. Mentale ruimtes dubbele negatie	15
2.2.2.3. Lezingen van de dubbele negatie.....	17
2.3. Conclusie.....	21
Hoofdstuk 3. Methode	22
3.1. OpenSoNaR.....	22
3.2. Werkwijze	22
3.2.1. Resultaten in OpenSoNaR.....	22
3.2.2. Bepalen van de lezing.....	25
3.3. Verwachtingen uit literatuur	26
Hoofdstuk 4. Resultaten	27
4.1. Frequenties van de dubbele negatie.....	27
4.2. Verklaring verschil in genres.....	28
4.3. Dubbele negatie in kranten.....	29
4.3.1. Dubbele negatie in sportartikelen	30
4.3.2. Veelvoorkomende uitdrukkingen voor litotes in kranten	31
4.3.3. Neutrale lezing in kranten	35
4.3.4. Denial in kranten	39
4.4. Dubbele negatie in Twitter	42
4.4.1. Neutrale lezing in Twitter.....	42
4.4.2. Veelvoorkomende dubbele negaties in Twitter zonder vaste lezing.....	45
4.4.3. Litotes in Twitter	48
4.4.4. Denial in Twitter.....	51
Hoofdstuk 5. Discussie	55
Hoofdstuk 6. Conclusie	61
Literatuur	63
Bijlage 1. Vaststellen van lezing	65
Bijlage 2. Excel-bestand resultaten krantenartikelen	66
Bijlage 3. Excel-bestand resultaten Twitter	70

Hoofdstuk 1. Inleiding

In september 2015 was de Feyenoord-aanvoerder Dirk Kuijt tevreden over de prestaties van het voetbalteam: ze hadden in een week twee keer gewonnen, daarnaast hadden ze vijf goals voor en nul tegen. Als toevoeging zei de aanvaller: “De samenwerking met Michiel Kramer loopt steeds beter. Ik ga echt wel mijn doelpuntjes maken. Als mensen dan toch naar statistieken willen kijken: volgens mij was het vandaag mijn 75ste voor Feyenoord. Dat is niet onaardig, geloof ik”.

Kuijt maakt in de laatste zin gebruik van een dubbele ontkenning: *niet onaardig*. Hoewel het Nederlands een taal is waar negatieve zinnen meestal één ontkenning bevatten, kunnen er ook zinnen voorkomen waar meer ontkenningen aanwezig zijn, zoals in het voorbeeld (Van der Wouden, 2007). Wat wil Kuijt met deze dubbele ontkenning zeggen? Een dubbele ontkenning zou namelijk meerdere lezingen kunnen hebben. “Hij is niet onaardig” zou bijvoorbeeld kunnen betekenen dat iemand gewoon *aardig* is. Dan gebeurt er semantisch gezien niks met de dubbele ontkenning: de twee negaties betekenen hetzelfde als de positieve variant (*niet onaardig* is hetzelfde als *aardig*). Daarnaast kan een dubbele ontkenning als understatement werken, waardoor twee ontkenningen juist bedoeld worden om iets heel positiefs uit te drukken. “Hij is niet onaardig” zou hier kunnen betekenen dat iemand juist *heel aardig* is. Ook zou een dubbele ontkenning een neutraal resultaat kunnen hebben: “Hij is niet onaardig” zou dus ook kunnen betekenen dat hij niet aardig, maar ook niet onaardig is. Van der Wouden (1997) heeft daarom in zijn proefschrift vier verschillende lezingen van de dubbele ontkenning geïntroduceerd.

Kuijt kan dus in plaats van “Dat is niet onaardig, geloof ik”, ook kiezen voor een neutraal-positieve variant ervan, namelijk “Dat is aardig”, of “Dat is wel aardig”. Kuijt lijkt met zijn dubbele ontkenning echter een understatement te gebruiken. Hij praat over zichzelf, dus zal hij de dubbele ontkenning gebruikt hebben om beleefd te zeggen dat hij een goede prestatie heeft geleverd. “Dat is niet onaardig, geloof ik”, zou dan vervangen kunnen worden door “Dat is heel aardig” of “Dat is heel goed”.

In de eerste versie van de Schrijfwijzer uit 1979, een handboek voor de Nederlandse grammatica, wordt het gebruik van de dubbele ontkenning afgeraden. Een positieve formulering zou namelijk veel prettiger lezen dan een negatieve (Verhagen, 1996, p. 193). Het lijkt in deze versie van de Schrijfwijzer ook alsof de twee ontkenningen elkaar alleen zouden opheffen. Dit betekent dat er, semantisch gezien, geen verschil is tussen de dubbele ontkenning en de positieve variant ervan. “Hij is niet onaardig” zou dus bijvoorbeeld altijd hetzelfde betekenen als “Hij is aardig”.

In de nieuwste herziening van de Schrijfwijzer uit 2016 (p. 123) lijkt de mening over het gebruik van een dubbele ontkenning niet veranderd te zijn: “Ontkenningen dicht bij elkaar maken een zin vaak onnodig moeilijk”. Hier wordt dus nog steeds afgeraden een dubbele ontkenning te

gebruiken. Bij twee of meer ontkenningen zou Renkema, de schrijver van het adviesboek, adviseren er in ieder geval één weg te halen.

Een dubbele ontkenning kan meerdere vormen aannemen. De ontkenning van de negatieve term – het eerste deel – kan op verschillende manieren gecreëerd worden. In de meeste gevallen wordt het negatiepartikel *niet* gebruikt, zoals in “Dat is niet onaardig” (Hoffman, 1987, p. 42). Echter, er zijn nog meer mogelijkheden om die negatie te bewerkstelligen, zoals de bijwoorden *geen*, *niks* of *nooit*. Het negatie-element in het tweede deel van de dubbele ontkenning kan ook uit verschillende lexicale categorieën bestaan, zoals een bijvoeglijk naamwoord, een bijwoord, een werkwoord of een zelfstandig naamwoord (Hoffman, 1987, pp. 58-59). In “Dat is niet slecht!” is het tweede deel (*slecht*) een bijwoord met een negatieve sturing. Daarnaast kan het tweede deel ook een negatief lexeem zijn met een prefix als *on-* of *in-* (Van Poppel, 2016, p. 221).

Negatie is, zoals hierboven al blijkt, een ingewikkeld fenomeen dat al vaak onderzocht is. Hoewel de tweede editie van de ANS een hoofdstuk aan negatie gewijd heeft, blijft de exacte lezing van de dubbele negatie achterwege (Van der Wouden, 1998, pp. 6-8). De Schrijfwijzer heeft daarentegen wel een voorzichtige poging gedaan, maar lijkt ook niet helemaal zeker van de lezing van de dubbele ontkenning te zijn (Verhagen, 1996, p. 194). In beide naslagwerken verdient negatie in ieder geval een grotere rol, mede door de complexiteit van de constructie.

In dit onderzoek zal ik me richten op een specifieke vorm van de dubbele ontkenning, namelijk de *niet on-* constructie. Hier is *niet* een bijwoord en *on-* het prefix van een bijvoeglijk naamwoord. Omdat een dubbele ontkenning op veel manieren gevormd kan worden, is het onmogelijk om in dit onderzoek alle verschillende soorten te analyseren, waardoor er de keuze is gemaakt om *niet on-* (waarbij *on-* het prefix is van een adjectief of bijvoeglijk naamwoord), een veelvoorkomende soort dubbele ontkenning, te onderzoeken. De onderzoeksvraag luidt: **Welke factoren bepalen de lezing van de dubbele ontkenning *niet on-ADJ*?**

Er wordt verwacht dat de dubbele ontkenning meerdere lezingen kan hebben, die variëren van negatief tot positief. Om dit te onderzoeken, wordt de constructie onderzocht in OpenSoNaR, een tekstverzameling van hedendaags geschreven Nederlands die uit meer dan 500 miljoen woorden bestaat (Oostdijk, Reynaert, Hoste & Schuurman, 2013). De lezing van de dubbele ontkenning zal, door middel van de context waarin de constructie staat, geanalyseerd worden in twee media, namelijk krantenartikelen en Twitter.

De scriptie is als volgt ingedeeld. In hoofdstuk 2 worden negatie en de dubbele ontkenning in kaart gebracht op basis van voorgaand wetenschappelijk onderzoek. De vormkenmerken en eventuele hypothesen over de lezing van de constructies die voorgesteld zijn, komen hier aan bod. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de methode van het onderzoek beschreven: waaruit bestaat het

corpus van OpenSoNaR en hoe wordt het onderzoek uitgevoerd? Hoofdstuk 4 richt zich op de resultaten van het corpusonderzoek waarna in hoofdstuk 5 de discussie te vinden is, die onder andere de resultaten met voorgaand onderzoek vergelijkt. Hoofdstuk 6, de conclusie, beantwoordt de hoofdvraag.

Hoofdstuk 2. Theoretisch kader: (dubbele) negatie

In dit hoofdstuk bespreek ik de literatuur die al bestaat over de dubbele ontkenning. Eerst wordt het fenomeen negatie nader belicht, om in de paragraaf erna meer duidelijkheid over de vormkenmerken van de dubbele ontkenning te krijgen. Extra aandacht besteed ik aan de constructie die in dit onderzoek geanalyseerd wordt: *niet on-ADJ*. Dan volgt een beschrijving van de tot nu toe aangenomen lezingen van de dubbele ontkenning.

2.1. Negatie

2.1.1. Zinsnegatie en morfologische negatie

De Elektronische ANS (Haeseryn, Romijn, Geerts, De Rooij & Van den Toorn, 1997, 29.1) noemt negatie een ontkenning van de inhoud van een constituent (zinsdeel) of zin.¹ In dit naslagwerk wordt er een apart hoofdstuk besteed aan negatie. Toch is het, mede vanwege de verscheidene functies van de constructie, niet gelukt om een volledige beschrijving van negatie weer te geven volgens Van der Wouden (1998, p. 6): "...hoewel het niet zo is dat ANS2 geen kennis genomen heeft van resultaten van recent negatie-onderzoek, wordt daar [...] onvoldoende gebruik van gemaakt".

Een ontkenning van een (gedeelte van de) zin kan op twee manieren gebeuren: door middel van zinsontkenning en door middel van morfologische ontkenning (Verhagen, 2002, p. 101). Een zinsontkenning kan bijvoorbeeld plaatsvinden door het vrije morfeem *niet*, zoals in de zin "Hij is niet aardig". De ANS noemt dit negatie "op het niveau van constituenten en zinnen" (Haeseryn et al., 1997, 29.1, alinea 1). Hier zegt een negatie-element (in dit geval *niet*) iets over een constituent of zin (in dit geval *aardig*).

Bij morfologische ontkenning, of negatie op woordniveau, is er sprake van een gebonden morfeem dat gepaard gaat met een vrij morfeem. De negatie vindt met name plaats door middel van een ontkennend voorvoegsel of prefix, zoals in de zin "Hij is onaardig" (Haeseryn et al., 1997, 29.1; Verhagen, 2002). *On-*, het gebonden morfeem, zorgt in dit geval voor de negatie van het woord. Het woord met het prefix heeft in sommige gevallen weer betrekking op de gehele zin, zoals in het volgende voorbeeld:

- (1) Het is onmogelijk iedereen tevreden te stellen.

---

¹ In dit onderzoek zullen de termen *negatie* en *ontkenning* allebei gebruikt worden, zonder verschil van definitie. De ANS gebruikt deze termen op dezelfde manier.

On- heeft alleen betrekking op *mogelijk*. Echter, *onmogelijk* heeft weer betrekking op de rest van de zin, namelijk dat iemand iedereen tevreden moet stellen (Haeseryn et al., 1997, 29.1, alinea 2).

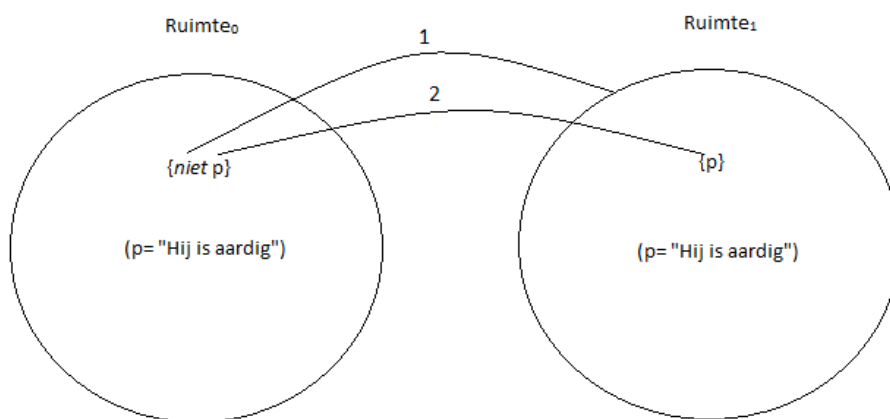
Een negatie-element kan ook betrekking hebben op een gedeelte van de zin. Hoewel we hierboven alleen de zinsontkenningen hebben besproken, duidt het volgende voorbeeld op een gedeeltelijke ontkenning:

(2) Niet Bártje wou de bruine bonen opeten, maar zijn broertje.

Tegenover het ontkende element (*Bartje*, dat ontkend wordt door *niet*), staat iets anders. Bartje wilde de bruine bonen namelijk niet opeten, maar zijn broertje wél. Voor Bartjes broertje geldt de negatie dus niet, waardoor *niet* in dit geval niet op de gehele zin betrekking heeft, maar op een gedeelte, namelijk Bartje (Haeseryn et al., 1997, 29.1, alinea 4).

2.1.2. Mentale ruimtes negatie

Er blijkt nog veel meer aan de hand te zijn met zinsnegatie en morfologische negatie dan bovenstaande theorie. Zo stelt Verhagen (2002, pp. 100-102) dat het grote verschil tussen de twee soorten negaties is dat de zinsontkenning twee mentale ruimtes opent, waar morfologische ontkenning dat niet doet. Een mentale ruimte is het perspectief van de spreeksituatie. Bij een morfologische ontkenning, zoals “Hij is onaardig”, is er maar één mentale ruimte aanwezig, namelijk dat iemand onaardig is: de negatie zit in het woord zelf. Echter, bij een zinsontkenning worden er twee mentale ruimtes geopend door het adverbium *niet*, dat hoort bij het adjectief *aardig*, namelijk: “Hij is aardig” en “Hij is niet aardig” (zie *figuur 1*).

Figuur 1

Het perspectief van de spreesituatie, wat er werkelijk gezegd wordt, is de eerste mentale ruimte: Ruimte₀. In de zinsontkenning is de ‘p’, of propositie, “Hij is aardig”. Echter, het perspectief is dat hij niet aardig is, dus in Ruimte₀ (de werkelijke situatie) is de spreesituatie ‘niet p’. De tweede ruimte, Ruimte₁, is geopend door lijn 1, omdat de ontkenning *niet* een andere ruimte opent waarin de gedachte ‘p’ geldig is, de tegenhanger van ‘niet p’ (zie lijn 2): “Hij is aardig”. Bij de morfologische ontkenning is het onmogelijk een tweede ruimte (Ruimte₁) te creëren, omdat de negatie in het woord zelf zit (*onaardig* bijvoorbeeld), waardoor de ‘p’ al vast staat: “Hij is onaardig”.

Door de zinsontkenning worden er dus twee verschillende houdingen aangenomen van de propositie ‘p’, zoals te zien in *figuur 1*: Verhagen (2002, p. 101) noemt dit een verschil van epistemische attitudes. De ontkenning in de morfologische negatie, dus “Hij is onaardig” heeft een andere functie: het keert de waarde van *aardig* om. Hoewel *aardig* zou betekenen dat iemand (heel erg) aardig is, geeft *onaardig* dus aan dat iemand (helemaal) niet aardig is. *Aardig* zou dus hoog op een schaal scoren en *onaardig* laag. *Niet aardig* betekent echter dat de spreker het positieve ontkent, in plaats van het negatieve (*onaardig*) te benadrukken. Hier lijkt de plaats van de uitspraak op de schaal dus wat onduidelijker te zijn. Dit wordt verder besproken in paragraaf 2.2.2.

Een ander voorbeeld dat zinsnegatie twee ruimtes opent en morfologische negatie niet, is het volgende, waarin verwijsmogelijkheden bij een zinsnegatie wel mogelijk zijn, maar bij een morfologische negatie niet:

(3) A: Ik ben niet gelukkig.

B: Dat is vervelend voor je, want dat is wel belangrijk in het leven.

(4) A: Ik ben ongelukkig.

B: #Dat is vervelend voor je, want dat is wel belangrijk in het leven.²

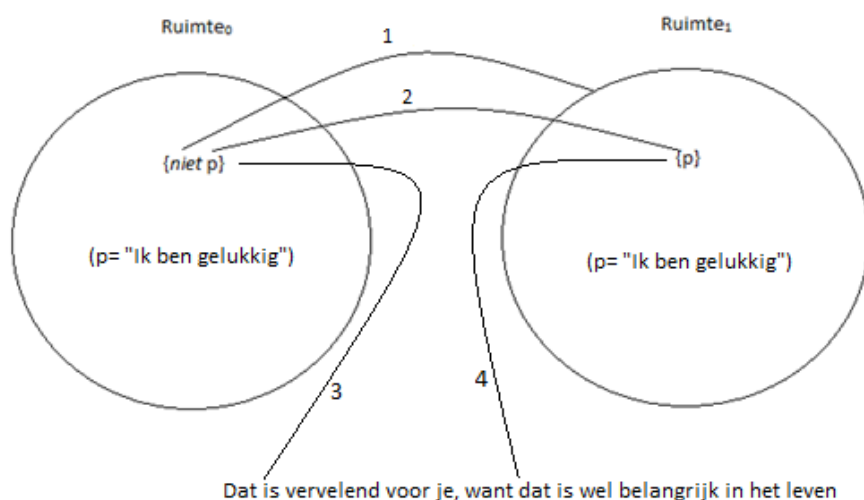
Hier is gesprek (4), met morfologische ontkenning (*ongelukkig*), grammaticaal incorrect, omdat het tweede woordje *dat* naar een positieve tegenhanger van het negatieve woord *ongelukkig* zou moeten verwijzen in de zin. Deze tegenhanger is echter niet aanwezig in het gesprek, door het gebrek aan Ruimte₁ in de morfologische negatie. *Dat* kan dus in zin (4) nergens naar verwijzen.

In gesprek (3) slaat de tweede *dat* op de tweede mentale ruimte (Ruimte₁), namelijk dat A wél gelukkig is (zie *figuur 2*, lijn 4). Omdat propositie ‘p’ “Ik ben gelukkig” aanwezig is door de tweede mentale ruimte die geopend wordt door de zinsnegatie, is de verwijzing met de tweede *dat* correct. De eerste *dat* slaat op de ontkenning, namelijk dat A niet gelukkig is (zie lijn 3).

---

² ‘#’ betekent in dit onderzoek dat een zin grammaticaal incorrect is of niet coherent, zoals in dit geval.

Figuur 2

Niet is hier dus de trigger om twee mentale ruimtes te openen. Bij morfologische negatie (*ongelukkig*) is er maar één mentale ruimte en is de verwijzing *dat* dus niet correct.

Omdat zinsnegatie wel twee ruimtes opent en morfologische negatie niet, veranderen de mogelijkheden voor een vervolgzin ook. Dit is te zien aan de hand van de volgende zinnen:

- (5) Hij is niet aardig. Integendeel, hij is echt vervelend.
- (6) #Hij is onaardig. Integendeel, hij is echt vervelend.

Integendeel is in deze zin een tegenstelling op het woord *aardig* in (5): de vervolgzin, dat hij echt vervelend is, is dus mogelijk omdat de negatie *niet* niet wordt meegerekend. *Integendeel* slaat namelijk op de propositie 'p' in Ruimte₁ ("Hij is aardig", zie *figuur 1*). Echter, in zin (6) zou *integendeel* als tegenstelling op *onaardig* moeten gelden, omdat er maar één ruimte aanwezig is. Dit is onmogelijk, omdat een tegenstelling van *onaardig* hoog op de schaal zou moeten liggen, dus na *integendeel* zou moeten volgen dat hij wel aardig is. Dit maakt zin (6) grammaticaal incorrect: er is maar één propositie 'p', namelijk "Hij is onaardig", waardoor het voegwoord *integendeel* niet in deze constructie gebruikt kan worden, omdat dit woord de schaal als het ware 'omdraait'.

Aan de hand van bovenstaande voorbeelden zien we dat er een verschil is tussen morfologische negatie en zinsnegatie. Omdat zinsnegatie twee ruimtes opent, biedt het meer mogelijkheden voor vervolgzinnen en verwijzingen dan de morfologische negatie, die maar één ruimte opent doordat de negatie in het woord zit. Ook laten deze voorbeelden zien dat "... taaluitingen er niet primair voor zijn om afbeeldingen van de werkelijkheid te geven, maar om

taalgebruikers de mogelijkheid te geven hun gedachten onderling te coördineren” (Verhagen, 2002, p. 109). *Niet aardig* en *onaardig* mogen dan misschien precies hetzelfde betekenen, maar de spreker laat je in beide gevallen aan andere dingen denken: *niet aardig* roept bij de lezer nog het idee van *aardig* op, door de tweede ruimte die opgeroepen wordt. Deze uitspraak lijkt dus wat minder negatief te zijn dan *onaardig*. De argumentatieve richting is dus in beide uitspraken negatief, maar de argumentatieve kracht lijkt in het geval van *onaardig* nog wat sterker naar het negatieve te neigen dan de zinsnegatie, *niet aardig*. Een gedachte die je afleidt uit wat er gezegd wordt, wordt ook wel een inferentie genoemd (Verhagen, 2002, p. 103).

Een goed voorbeeld hierbij is het verschil tussen een glas dat halfvol is of halfleeg. De situatie is in beide gevallen hetzelfde: een glas is tot aan de helft toe gevuld. Toch is het resultaat anders: als de spreker zegt dat zijn glas halfvol is, zegt hij eigenlijk dat je niet bij hoeft te schenken. Als de spreker zegt dat zijn glas halfleeg is, zegt hij eigenlijk dat hij graag wil dat je zijn glas juist wél bijschenkt. De inferentie of interpretatie in beide gevallen is dus anders. De argumentatieve richting verschilt ook: bij een halfvol glas heeft de uitspraak een positieve argumentatieve richting, bij een halfleeg glas een negatieve argumentatieve richting.

2.1.3. Semantische verhouding negatie tot de positieve variant

Bovenstaande theorie spreekt voor zich: negatie is een zeer veelomvattend concept. Er lijkt toch nog erg veel onduidelijkheid over te bestaan. Het is nog steeds onbeslist hoe negatie zich verhoudt tot de positieve variant ervan:

For negation cannot in general be read as, opposition or contrariety: when we speak of the ‘not great’ [...], we do not pick out ‘what is small any more than what is of middle size’, rather we refer simply to what is different from the great (Horn, 1989, p. 5).

Volgens Horn (1989, p. 3; 2002, pp. 81-83) bestaat er op semantisch gebied een tweedeling over deze verhouding: de meeste wetenschappers, zoals Ducrot, zien negatieve uitingen als zwakker, minder makkelijk, minder informatief en minder objectief dan de positieve variant ervan. Volgens andere wetenschappers is deze aanname niet juist.

Een derde kamp, waar onder andere Horn in zit, lijkt tussen deze hypothesen in te zitten. Zij maken het onderscheid tussen *contraire* en *contradictoire* tegenstellingen. *Contraire* tegenstellingen kunnen niet tegelijkertijd voorkomen (zoals goed en slecht), maar kunnen wel allebei onwaar zijn (Horn, 1989, p. 7). Er kan namelijk nog wel een tussenliggende waarde aanwezig zijn: een persoon hoeft immers niet goed of slecht te zijn, men kan er ook tussenin zitten. Dit

noemt men ook wel de grey zone, of de zone of indifference (Horn, 1991, p. 82; Van der Wouden, 1996, p. 4). Contradictoire tegenstellingen kunnen tevens niet naast elkaar voorkomen. Echter, één van beide tegenstellingen moet wel aanwezig zijn, zoals in dood of levend. Hier kan geen term tussenin aanwezig zijn, zoals bij een *contraire* tegenstelling (Van Poppel, 2016, p. 222).

De negatie van een *contraire* term (bijvoorbeeld *slecht*) zou iets anders betekenen. “Hij is niet slecht” zou namelijk niet betekenen dat hij per definitie goed is: er kan ook gerefereerd worden naar de grey zone, dus dat hij tussen slecht en goed zit. De Wet van de Dubbele Ontkenning, dat twee negatieve termen tegen elkaar weg te strepen zijn, blijkt dus niet altijd te kloppen in het geval van *contraire* tegenstellingen. Dit staat in contrast met *contradictoire* tegenstellingen, waar maar twee lezingen beschikbaar zouden zijn. Toch lijkt er meer aan de hand te zijn met de negatie van *contradictoire* termen. Dit wordt verder besproken in paragraaf 2.2.2.1.

Inmiddels is duidelijk dat een zin met een negatie een andere boodschap lijkt te bevatten: de negatie wordt niet zomaar gehanteerd. Hetzelfde blijkt te gelden voor een dubbele ontkenning. Men zou deze constructie niet zomaar gebruiken: de dubbele ontkenning is niet geheel equivalent aan de positieve variant ervan. *Niet onaardig* betekent bijvoorbeeld dus niet hetzelfde als *aardig*.

2.2. Dubbele negatie

Een dubbele ontkenning is aanwezig als er – de definitie zegt het al – twee negatieve termen aanwezig zijn. Hoewel we het in de voorgaande paragraaf hadden over een enkelvoudige negatie, waar een positieve term ontkend zou worden, zijn er bij een dubbele negatie twee vormen van ontkenning in een zin(sdeel) aanwezig. Er wordt een negatieve term ontkend, waardoor het resultaat op de positieve kant van de schaal zou moeten liggen. Er kan bij een dubbele ontkenning sprake zijn van én zinsnegatie én morfologische negatie, zoals in “Hij is niet onaardig”. Er bestaan echter genoeg combinaties van bijvoorbeeld twee zinsnegaties, zoals “Je geeft me nooit geen bloemen”. Ook kan een dubbele ontkenning voorkomen met *contradictoire* (zoals *niet onmogelijk*) en een *contraire* tegenstelling (bijvoorbeeld *niet onintelligent*). *Niet onmogelijk* betekent dus als *contradictoire* term precies hetzelfde als *mogelijk*, omdat iets mogelijk of onmogelijk is, maar het resultaat niet ergens tussenin kan zitten. Echter, zoals Verhagen (2002) ook zegt: *niet onmogelijk* wordt niet zomaar gebruikt en zal uiteindelijk wellicht een ander resultaat hebben dan de positieve variant, *mogelijk*. Dit wordt in de volgende paragrafen verder besproken.

2.2.1. Vormkenmerken dubbele negatie

De dubbele ontkenning heeft vaste vormkenmerken. Er moet een ontkenning van een negatieve term aanwezig zijn, wat op verschillende manieren tot stand kan komen.

Hoffman (1987) heeft haar proefschrift geschreven over de litotes of de *Negatio Contrarii*. Over de litotes is nog veel discussie. Braet (2007) en Claes en Hulsens (2015) zien de litotes als een sterke bevestiging of understatement. Van der Wouden (2007) vermeldt daarentegen dat de litotes ook als verzwakkende dubbele ontkenning kan werken: de dubbele ontkenning verwijst in dit geval naar de grey zone. Hoffman (1987, p. 2) ziet de litotes, in het werk *Negatio Contrarii* genoemd, als “the negation of the opposite”. Volgens haar valt in sommige culturen de litotes onder de dubbele ontkenningen. Dus alleen twee woorden die beide een negatieve lading hebben, zouden een litotes zijn. Deze hypothese neemt zij niet aan: de litotes kan dus ook een ontkenning van een positieve term zijn. In dit onderzoek zal echter aangenomen worden dat de litotes een stijlfiguur is om een versterking op te roepen, maar alleen van een dubbele ontkenning. Dus een litotes wordt gebruikt om van twee negaties een zeer positief resultaat te maken.

Een dubbele ontkenning kan onder andere tot stand komen door een negatief partikel te combineren met een adjectief of adverbium met een negatief prefix. In het Engels zou dit bijvoorbeeld *not un-* zijn, in het Frans *ne...pas in-* en in het Nederlands *niet on-* (Hoffman, 1987). Het eerste deel van de dubbele ontkenning, het negatiepartikel, kan op verschillende manieren gevormd worden. In de meeste gevallen wordt het bijwoord *niet* gebruikt. De negatie kan echter op meerdere manieren bewerkstelligd worden. Zo kunnen de partikels *geen*, *niks* of *nooit* ook als eerste deel van de constructie werken (Van der Wouden, 1996, p. 7). Zelfs zwakke negaties, zoals *amper*, *zelden* en *weinig* kunnen het eerste deel van de dubbele negatie vormen. Deze negaties zorgen echter wel voor minder interpretatiemogelijkheden, omdat ze iets zeggen over de plaats en de tijd en niet iets over de negatieve term, zoals *niet* doet. Zie de volgende voorbeelden:

(7) Ik ontken de uitspraak niet.

(8) Ik heb de uitspraak nooit ontkend.

In zin (7) ligt de focus op de negatie van *ontkennen* door *niet*. In zin (8) ligt de focus echter ergens anders: deze zin impliceert dat de spreker op geen enkel moment (*nooit*) de uitspraak heeft ontkend. Hier is dus de tijd belangrijk, in plaats van de ontkenning (Van Poppel, 2016, p. 221). In dit onderzoek wordt alleen het negatiepartikel *niet* geanalyseerd, dus andere vormen om de negatie te activeren zal ik hierna niet meer bespreken.

Het tweede deel van de dubbele ontkenning kan uit verschillende lexicale categorieën bestaan, zoals een bijvoeglijk naamwoord, een bijwoord, een werkwoord of een zelfstandig naamwoord (Hoffman, 1987, pp. 58-59). Hoewel het tweede deel vaak bestaat uit een adjectief of adverbium met een negatief prefix zoals *on-* (zoals in *niet onaardig*), kan het woord zelf ook een negatieve lading hebben. Voorbeelden hierbij zouden kunnen zijn: *bad (slecht)*, *short (kort)* (Hoffman, pp. 37-38). *Kort* is in dit geval de negatieve term door de gemarkeerdheid: *kort* is het gemarkeerde lid in het antonieme paar *kort-lang*. *Lang* is de ongemarkeerde term, omdat dit gebruikt wordt wanneer een vraag gesteld wordt met betrekking tot het antonieme paar en wanneer het verschil tussen de paren niet relevant is. Denk aan zinnen als “Hoe lang is die weg?” en “De weg is acht kilometer lang” (Hoffman, 1987, p. 149).

Dus woorden die formeel negatief zijn, gemarkeerd zijn of een negatieve waarde hebben, gelden als negatie in een dubbele ontkenning (Van Poppel, 2016, p. 221). In dit onderzoek wordt een adjectief (ADJ) met het prefix *on-* geanalyseerd als tweede deel van de dubbele ontkenning. Gemarkeerde termen en woorden met een negatieve lading zullen dus hierna geen deel meer uitmaken van het onderzoek.

Wat betreft de syntaxis van een dubbele ontkenning moet het negatiepartikel voorop staan. Dan volgt het negatieve lexeem (Hoffman, 1987, p. 62). Er zijn wel enkele uitzonderingen, maar in dit onderzoek wordt daar verder niet op ingegaan. Hoewel het negatiepartikel vrijwel altijd voorop staat en het ontkende achteraan, kunnen er wel constituenten tussen staan. Mogelijke zinsdelen die tussen de twee ontkenning kunnen staan, zijn het onderwerp, lijdend voorwerp, vormen van *zijn*, een satelliet (een constituent dat niet tot de zinskern behoort) en partikels die de dubbele ontkenning versterken (zoals *zeer* of *erg*), ook wel intensiveerders genoemd. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de betekenis van de dubbele ontkenning lijkt te veranderen. Zie het volgende voorbeeld:

(9) Ik vind haar **niet** erg **onaardig**.

Hier is de dubbele ontkenning *niet onaardig* aanwezig waar een intensiveerder tussen staat, namelijk *erg*. *Niet onaardig* alleen betekent waarschijnlijk of dat de spreker haar erg aardig vindt (litotes) of dat de spreker haar redelijk aardig vindt (neutraal). Echter, door *erg* lijkt het resultaat op de negatieve kant van de schaal te blijven, namelijk dat ze een beetje onaardig is. Dus door constituenten tussen de twee negatie-elementen toe te voegen, lijkt de lezing van de dubbele ontkenning te veranderen.

2.2.2. Lezing dubbele negatie

2.2.2.1. Horn's pragmatische lezing dubbele negatie

Hoewel Horn (1991), zoals we in paragraaf 2.1.3. hebben gelezen, het verschil tussen een positieve en negatieve uiting maakt op semantisch gebied, maakt hij ook nog een verschil op pragmatisch gebied. Dit doet hij op basis van een van Grice's (1989) maxims:

Division of Pragmatic Labour: The use of a longer, marked expression in lieu of a shorter expression involving less effort on the part of the speaker tends to signal that the speaker was not in a position to employ the simpler version felicitously (Horn, 1991, p. 85).

Het lijkt er dus op dat een spreker niet zomaar de dubbele ontkenning gebruikt. Let op de volgende uiting:

(10) Het is **niet onverstandig** om voorzorgsmaatregelen te treffen.

Een coöperatieve hoorder zal bij deze uiting aannemen dat de spreker het verstandig vindt om voorzorgsmaatregelen te nemen. Door de Division of Labour zou de hoorder wel moeten beseffen dat de spreker zin (10) met dubbele ontkenning niet zomaar zegt: de spreker bedoelt waarschijnlijk iets anders dan dat het *verstandig* is om voorzorgsmaatregelen te nemen. "Presumably, then, the speaker wants to refer to the grey zone" (Van der Wouden, 1996, p. 4). De spreker zou dus met zijn mening ergens tussen onverstandig en verstandig zitten.

Om het bovenstaande duidelijker te maken, zie de volgende figuur:

a	onverstandig		verstandig
b	niet verstandig		
c		niet onverstandig	
d		niet onverstandig	

Figuur 3

Dus met zin (10) zou de spreker iets anders bedoelen dan wanneer hij zin (11) zou uitspreken:

(11) Het is verstandig om voorzorgsmaatregelen te treffen.

In *figuur 3* zien we dat de spreker met zin (10) meer wil zeggen dan met zin (11), waar maar één lezing mogelijk is (zie rij a). Zin (10) lijkt nog kenmerken van neutraliteit te bevatten, omdat de dubbele ontkenning minder ‘hoog’ (of ver) op de schaal ligt dan de positieve variant uit zin (11). Dit zien we in rij c en d. Dit lijkt overeen te komen met de hypothese van Verhagen (2002), dat het negatiepartikel een tweede ruimte opent en de argumentatieve kracht van de dubbele negatie wat zwakker is (dus wat negatiever) dan de positieve uitspraak ervan (*verstandig*).

In rij a zien we een duidelijk voorbeeld van *onverstandig* en *verstandig*. De ruimte ertussenin wordt niet gevuld, omdat beide termen hier niet op aansluiten (de spreker zal hier immers neutraal zijn): dit is de grey zone. Rij b laat zien wat *niet verstandig* voor ruimte inneemt: in dit geval alles wat maar niet *verstandig* betekent. Dit neigt dus ook meer naar neutraliteit dan *onverstandig*. *Niet onverstandig*, de dubbele ontkenning in rij c, omvat alles wat maar niet *onverstandig* is (rij a). Dit is de logische verklaring van een dubbele ontkenning. De laatste rij, rij d, is de pragmatische uitleg van de dubbele ontkenning *niet onverstandig*, namelijk dat *niet onverstandig* zich in de grey zone bevindt en tussen *verstandig* en *onverstandig* in zou zitten. De pragmatische betekenis zou dus minder positief zijn en dus minder hoog op de schaal liggen dan de logische betekenis van een dubbele ontkenning. *Figuur 3* lijkt nog niet helemaal volledig te zijn, omdat in dit onderzoek aangenomen wordt dat de dubbele ontkenning – wanneer deze als litotes gebruikt wordt – een zeer positief resultaat kan krijgen, zoals Kuijt met zijn “Dat is niet onaardig, geloof ik”. *Niet onverstandig* kan dus ook gezien worden als (minstens) hetzelfde als *verstandig*, te zien in rij a. Zie *figuur 4*, rij e. Dit betekent dat de spreker in zin (7) niet alleen naar de grey zone kan verwijzen, maar ook naar rij e, wat betekent dat het zéér verstandig zou zijn om voorzorgsmaatregelen te nemen. *Niet onverstandig* is hier dan een litotes, of understatement.

a	onverstandig		verstandig
b	niet verstandig		
c		niet onverstandig	
d		niet onverstandig	
e			niet onverstandig

Figuur 4

Let op dat dergelijke voorbeelden gelden voor dubbele ontkenningen met een *contraire* term, waar een tussenliggende waarde aanwezig is. Van der Wouden (1996, p. 5) laat zien dat er bij een *contradictoire* term maar twee resultaten beschikbaar zijn en hij gebruikt als voorbeeld *not unmarried*. Omdat bij een *contradictoire* term maar twee resultaten aanwezig zijn, kan *not unmarried*, of *niet ongetrouwd*, alleen maar betekenen dat die persoon wél getrouwd is. Er is geen middenweg of grey zone: je bent getrouwd of niet. Het enige verschil tussen *niet ongetrouwd* en *getrouwd* is dat de dubbele ontkenning een tweede lezing oproept, namelijk het tegenovergestelde (dat de persoon wél getrouwd is). Dit is in overeenstemming met de theorie van Verhagen (2002) over de mentale ruimtes. Wanneer je een dubbele ontkenning in combinatie met een *contradictoire* term gebruikt, is het dus mogelijk dat er een discussie aanwezig is waarbij mensen het niet met elkaar eens zijn of een persoon getrouwd is of niet. Een spreker zou namelijk volgens Grice's Division of Labour (1989) niet zomaar een dubbele ontkenning gebruiken. *Niet ongetrouwd* kan dus als voorbeeld dienen voor een discussie, waarbij de negatieve term (*ongetrouwd*) bewust ontkend wordt omdat iemand dit eerder heeft beweerd.

Niet alleen een discussie is een mogelijke lezing van de negatie van een *contradictoire* term. Zie het volgende voorbeeld (Van Poppel, 2016, p. 222):

(12) Niet alleen is het **niet onmogelijk**, het is mogelijk!

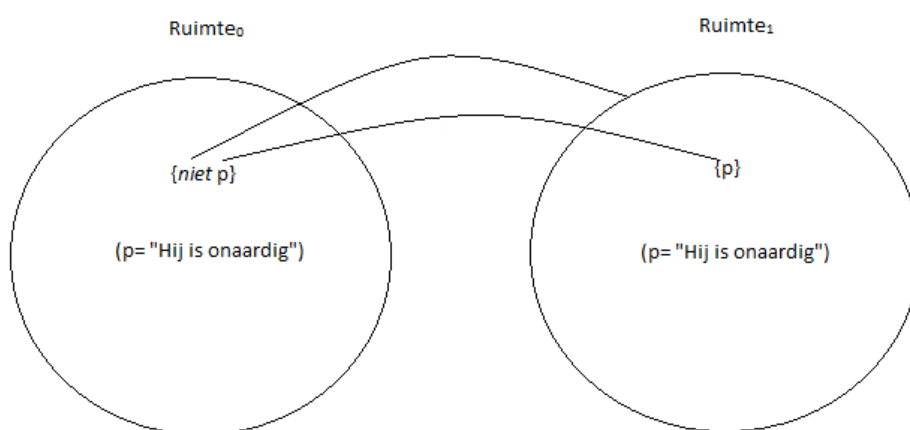
Onmogelijk is hier een *contradictoire* term: iets is *mogelijk* of *onmogelijk*, het kan niet *een beetje mogelijk* zijn. Er kan hier dus in principe niet naar de grey zone gerefereerd worden. Toch wordt in zin (12)

niet onmogelijk en *mogelijk* gebruikt. Als we naar de logische betekenis van contradictoire tegenstellingen zouden kijken, betekent *niet onmogelijk* precies hetzelfde als *mogelijk*. Toch worden beide termen in één zin gebruikt. De dubbele ontkenning (*niet onmogelijk*) en de positieve uitspraak (*mogelijk*) betekenen dus niet hetzelfde. *Niet onmogelijk* zou hier bijvoorbeeld naar de grey zone kunnen verwijzen of zelfs naar rij b in *figuur 4*: dus alles wat maar niet *mogelijk* is. Het verschil tussen de lezingen maakt de spreker dus duidelijk door middel van het gebruik van de dubbele ontkenning én de positieve variant ervan.

2.2.2.2. Mentale ruimtes dubbele negatie

Dat de Schrijfwijzer het gebruik van dubbele ontkenningen afraadt, is niet verbazingwekkend: de constructie levert verschillende lezingen op – die in de volgende paragraaf besproken zullen worden – waardoor deze als onduidelijk beschouwd kan worden. “Dat boek is niet slecht” kan bijvoorbeeld betekenen dat het boek juist heel goed is, waardoor de dubbele ontkenning als understatement werkt. Daarnaast kan het betekenen dat het wel een aardig boek is, waardoor je de dubbele ontkenning een neutraal resultaat zou kunnen toekennen. Deze ambiguïteit kan wederom aangetoond worden door de mentale ruimtes van Verhagen (2002). In paragraaf 2.1. hebben we gezien dat het negatiepartikel *niet* als zinsontkenning twee mentale ruimtes oproept. Dit maakt het makkelijker om een vervolgzin te creëren, maar de hoorder kan er wel verschillende lezingen aan koppelen. Bij een dubbele ontkenning is de situatie wellicht nog wat gecompliceerder, omdat er dit keer een negatie ontkend wordt. Zie *figuur 5*:

Figuur 5

In het geval van een dubbele ontkenning is de propositie ‘p’ dus al een negatie, namelijk “Hij is onaardig”. Echter, door het negatiepartikel *niet* wordt *onaardig* ontkend (Ruimte₀): ‘niet p’,

dus “Hij is niet onaardig”. Toch lijkt *niet onaardig* niet hetzelfde te betekenen als *aardig*, zoals we ook in paragraaf 2.1.2. hebben gelezen. Logisch gezien zijn deze twee uitspraken geheel equivalent, toch hebben de uitspraken een andere betekenis: de dubbele ontkenning zou gebruikt kunnen worden om de tekst coherent te maken (Verhagen, 2002, p. 109). Zie de volgende voorbeelden:

(13) Het is altijd lastig om mensen die verandering willen op één noemer te brengen omdat zij allicht verschillende soorten verandering willen. Maar het vinden van die noemer is **niet onmogelijk**.

(14) Het is altijd lastig om mensen die verandering willen op één noemer te brengen omdat zij allicht verschillende soorten verandering willen. Maar het vinden van die noemer is **mogelijk**.

Zin (13) bevat een dubbele ontkenning, namelijk *niet onmogelijk*. In zin (14) is de dubbele ontkenning vervangen door de positieve variant ervan, *mogelijk*. Als we de rest van de tekst lezen, zie we in de eerste zin dat op één noemer brengen *lastig* is. *Lastig* stuurt de lezer in een negatieve argumentatieve richting. Dit is dezelfde argumentatieve richting als *onmogelijk* in de dubbele ontkenning in zin (13). Dit zorgt er dus voor dat zin (14) wat minder soepel loopt dan (13): *lastig* en *mogelijk* zijn incoherent aan elkaar, omdat *mogelijk* weer naar de positieve argumentatieve richting stuurt. Door de context die buiten de dubbele ontkenning staat, is *niet onmogelijk* dus een betere keuze dan *mogelijk*, ook al is de dubbele ontkenning lastiger te lezen door de twee mentale ruimtes die opgeroepen worden. Dus omdat de rest van de zin impliceert dat het vinden van één noemer *onmogelijk* is (door woorden als *lastig*), is het verstandiger om de dubbele ontkenning te gebruiken, omdat de tekst coherenter lijkt.

Naast dat een dubbele ontkenning kan dienen om een tekst coherenter te maken, lijkt *niet on-* ook gebruikt te kunnen worden in een discussie. Ten eerste creëert de zinsontkenning met het adverbium *niet* een soort discussie. Men verwacht wellicht *on-ADJ*, bijvoorbeeld dat iemand *onaardig* is, maar dit kan ontkend worden door *niet* (bijvoorbeeld *niet onaardig*). Hoewel *niet* het discussiekarakter creëert, doet *on-* dat niet. Dit hebben we al gezien in de zinnen (5) en (6) in paragraaf 2.1.2. *Integendeel* past namelijk wel bij de zinsontkenning (*niet aardig*), maar niet bij de morfologische ontkenning (*onaardig*). *Integendeel* verwijst dus naar het standpunt dat de spreker tegen wil spreken (dat iemand aardig is). Dit standpunt is aanwezig door de zinsontkenning. De discussie hoeft niet expliciet aanwezig te zijn: in zin (12) is er ook een discussiekarakter aanwezig, namelijk dat je je niet hoeft te verbazen dat iets *onmogelijk* is. De gedachte dat iets *onmogelijk* is, wordt door middel van de dubbele negatie ontkend (Verhagen, 1996, pp. 197-198).

Er is dus veel aan de hand met dubbele ontkenningen: ze lijken niet voor niets gebruikt te worden in een tekst. Welke doelen een dubbele ontkenning (nog meer) kan dienen, komt in de volgende paragraaf aan bod. Het is nog de vraag welke lezing dominant blijkt te zijn bij het gebruik van de dubbele ontkenning *niet on-ADJ*.

2.2.2.3. Lezingen van de dubbele negatie

Volgens Van der Wouden (1997, pp. 179-180) kunnen de volgende vier lezingen optreden wanneer een negatie toegevoegd wordt aan een constructie die al negatief is. Ten eerste kan er semantisch gezien niks gebeuren. Dit betekent dat een constructie met meerdere ontkenningen equivalent is aan de constructie met maar één ontkenning. Er zijn twee subtypes aanwezig: in het eerste subtype, negative concord, worden er meerdere negaties in de zin vermeld die ook voor de gehele zin gelden, terwijl er maar één ontkenning nodig zou zijn. Als voorbeeld geeft Van der Wouden (2007, p. 7): “Op een zeemansgraf staan nooit geen rode rozen”. *Geen* lijkt hier een overbodige negatie te zijn: “Op een zeemansgraf staan nooit rode rozen” is namelijk al correct. Bij het tweede subtype, paratactische negatie, is er een grammaticale ontkenning in de bijzin aanwezig die afhangt van de hoofdzin waarin een ontkenning of een negatief predikaat staat (zoals *verbieden*, *voorkomen*). Zoals het voorbeeld: “Een voorzorgsmaatregel om te voorkomen dat de zilverkleurige koptelefoon niet van het hoofd zakt” (Van der Wouden, 2007, p. 8): *niet* en *voorkomen* zijn twee negaties, terwijl het resultaat maar als één negatie bedoeld is. Alleen *voorkomen* was dus al genoeg geweest. Hoewel een dergelijke zin logisch gezien dus niet correct is, wil men zo’n constructie nog wel eens gebruiken. In dit onderzoek, waarin *niet on-* onderzocht wordt, kunnen deze vormen niet voorkomen. Wel kan het resultaat wellicht hetzelfde zijn, dus de dubbele ontkenning zou er dan voor zorgen dat er maar één negatie had hoeven staan. Dit wordt met deze vorm van de dubbele ontkenning echter niet verwacht. Het enige voorbeeld dat zou kunnen gelden wanneer *niet on-* een negatief resultaat zou moeten hebben is, een constructie als het volgende: “Is hij niet onaardig?”. Hier blijft de dubbele ontkenning in principe een negatie, namelijk dat hij *onaardig* is. Het is wel de vraag of *niet onaardig* hier als dubbele ontkenning kan gelden. Het adverbium *niet* zegt niet iets over *onaardig*, wat het geval is bij een dubbele negatie. *Niet* blijkt als onderdeel van de vraag te werken, dus om bevestiging te zoeken bij de lezer. *Niet onaardig* is dus geen samenhangende constructie in de zin, omdat *onaardig* op zichzelf staat en *niet* ook een op zichzelf staande constructie is, namelijk om bevestiging te zoeken (dat hij onaardig is). Hoewel de vormkenmerken wel overeenkomen met een dubbele ontkenning, kan deze constructie dus vanuit syntactisch oogpunt gezien niet als dubbele negatie gezien worden.

Ten tweede kunnen de twee negaties elkaar afzwakken, dus dat het resultaat minder negatief of positief is dan wanneer er maar één negatie aanwezig zou zijn. Deze stijlfiguur staat ook wel bekend als een litotes (of *Negatio Contrarii*).³ In het voorbeeld “Dit boek is niet onaardig”, hoeft de spreker niet positief en niet negatief over het boek te zijn, maar kan ertussenin zitten (Van der Wouden, 1997, p. 180). Het resultaat bevindt zich dan in de grey zone. Echter, door stijlfiguren als ironie en understatement kan iets heel anders bedoeld worden met een litotes. Zo kan de spreker met “Dit boek is niet onaardig” juist bedoelen dat het een heel goed boek is. Dit betekent dus dat lezing 2 kan variëren van neutraal (afzwakking) tot en met zeer positief (understatement). Het zal aan de context en dus de factoren om de constructie heen liggen, welke lezing geïnterpreteerd kan worden. Als de spreker in de rest van de tekst veel positieve kanten van het boek vermeldt, zal de dubbele ontkenning als understatement werken. Echter, als de spreker ook veel negatieve kanten vermeldt, is de kans groot dat *niet onaardig* als neutraal geïnterpreteerd zal worden.

Ten derde kunnen de twee negaties elkaar wegstrepen (de Wet van de Dubbele Ontkenning, of denial). Op deze manier is er eigenlijk geen negatie meer aanwezig en lijkt de dubbele ontkenning juist een affirmatie te zijn. In de zin “We kunnen niet niet gaan”, bedoelt de spreker dat ze wél moeten gaan’. Deze lezing zal wederom waarschijnlijk niet vaak voorkomen wanneer gekeken wordt naar *niet on-*, hoewel het resultaat wel hetzelfde kan zijn. Zodra *niet onaardig* echt alleen *aardig* betekent, is er namelijk sprake van een affirmatie. Dit is ook het verschil tussen de denial en de litotes: in de litotes zou *niet onaardig* eerder vervangen worden door *heel aardig*. Het resultaat is dus nog positiever dan bij de denial. Ook wanneer een negatie ontkend wordt, wat meestal gebeurt in een discussie, kan een dubbele ontkenning onder de denial vallen. Als bijvoorbeeld spreker A zegt dat iemand onaardig is (“Hij is onaardig”) en spreker B dit wil ontkennen, zal *niet onaardig* een veelvoorkomende constructie zijn (“Hij is niet onaardig”). Zoals Verhagen (1996, p. 196) zegt: “Zinsontkenning met *niet* creëert dus een soort discussie in de tekst. Deze discussie hoeft niet altijd concreet aanwijsbaar te zijn in de werkelijkheid buiten de tekst, maar moet voor de lezer wel goed reconstrueerbaar zijn”. “Zij is niet ongelukkig” laat volgens hem zien dat er een discussie aanwezig is met een ander standpunt (“Zij is ongelukkig”), terwijl “Zij is gelukkig” ‘alleen maar’ een standpunt is (Verhagen, 1996, p. 198).

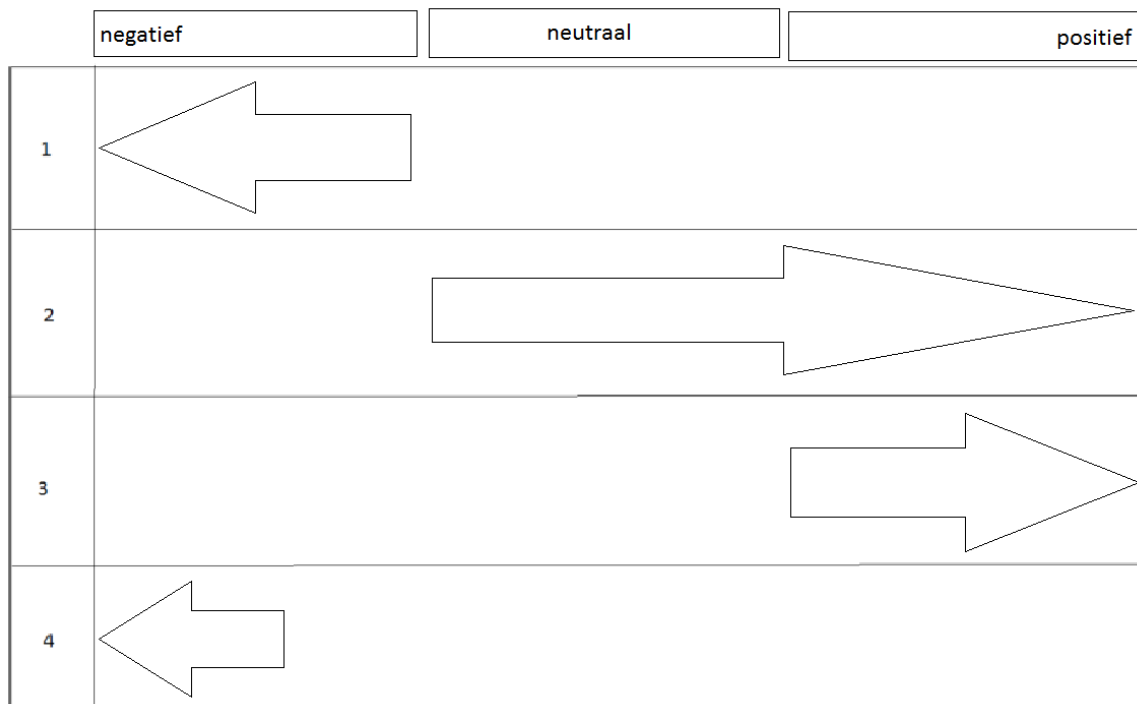
De vierde mogelijkheid is dat de twee negaties elkaar juist versterken: het resultaat is dan negatiever dan de constructie met maar één ontkenning. Van der Wouden (1997, p. 180) noemt dit *emphatic negation*, oftewel versterkende dubbele negatie (Van der Wouden, 2007). Het bekende liedje dat vaak in de auto of in het café gezongen wordt, bevat een dergelijke dubbele ontkenning:

---

³ In dit onderzoek wordt de litotes echter als een ander stijlfiguur gezien, namelijk dat het resultaat van de dubbele ontkenning (zeer) positief is. In het voorbeeld “Dit boek is niet onaardig” wordt dus juist bedoeld dat het een erg goed boek is.

“We gaan nog niet naar huis, nog lange niet, nog lange niet”. De bedoeling van de dubbele negatie is om de nadruk op de ontkenning te leggen, om het resultaat te versterken: “...if you want to stress something, you say it more than once” (Van der Wouden, 1997, p. 243). Grammaticaal gezien zijn dit soort zinnen niet correct, omdat ze als pleonasme of tautologie gezien worden. Toch komt het, zeker in de spreektaal, relatief vaak voor in zinnen zoals: “Dat heb ik nooit niet gezien”. Er worden in dergelijke gevallen dus meerdere negaties gebruikt om het negatieve resultaat te versterken. Deze lezing zal wederom niet of nauwelijks voorkomen wanneer naar de constructie *niet on-* gekeken wordt.

Door deze vier lezingen kan geconcludeerd worden dat er ook verschillen zijn in de sterktes van het resultaat. Lezing 1 en 4 lijken een negatief resultaat te hebben, maar de vierde lezing heeft een nog wat negatiever resultaat (er ligt meer nadruk op) dan lezing 1. Lezing 2 en 3 hebben beide een positief resultaat, terwijl lezing 2 nog kan variëren in de sterkte van de positiviteit en lezing 3 alleen een affirmatie is. Dit kan overzichtelijk weergegeven worden in *figuur 6*. Het weergegeven van de sterkte van de lezing is geïnspireerd op de manier waarop Hogeweg (2009) dit doet in haar artikel.

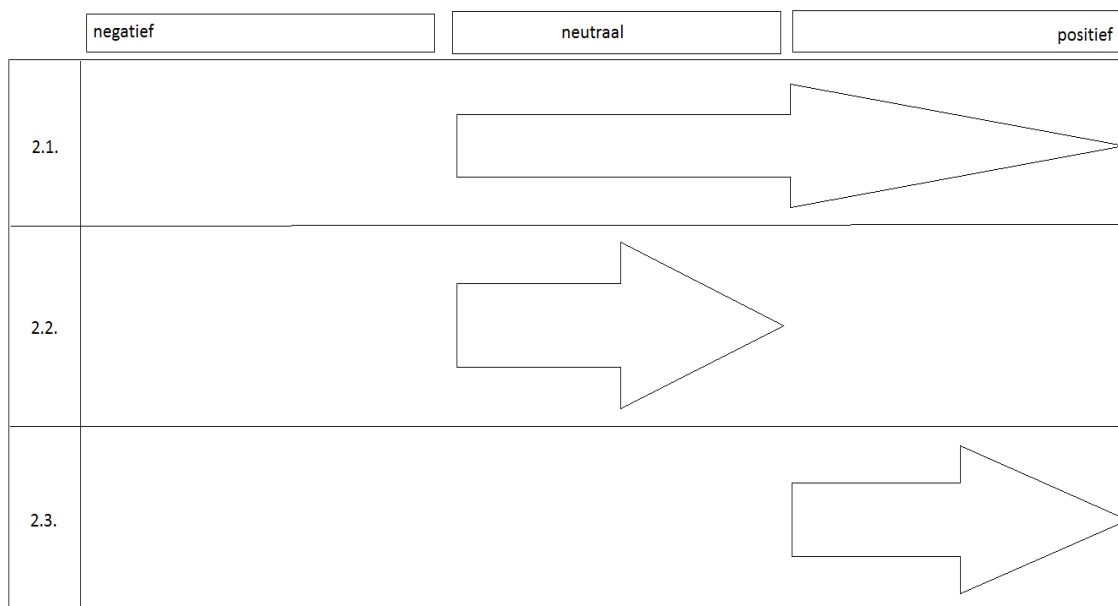
Figuur 6

Opgemerkt moet worden dat de eerste – negative concord en paratactische negatie – en de vierde lezing – de versterkende dubbele negatie – zeer op elkaar lijken. Hoewel het verschil is dat de eerste lezing één negatie zou horen te bevatten en het bij de vierde lezing de bedoeling is om de

negatie te benadrukken, lijken er weinig verschillen te bestaan tussen de voorbeeldzinnen. Context speelt daarom ook een grote rol om te bepalen of de negatie benadrukt wordt of dat de dubbele ontkenning semantisch gezien maar als één negatie zou gelden. Omdat beide lezingen in dit onderzoek niet of nauwelijks aan bod zullen komen, is het verschil hier niet van belang. Het is namelijk lastig om voorbeelden van deze twee lezingen te vinden voor *niet on-ADJ*. Het voorbeeld dat eerder werd gegeven (“Is hij niet onaardig?”) kan niet als een dubbele ontkenning gezien worden, wanneer naar de syntaxis van de constructie gekeken wordt.

In het corpusonderzoek, waarin de dubbele ontkenning *niet on-* wordt onderzocht, wordt verwacht dat de tweede lezing het meeste voorkomt. De andere drie lezingen zullen vooral voorkomen wanneer er andere constructies, bijvoorbeeld twee keer *niet*, worden gebruikt in een zin. *Niet on-ADJ* lijkt een veelvoorkomende constructie te zijn wanneer de litotes als stijlfiguur toegepast wordt. Het probleem bij deze stijlfiguur is alleen dat binnen de litotes ook weer verschillende lezingen aanwezig kunnen zijn (Van der Wouden, 1997). Zo kan het resultaat van *niet on-ADJ* neutraal, licht positief of erg positief zijn.

Lezing 2, de litotes, zullen we dus weer verder onderverdelen in drie subcategorieën. *Niet on-ADJ* kan in deze gevallen neutraal, zeer positief, of neutraal tot en met zeer positief bedoeld zijn. Dit is weergegeven in *figuur 7*.

Figuur 7

In deze drie lezingen geeft lezing 2.1. een onduidelijk resultaat. Wanneer de bedoeling van de spreker onduidelijk is, of het neutraal of positief is, wordt de lezing dus op 2.1. vastgesteld. Lezing

2.3. wordt in dit onderzoek als de litotes beschouwd. Het verschil tussen lezing 2.3 en 3 is dat de litotes – lezing 2.3. – een zeer positief resultaat geeft (bijvoorbeeld in plaats van *niet onaardig, erg aardig*). Bij lezing 3 is het geval dat de twee ontkenningen weggestreept worden, zodat de dubbele ontkenning alleen een affirmatie is. De dubbele ontkenning zou dus vervangen kunnen worden door de positieve variant ervan (bijvoorbeeld in plaats van *niet onaardig, aardig*). Dit zal het geval zijn wanneer er een discussie aanwezig is. De naam ‘denial’ (het ontkennen van de negatie) is daarom ook een goed label voor lezing 3.

Lezing 2.2. – de neutrale dubbele negatie – zal vooral gebruikt worden wanneer een spreker beide kanten van het verhaal belicht: iemand kan aardig, maar ook soms onaardig zijn. *Niet on-* zal bijvoorbeeld dan gevolgd worden door het voegwoord *maar*. Bijvoorbeeld: “Hij is niet onaardig, maar hij kan soms wel bot zijn”. Ook in situaties waarbij de spreker een statement maakt, maar er later op terug zou willen kunnen komen, zou *niet on-* met een neutrale lezing een goede oplossing zijn. Iemand kan dus aanhaken op het negatieve resultaat (bijvoorbeeld *onaardig*) én het positieve resultaat (*niet onaardig*) en kan nog vermelden dat hij het alleen maar neutraal bedoelde. In de politiek is deze dubbele ontkenning een handig middel, omdat politici eventueel later terug kunnen komen op hun opmerking, waardoor het een strategische keuze is in een discussie: er ontstaan namelijk meerdere interpretatiemogelijkheden (Van Poppel, 2016, p. 229). Hierna worden lezingen 2.1. (de onduidelijke lezing) en 2.2. (de neutrale lezing) niet meer tot de litotes gerekend.

2.3. Conclusie

In dit hoofdstuk hebben we gezien dat er twee soorten negaties zijn, waarbij de zinsnegatie twee mentale ruimtes oproept en daardoor meerdere lezingen zou kunnen hebben. Morfologische negatie blijkt minder verwijs- en vervolgmogelijkheden te bevatten. De dubbele negatie die hier wordt onderzocht, *niet on-ADJ*, bevat beide soorten negaties.

Wat de lezing van een dubbele ontkenning is, daar zijn de meningen over verdeeld. Zo heeft Horn (1991) een pragmatische lezing van de dubbele ontkenning, waarin hij beweert dat een dubbele ontkenning richting neutraliteit neigt. De letterlijke of logische lezing van een dubbele ontkenning is echter dat de constructie neutraal of positief wordt gebruikt. Dit is overzichtelijk weergegeven in *figuur 4*.

Van der Wouden (1997) heeft vier lezingen van de dubbele ontkenning geïntroduceerd, die variëren van een positieve tot een negatieve lezing. De vraag is welke lezing de *niet on-ADJ* constructie heeft. De vier lezingen – inclusief subcategorieën – beschreven in paragraaf 2.2.2.3., worden gebruikt in het beantwoorden van de hoofdvraag. Uiteindelijk zijn er dus zes lezingen beschikbaar om uit te kiezen.

Hoofdstuk 3. Methode

De resultaten van de hoofdvraag zullen geanalyseerd worden door een corpusonderzoek, dat uitgevoerd wordt in OpenSoNaR. Dit digitale corpus zal in de volgende paragraaf aan bod komen. Daarnaast wordt de werkwijze beschreven en worden de hypothesen geformuleerd.

3.1. OpenSoNaR

OpenSoNaR is een online systeem dat de mogelijkheid biedt om onderzoek te doen naar de Nederlandse geschreven taal. Het corpus bevat ongeveer 540 miljoen tokens van het Nederlands, verdeeld onder verschillende teksttypes zoals boeken, tijdschriften, tijdschriftartikelen, verslagen, ondertiteling, maar ook informelere media als sms-berichten, tweets en chats (Reynaert, Van de Camp & Van Zaanen, 2014, p. 124). Het digitale corpus bevat informatie uit de periode 1954 tot en met 2012 (N. Oostdijk, persoonlijke communicatie, 30 maart, 2017).

OpenSoNaR biedt daarnaast, door het aanbod van de verschillende media, de mogelijkheid om de onderzoeksvraag vanuit verschillende oogpunten te onderzoeken. Zo vormt geschreven taal het grootste deel van het onderzoek, echter kan spreektaal ook een onderdeel vormen door media als tweets en sms-berichten, die dicht bij gesproken taal lijken te staan. In dit onderzoek zal ik me richten op krantenartikelen, die formele taal representeert. Daarnaast wordt, om informele taal te onderzoeken, Twitter ook in de resultaten toegevoegd.

Het corpus biedt tevens de mogelijkheid om bepaalde constructies in hun context te onderzoeken. In dit onderzoek is het nog wel de vraag of er genoeg context aanwezig is, aangezien er ongeveer twee zinnen voor en na de constructie weergegeven worden. Indien deze context niet voldoende is, is het mogelijk om naar de oorspronkelijke bron te gaan om meer informatie te verkrijgen.

3.2. Werkwijze

3.2.1. Resultaten in OpenSoNaR

In OpenSoNaR heb ik gezocht naar zinnen met de constructie *niet on-ADJ*. Dit is gedaan door op het volgende te zoeken:

```
(15) [word="niet"][pos="ADJ.*"&word="on.*"]
```

Het eerste gedeelte van de constructie moet namelijk het woord *niet* zijn. Het tweede gedeelte, *on-*, is meestal een bijvoeglijk naamwoord in een dubbele ontkenning. Daarom heb ik gezocht op een

bijvoeglijk naamwoord met het prefix *on-*. Zonder specifiek toe te voegen dat het tweede deel een adjectief moest zijn ([word="niet"][word="on.*"]), kwamen er resultaten uit die voor dit onderzoek onbruikbaar waren, zoals *niet onder* of *niet onzè*. Wanneer een bijwoord werd toegevoegd aan de zoekopdracht ([word="niet"][(pos="ADJ.*" | pos="BW.*")&word="on.*"]) kwamen er ook resultaten uit die niet onder de dubbele ontkenning gerekend konden worden, zoals *niet onderuit*, *niet onderdoor*. Hieruit kan wel bevestigd worden dat een dubbele ontkenning het meest lijkt voor te komen als het tweede deel van de dubbele negatie, *on-*, een adjectief is.

Het resultaat bestaat uit 24.762 hits. Er worden 200 hits uit kranten en 200 hits uit Twitter geanalyseerd. Deze 400 dubbele ontkenningen zullen dus ingedeeld worden in één van de vier (aangepaste) lezingen van Van der Wouden (1997) of in één van de subcategorieën van lezing 2. Door de dubbele ontkenning in haar context te lezen, kan meestal al snel duidelijk worden welke lezing de constructie heeft. Als dit echter niet het geval is, is lezing 2.1. beschikbaar; de onduidelijke lezing. Een overzicht van de lezingen staat in *tabel 1*:

Nummer lezing	Naam lezing	Voorbeeld met <i>niet on-ADJ</i>
1	Grammaticale dubbele negatie: Negative concord/Paratactische negatie	?
2.1	Onduidelijke dubbele negatie	“Hij is niet onaardig.” (zonder context)
2.2	Neutrale dubbele negatie/Grey zone	“Hij is niet onaardig, maar kan soms wel bot zijn.”
2.3	Litotes	“Dat is niet onaardig, geloof ik.” (aldus Kuijt)
3	Opheffende dubbele negatie/Denial	“Hoewel jij dat wel vindt, vind ik hem niet onaardig.”
4	Versterkende dubbele negatie	?

*Tabel 1*⁴

Ten eerste wordt gekeken hoe vaak welke lezing voorkomt in het corpus. Vervolgens kunnen opvallende resultaten individueel onderzocht en besproken worden. Op deze manier kan er

⁴ De namen van de lezingen zijn grotendeels overgenomen van het Nederlandstalige artikel van Van der Wouden (2007) dat gaat over de verschillende soorten dubbele ontkenningen. De namen van lezing 2 zijn wel verschillend, omdat deze lezing ook is aangepast in dit onderzoek. Van der Wouden (1997; 2007) ziet de litotes bijvoorbeeld als een afzwakkende stijlfiguur, terwijl in dit onderzoek de litotes juist als een understatement werkt.

antwoord gegeven worden op de hoofdvraag: **Welke factoren bepalen de lezing van de dubbele ontkenning *niet on-ADJ*?**

Na het verkennen van de eerste resultaten, gevonden in kranten, heb ik verscheidene hits verwijderd uit de lijst. Bijna alle hits betroffen een zin waarin de constructie *niet onmiddellijk* stond. Hoewel deze constructie dezelfde vormkenmerken heeft als de dubbele ontkenning, kan deze niet geanalyseerd worden, omdat *onmiddellijk* niet als negatie gezien wordt. Hetzelfde gold voor een constructie zoals *niet ontvankelijk*. Ook zijn er constructies verwijderd die wel de vormkenmerken hadden van een dubbele ontkenning, maar niet als dubbele negatie golden, zoals het volgende voorbeeld:

Het besluit van het kabinet om de pre- en vroegpensioenen onaantrekkelijk zo **niet onmogelijk** te maken is voor veel werknemers derhalve een streep door de rekening.

Niet onmogelijk is hier geen dubbele ontkenning, omdat *niet* geen onderdeel is van een dubbele ontkenning *niet onmogelijk*, maar als een constructie samenhangt met *zo niet*. Om als dubbele ontkenning te werken, moet *niet* iets zeggen over *onmogelijk*.⁵

Bij het verwerken van de resultaten gevonden in Twitter heb ik ook meerdere hits verwijderd. Veelvoorkomende ongeldige resultaten bevatten de constituent *niet online*. Omdat dergelijke constructies ook niet tot de dubbele ontkenning gerekend kunnen worden, vormen deze ook geen onderdeel meer van de resultaten. De verwijderde hits heb ik gecompenseerd door de eerstvolgende hits uit OpenSoNaR toe te voegen in de resultaten, zodat er uiteindelijk toch 400 resultaten uit zijn gekomen om te onderzoeken.

De dubbele ontkenningen uit OpenSoNaR heb ik ingevoerd in een Excel-bestand, waarbij ongeveer drie woorden aan context (voor en na de constructie) geboden worden. Vanuit Excel kan dus niet de gehele analyse uitgevoerd worden, omdat hier te weinig context geboden wordt. Daarom heb ik de analyse nog wel uitgevoerd met behulp van OpenSoNaR. De lezing van de dubbele ontkenning staat naast de constructie aangegeven. Als er bepaalde dingen opvallen aan het gebruik van de constructie, zal ik deze in de ruimte naast de lezing zetten (bijzonderheden 1 en 2). De inhoud van het Excel-bestand kan teruggevonden worden in Bijlage 2 en 3.

---

⁵ Dergelijke vormen van *niet on-* wordt in dit onderzoek dus niet als een dubbele ontkenning gezien. Anderen zouden dit wellicht wel als een vorm van een dubbele ontkenning kunnen beschouwen. Wanneer dit het geval is, zullen lezingen één en vier ook vaker voorkomen. In het voorbeeld geldt *niet onmogelijk* namelijk als lezing 1, waar de negatie intact blijft.

3.2.2. Bepalen van de lezing

In het startscherm van de resultaten, gevonden in OpenSoNaR, is er de mogelijkheid om een deel van de context te achterhalen. Zie het volgende voorbeeld:

...al een handje toesteken. Trainer Nassen wil niet zover vooruitblikken. We hebben ontspannen getraind tot woensdag, maar donderdag toch weer een tandje bijgestoken . De voorsprong oogt ruim, maar met het driepuntensysteem kan alles snel keren. Met een punt zou ik al **niet ontevreden** zijn. In principe opteer ik voor dezelfde veldbezetting als afgelopen maar het wordt een heel andere wedstrijd tegen een ploeg met veel gestalte en op een veld dat er minder goed bij zal liggen. Met Mo Berthé op de 10-positie kan ik meer druk naar voren...

Uit deze specifieke context kan de lezing van de dubbele ontkenning gehaald worden. De dubbele ontkenning wordt hier namelijk als neutrale lezing geïnterpreteerd. Hoewel drie punten het beste resultaat is, lijkt de trainer best tevreden te zijn met één punt. Er wordt in deze tekst veel over de negatieve en positieve kant van het verhaal gesproken. Ze hebben een ruime voorsprong, maar door het driepuntensysteem halen andere ploegen hen makkelijk in, ze hebben ontspannen getraind, maar hebben de laatste keer toch een tandje bijgestoken. Door het belichten van beide kanten van het verhaal, lijkt *niet ontevreden* een duidelijk voorbeeld te zijn van een neutrale lezing. Zodra het echter lastig wordt om de lezing vast te stellen omdat er toch te weinig context geboden wordt, is er de mogelijkheid om via documenten in de databank te zoeken. Op deze manier kan de gehele tekst verkregen worden, waardoor ook meer duidelijkheid zou kunnen ontstaan over het gebruik van de dubbele ontkenning.

De dubbele ontkenningen zullen meerdere keren geanalyseerd worden, om eventuele eerder gemaakte fouten uit de resultaten te halen. Na de eerste keer analyseren kon ook gezegd worden dat de verschillen tussen de lezingen soms moeilijk te vinden zijn. Zeker lezing 3, de ontkenkende negatie, en lezing 2.3, de litotes, blijken voor moeilijkheden te zorgen: of een dubbele ontkenning als understatement of alleen als affirmatie gebruikt wordt, kan ik soms niet met zekerheid uit de context halen. Besloten is dat in het geval van een discussie, waarbij een negatieve term ontkend wordt, de derde lezing van Van der Wouden (1997) wordt gehanteerd. Als het hierna toch nog onduidelijk blijkt te zijn, stel ik de lezing vast op 2.1., de onduidelijke dubbele negatie.

Om de lezing zo duidelijk mogelijk vast te kunnen stellen, heb ik een overzicht gemaakt waarin de specifieke eisen van het bepalen van de lezing staat. Zodra een dubbele ontkenning aan een van deze eisen voldoet, kan de lezing met zekerheid vastgesteld worden. Als dit niet het geval

is, is er de mogelijkheid om de lezing op de onduidelijke dubbele negatie vast te stellen. Dit overzicht is te vinden in Bijlage 1.

3.3. Verwachtingen uit literatuur

Om te bekijken welke lezing de dubbele ontkenning en de positieve variant ervan heeft, kan dus gekozen worden uit vier lezingen, waarvan lezing 2 drie subcategorieën heeft. Dit zorgt ervoor dat er in totaal zes lezingen beschikbaar zijn. De categorieën zijn overzichtelijk weergegeven in *figuur 6*, *figuur 7* en *tabel 1*. Lezing 1 en 4 zullen vooral voorkomen wanneer een andere constructie van de dubbele ontkenning gebruikt wordt, zoals *niet niet* (Van der Wouden, 1997). Wellicht kan het resultaat van *niet on-* nog wel overeenkomen met deze lezingen, waardoor lezing 1 en 4 nog onderdeel van het onderzoek zullen blijven.

Uit de literatuur komen bepaalde verwachtingen naar voren. Lezing 2 in zijn geheel (die loopt van neutraal tot en met zeer positief) is de logische lezing: *niet onaardig* is bijvoorbeeld alles wat maar niet *onaardig* is. Deze lezing kan ook wel gekoppeld worden aan de onduidelijke lezing, lezing 2.1., omdat het resultaat een groot deel van de schaal betreft en eigenlijk niet duidelijk is of een resultaat neutraal of (zeer) positief is.

De neutrale lezing is de pragmatische lezing: *niet onaardig* zit tussen *aardig* en *onaardig* in en verwijst dus naar de grey zone (Horn, 1989; Van der Wouden, 1996). Lezing 2.3. valt te zien als de litotes: *niet onaardig* is dan equivalent aan een uitdrukking als *heel aardig*. Dit resultaat is buiten de literatuur om toegevoegd aan de lezing, zoals in *figuur 4* te zien is. Horn (1991) en Van der Wouden (1997) hebben een aantal gevallen besproken van litotes die zijn geconventionaliseerd. Dit betekent dat er bepaalde dubbele ontkenningen zijn die zich vrijwel altijd lenen voor de litoteslezing. Hierbij kun je denken aan *niet onverdienselijk* (Hoeksema, 2008, p. 151). Of dit het geval is, moet nog blijken uit de resultaten.

Lezing 3 kan gekoppeld worden aan Verhagen (1996; 2002): *niet on-ADJ* heeft volgens hem een discussiekarakter door de zinsnegatie. Hier lijkt dus ook wel de mogelijkheid te bestaan dat contradictoire termen als dubbele ontkenning gebruikt worden. *Niet ongetrouwd* is bijvoorbeeld dan een gepaste dubbele ontkenning, omdat iemand anders zal verwachten dat een persoon *ongetrouwd* is en de spreker dit ontkent door middel van de dubbele negatie *niet ongetrouwd*.

Hoofdstuk 4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het corpusonderzoek, uitgevoerd in OpenSoNaR, weergegeven. Eerst heb ik de 400 dubbele ontkenningen – 200 uit kranten en 200 uit tweets – beoordeeld op hun lezing. De frequenties worden in de volgende paragraaf in een tabel weergegeven en uitgelegd. Hieruit volgen wat opvallende resultaten, die individueel besproken zullen worden. De verschillen tussen kranten en Twitter bespreek ik in 4.2.: wat zijn de belangrijkste verschillen? Daarna zullen opvallende dubbele ontkenningen in kranten besproken worden (paragraaf 4.3.). Na de kranten bespreek ik in paragraaf 4.4. opvallende aspecten uit Twitter.

4.1. Frequenties van de dubbele negatie

Als eerste zijn de frequenties van de lezingen van de dubbele ontkenningen uit kranten en tweets geanalyseerd. De frequenties zijn weergegeven in *tabel 2*:

Lezing	Kranten (aantal)	Tweets (aantal)
1: Grammaticale dubbele negatie	0	0
2.1: Onduidelijke dubbele negatie	0	15
2.2: Neutrale dubbele negatie/Grey zone	87	86
2.3: Litotes	75	38
3: Opheffende dubbele negatie/Denial	38	60
4: Versterkende dubbele negatie	0	1

Tabel 2

Wat meteen opvalt is dat er één versterkende dubbele negatie is gevonden in Twitter. Namelijk:

@tegendestroomin Komen de Dharmataks van het retraite ook online ? Ben verder **niet ongeduldig** hoor :D

De twitteraar wil hier op een ironische manier aangeven dat hij of zij erg ongeduldig is, omdat de gebruiker de Dharmataks juist graag wil zien. Dit is echter een lastig geval: hoewel het resultaat hetzelfde is als Van der Wouden (1997) heeft bepaald voor lezing 4, lijken de vormkenmerken niet op elkaar. Lezing 4 van Van der Wouden (1997) blijkt eerder een herhaling te zijn van twee negatiepartikels (*nooit geen, niemand niet*), terwijl in het voorbeeld één negatiepartikel gebruikt wordt om een negatief woord te ontkennen. Omdat het resultaat wel op lezing 4 lijkt, namelijk dat *niet*

ongeduldig betekent dat de twitteraar *heel ongeduldig* is, is deze dubbele ontkenning wel als versterkende dubbele negatie bepaald. Er wordt verder niet op de versterkende dubbele negatie ingegaan, omdat deze lezing verder niet voorkomt in het corpus.

Verder valt op dat lezing 1 in beide media niet voorkomt: de lezing bleef bij geen enkele *niet on-*constructie negatief (*niet onaardig* zou dan bijvoorbeeld *onaardig* betekenen). Daarnaast heb ik in kranten geen onduidelijke dubbele negatie gevonden. Dit betekent dat elke dubbele ontkenning een duidelijke lezing heeft gekregen: neutraal, litotes of denial. In Twitter zijn er wel vijftien dubbele negaties als onduidelijk beschouwd. Dit bespreek ik verder in paragraaf 4.2. In kranten zijn er 87 neutrale dubbele negaties, in Twitter 86: deze lezing komt in beide media het meest voor. De factoren die betrokken zijn om de neutrale lezing te bepalen, worden in paragraaf 4.3.3. en 4.4.1. besproken.

De litotes komt aanzienlijk vaker voor in kranten dan in Twitter. In kranten wordt de dubbele negatie 75 keer als understatement gebruikt, in Twitter is dit 38 keer. De deniallezing is in Twitter weer vaker aanwezig, namelijk 60 keer tegenover 38 keer in kranten. Het verschil in de frequenties van deze twee lezingen heb ik nog getest op significantie door middel van een t-toets op proporties, waarbij ik ben uitgegaan van een significantieniveau α van 5%. De eerste lezing die ik heb getoetst is het verschil tussen de litoteslezing in kranten (75) en Twitter (38), de tweede toets heb ik uitgevoerd op het verschil tussen de deniallezing in kranten (38) en in Twitter (60). De nulhypothese kon in beide gevallen verworpen worden, wat betekent dat het verschil tussen de lezingen van de dubbele ontkenning in kranten en tweets significant is.⁶

4.2. Verklaring verschil in genres

Na de analyse vielen er bepaalde aspecten op. Zo blijken dubbele ontkenningen in kranten vaak anders gebruikt te worden dan in tweets. Van de 200 hits uit kranten werden er 87 constructies onder de neutrale lezing en 75 dubbele ontkenningen tot de litotes gerekend. Ook werd de dubbele ontkenning relatief vaak gebruikt wanneer gepraat werd over sport, in het bijzonder voetbal. Van de 200 dubbele ontkenningen werd namelijk 76 keer gepraat over sport. Dit kan wel te maken hebben met de wijze van dataverzameling van OpenSoNaR en hoeft niet een algemeen voorkomend aspect te zijn. In Twitter werd er veertien keer gepraat over sport.

---

⁶ De p-waarde voor de litoteslezing is 0.0001, die van de deniallezing 0.0054. Beide waarden zijn lager dan 0.05, waardoor de nulhypothese verworpen kan worden en het verschil dus significant is. Ik moet erbij vermelden dat de t-toets een relatief simpele test is. Het bewijst alleen dat er een significant verschil is tussen het gebruik van de dubbele ontkenning in kranten en Twitter, maar het houdt geen rekening met de informatie in de artikelen of tweets zelf. Het zou dus mogelijk kunnen zijn dat er een journalist is die vaak voorkomt in het corpus en telkens dezelfde dubbele ontkenning met lezing gebruikt. Dit soort informatie wordt niet meegenomen in de test, waardoor er geen sterke conclusie uit deze test getrokken kan worden.

In Twitter kwam de litotes aanzienlijk minder voor dan het gebruik van deze lezing in kranten. In kranten bleek de litotes vaak voor te komen in vaste uitdrukkingen, zoals *niet onverdienselijk*, in Twitter werd relatief vaak expliciet vermeld wanneer er sprake was van een litotes. Opvallend was dat lezing 3, de denial, opvallend vaker in tweets gebruikt werd dan in kranten. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat op Twitter mensen met elkaar in discussie kunnen zijn, waardoor een negatie ontkend kan worden omdat een andere Twitter-gebruiker wellicht die negatie gebruikt had. Door de interactie tussen mensen die Twitter mogelijk maakt, ontstaat er dus een ander gebruik van de dubbele ontkenning.

Wat tevens opviel in Twitter, was dat er soms geen duidelijkheid bestond over de lezing van de dubbele ontkenning. Dit betekent dat er vijftien gevallen van de 200 hits niet geanalyseerd konden worden en onder de onduidelijke lezing vielen. Redenen hiervoor zijn de beperkte context waarin de constructie staat en het niet kunnen vinden van de reactie waarop een tweet is geschreven. Een voorbeeld van een tweet waarin de lezing niet bepaald kon worden door het gebrek aan context:

@Tweetlozing het decennium van het lurken-als-nooit-tevoren. Maar de poes van de kat is **niet ongezien** :-)

Er waren ook tweets waarin de context duidelijker was, maar waar ik de dubbele ontkenning toch niet in een specifieke categorie kon indelen, zoals in het volgende voorbeeld:

@CorineJN Ik ben **niet ontevreden** over mijn Sony Handycam. Zat ik toevallig net mee te spelen. <http://plixi.com/p/85576720>

Tijdens het analyseren van tweets twijfelde ik meerdere keren tussen de verschillende lezingen. Het resultaat van de dubbele ontkenning in bovenstaand voorbeeld had een neutrale lezing kunnen zijn, maar ook een litotes. Voor dergelijke gevallen was dus lezing 2.1. – de onduidelijke dubbele negatie – gecreëerd. Het bleek dat deze lezing, zeker voor de analyse van Twitter, wel nodig was.

4.3. Dubbele negatie in kranten

Opvallend was dat de dubbele ontkenning vooral als neutrale lezing geïnterpreteerd werd in kranten. 87 keer was er bij een dubbele ontkenning sprake van de neutrale lezing, naast 75 dubbele negaties die ik als litotes beschouwde. In de volgende paragraaf worden dubbele negaties die in sportartikelen gebruikt worden, behandeld. Daarna, in paragraaf 4.3.2., bespreek ik dubbele

negaties die als vaste uitdrukkingen voor de litotes werken. In paragraaf 4.3.3. bespreek ik de meest voorkomende lezing van de dubbele ontkenning in kranten: de neutrale dubbele negatie. Als laatst bespreek ik de factoren die de deniallezing in kranten bepalen.

4.3.1. Dubbele negatie in sportartikelen

In krantenartikelen die over sport – vaak over voetbal – gaan (76), werd 28 keer de dubbele ontkenning als litotes gebruikt, maar de constructie kwam vooral voor als neutrale lezing (39 keer). *Niet onaardig* kwam als dubbele ontkenning het meeste voor en de resultaten werden allemaal als neutrale lezing geïnterpreteerd. Een voorbeeld van *niet onaardig* als neutrale lezing:

We speelden **niet onaardig**, maar bleken niet sterk genoeg om Webis setwinst af te snoepen, besluit Bredene-coach Clarysse.

Dit voorbeeld is opvallend, omdat *niet onaardig* gepaard gaat met het voegwoord *maar*. *Niet onaardig* heeft dus eigenlijk een positief resultaat, omdat de schaal door *maar* als het ware omgedraaid wordt, om daarna op het negatieve aspect in te gaan (ze bleken niet sterk genoeg). De dubbele ontkenning beschouw ik als neutrale lezing, omdat beide kanten van het verhaal belicht worden. Ze speelden aardig, maar hebben wel verloren. Wanneer beide kanten van het verhaal belicht worden, heb ik de lezing als neutraal bepaald, zoals in Bijlage 1 te zien is. In paragraaf 4.3.3. zien we dat het voegwoord *maar* vaker wordt gebruikt in kranten om een neutrale lezing uit te drukken.

Dubbele ontkenningen in sportartikelen bevatten naast *niet onaardig* vaak de constructies *niet onverdiend*, *niet onbekend*, *niet onbenut*, *niet onbelangrijk*, *niet onbetuigd* en *niet onverwacht*. Ten eerste worden bovenstaande constructies in sportartikelen relatief veel gebruikt. Dus wanneer over sport gepraat wordt in een krantenartikel, komen bovenstaande constructies vaak voor waardoor ze als vaste uitdrukkingen lijken te werken. *Niet onbetuigd* is ten tweede niet alleen in het voetbal, maar ook in krantenartikelen in het algemeen een veelvoorkomende uitdrukking en wordt daarom nog apart besproken in paragraaf 4.3.2. Hetzelfde geldt voor *niet onbelangrijk*. Ten derde lijken in sportartikelen ook contradictoire termen gebruikt te worden als dubbele ontkenning, terwijl dit over het algemeen minder vaak voorkomt dan het gebruik van contraire termen.

Niet onbekend is hier een voorbeeld van:

Dat de motor naar behoren loopt, bewees Dierckx door de MX2-klasse van de Midweekcross in Westerlo te winnen. Voor Dierckx is Namen ook **niet onbekend**. In 2004 mocht hij er al eens in actie komen. De lat bleek toen nog te hoog te liggen.

Een goede verklaring waarom *niet onbekend* hier gebruikt wordt, kan niet gegeven worden. Omdat het een contradictoire term is, lijkt *niet onbekend* precies hetzelfde te betekenen als *bekend*. Toch is er de keuze gemaakt om *niet onbekend* te gebruiken en als we Grices (1989) Division of Pragmatic Labour en Horn's (2001) conclusie moeten geloven, gebeurt dat niet zomaar. Een verklaring voor het gebruik van deze dubbele ontkenning is dat *bekend* toch een scalaire term is: men kan bijvoorbeeld ook een *beetje bekend* zijn met iets, of *nauwelijks bekend*. Een echt overtuigende contradictoire term is *bekend* dus niet. Deze constructies van *niet onbekend* zijn allemaal onder de litotes gerekend, omdat de context erop duidt dat *niet onbekend* als understatement gebruikt wordt. Hetzelfde geldt voor de contradictoire term *niet onbenut*: een kans benut je of niet, waardoor de dubbele ontkenning precies hetzelfde lijkt te betekenen als de positieve variant ervan (*benut*).

De herneming was pas op gang gebracht als Eevers de bal kon doorsteken tot bij Vandersanden en deze liet de kans **niet onbenut**. Even later besloot Degens op het dak van het doel en moest Vanbaelen de doorgebroken Vandersanden foutief afstoppen.

De oplossing die hier gegeven kan worden, is dat dergelijke constructies vaste uitdrukkingen zijn wanneer er over (onder andere) sport gepraat wordt. *Niet onbenut* zou nog wel voor kunnen komen omdat sommige mensen zouden willen dat Vandersanden de kans wél onbenut zou laten (zoals de tegenstanders in de wedstrijd), waardoor de negatieve term (*onbenut*) ontkend wordt door middel van de denial.

Toch kan bovenstaand voorbeeld ook een neutrale lezing hebben: in paragraaf 2.2.2.1. zagen we het voorbeeld “Niet alleen is het niet onmogelijk, het is mogelijk!” *Niet onmogelijk* werkt hier als verwijzing naar de grey zone. Met *niet onbenut* kun je hetzelfde soort zin creëren: “Niet alleen liet hij de kans niet onbenut, hij benutte het!” Toch werkt deze zin minder goed dan de zin met *niet onmogelijk*. Dit kan verklaard worden door het feit dat *niet onbenut* onderdeel is van een uitdrukking, namelijk: “Een kans niet onbenut laten”. De dubbele ontkenning omvat in dit geval dus meer dan alleen *niet on-ADJ*: het is onderdeel van een vaste uitdrukking. De dubbele ontkenning blijkt hier toch een afzwakkend middel te zijn om iets positiefs uit te drukken, namelijk dat er een doelpunt is gemaakt. Daarom wordt *niet onbenut* hier als een vaste uitdrukking voor de litotes bepaald.

4.3.2. Veelvoorkomende uitdrukkingen voor litotes in kranten

Zoals we hierboven gelezen hebben, zijn er bepaalde uitdrukkingen die zich vaak voor hetzelfde doel lenen. Opvallend waren constructies die altijd als litotes gebruikt werden. Voorbeelden hiervan

zijn niet onbenut, niet onbetuigd, niet onbelangrijk, niet onberoerd en niet onverdienselijk. De contradictoire term *niet onbenut* is in de vorige paragraaf al geanalyseerd en zal ik hier dus niet meer behandelen.

Niet onbetuigd kan men vinden in de uitdrukking “Zich niet onbetuigd laten”. In de Van Dale (Geerts & Den Boon, 1999, p. 2262) staat deze uitdrukking bekend als “alleen in de verb. (uitdr.) *zich niet onbetuigd laten*, [...], niet nalaten getuigenis van zich te geven, zich openbaren in zijn handelingen, [...] duchtig meedoen...”. *Onbetuigd* schijnt als woord dus alleen voor te komen in deze uitdrukking en kan niet als enige element voorkomen.

Een voorbeeld uit OpenSoNaR van zinnen waarin deze constructie gebruikt is:

Een blaaskaak van de VVD, nota bene lid van de Amsterdamse gemeenteraad, stuurde de heren zelfs een bloemetje. En ook de geachte afgevaardigde Eerdmans van de LPF liet zich **niet onbetuigd**: wat een schánde dat de politie zulke eerbare lieden dúrft op te pakken. Van het gedogen moeten we af, zegt iedereen tegenwoordig, maar regelrechte aanmoediging van strafbare feiten is kennelijk de gewoonste zaak van de wereld.

In de betekenis in de Van Dale en bovenstaand voorbeeld komt duidelijk naar voren dat de uitdrukking *zich niet onbetuigd laten* een voorbeeld is van een understatement, waarmee wordt aangegeven dat iemand zijn aanwezigheid of mening (zeer) opvallend laat zien of horen. *Niet onbetuigd* lijkt ook niet vervangen te kunnen worden door *betuigd*: hoewel de betekenissen wel overeenkomen – volgens de Van Dale (Geerts & Den Boon, 1999, p. 381) betekent *betuigd* “te kennen geven, uitdrukkelijk verklaren” – wordt het werkwoord in andere situaties gebruikt dan de ontkenning ervan (*onbetuigd*). Iemand kan bijvoorbeeld zijn verwondering betuigen. *Niet onbetuigd* in bovenstaand voorbeeld kan dus niet vervangen worden door *betuigd*, omdat *niet onbetuigd* een vaste uitdrukking is en dus een specifiekere betekenis heeft dan de positieve variant.

Niet onbelangrijk wordt ook vaak gebruikt in OpenSoNaR, namelijk 24 keer van de 200. Het verschil met *niet onbetuigd* is dat *niet onbelangrijk* wel vervangen zou kunnen worden door *belangrijk*. De constructie heb ik in alle gevallen onder de litoteslezing gerekend. Zoals in het volgende voorbeeld:

Ook opmerkelijk: waar Union vorig seizoen nog wekelijks van doubluredoelman roteerde, lijkt Boris Verschueren momenteel een vaste stek van tweede doelman te veroveren. Hij werkt uitstekend op training, zit momenteel in een prima conditie en **niet onbelangrijk**: hij is een eigen jeugdproduct.

Niet onbelangrijk wordt in de situaties als understatement gebruikt. Het gebruik van deze constructie wijst op het uiten van een persoonlijke mening. Wat de schrijver (erg) belangrijk vindt, uit hij of zij door middel van het gebruik van een dubbele ontkenning:

En daarmee werd hij elf jaar na Dominique Arnould in Sablé-sur-Saône de volgende Fransman die erin slaagde een wereldbekerwedstrijd te winnen. En dat is **niet onbelangrijk**, want Frankrijk is nog altijd de bakermat van het veldrijden en voor de sport op zich is het maar goed dat er zich nieuwe winnaars aandienen.

De derde vaste uitdrukking, *niet onberoerd*, komt maar twee keer voor in de resultaten. Toch blijkt deze constructie veel weg te hebben van een veelgebruikte stijlfiguur om emoties te uiten die je niet kunt beschrijven. *Niet onberoerd* in de context is in beide gevallen een litotes. Beide contexten gaan over muziek:

“Desembrascar” is een vrije improvisatie, met hard slagwerk en felle effecten van gitaar en bas. Maar het eindigt zacht, met “I am seven”, een gracieuze song die je **niet onberoerd** laat. Deze Dogs of great indifference is een mooi uitgewerkt album, van een kwartet dat rock en jazz weet te verzoenen.

Het andere voorbeeld:

“Ik maakte er nieuwe bij en vulde die aan met passende geluidseffecten als piepende deuren, rammelende kettingen, dreigende voetstappen en ijselijk geschreeuw. In mijn eigen huisstudio mixte ik daar een cd van die liefhebbers van het griezelgenre **niet onberoerd** zal laten. Elk van de elf tracks kunnen afzonderlijk worden afgespeeld, maar je kan het geheel ook als één enkel sfeerscheppend geheel beluisteren.”

Niet onberoerd laten is dus een constructie om te gebruiken wanneer je emoties krijgt, maar deze niet uit kunt of wilt drukken. *Niet onberoerd* werkt goed als een understatement: door de negatie (*onberoerd*) lijken de emoties niet of minder heftig, terwijl dit wel het geval kan zijn.

Opvallend aan deze constructie is dat de positieve variant, *beroerd*, een andere betekenis heeft dan *niet onberoerd*: *beroerd* betekent volgens de Van Dale (Geerts & Den Boon, 1999, p. 361) “(m.betr.t. het gemoed, de geest) in beweging brengen, verontrusten, ontstellen”. De lezing van de dubbele ontkenning ligt ten eerste op de positieve kant van de schaal. *Niet onberoerd* wordt gebruikt

omdat mensen emotioneel worden van bijvoorbeeld een mooi liedje. *Beroerd* heeft eerder een negatieve lezing: *verontrusten* en *ontstellen* zijn geen werkwoorden die vergeleken kunnen worden met de dubbele ontkenning. *In beweging brengen* zou nog wel toepasselijk zijn voor *niet onberoerd*. Ten tweede gaat de dubbele ontkenning over het emotioneel worden, terwijl *beroerd* ook gaat over of iemand een goed persoon is of niet of het hebben van lichamelijke klachten, zoals de voorbeelden die in het woordenboek gegeven worden: “er beroerd aan toe zijn”, of “t is een beroerde vent” (Geerts & Den Boon, 1999, p. 361). Sommige onderdelen van de betekenis van *beroerd* lijken dus wel op de dubbele ontkenning, maar *beroerd* heeft een wat bredere betekenis dan *niet onberoerd*, omdat *beroerd* over lichamelijke en geestelijke aspecten kan gaan. Dit duidt er ook op dat *niet onberoerd* op een niet-compositionele uitdrukking lijkt, omdat de betekenis niet of nauwelijks gecomponeerd kan worden uit de deelbetekenissen van z'n samenstellende delen (Van Craenenbroeck & Wyngaerd, 2015, p. 14). Je moet de betekenis van de uitdrukking kennen, wil je de constructie *niet onberoerd laten* begrijpen. Als je alle woorden los op zou zoeken en hieruit de betekenis zou afleiden, kan er een ander resultaat uitkomen. Het is geen volledige niet-compositionele uitdrukking, omdat een deel van *beroerd* overeenkomt met de betekenis van *niet onberoerd*, maar nu kan er wel verklaard worden waarom men *niet onberoerd* gebruikt in plaats van *beroerd*: de dubbele ontkenning heeft een nauwere betekenis die beter in de context van de voorbeelden past dan *beroerd*, dat over het algemeen eerder gebruikt zal worden wanneer het over lichamelijke klachten gaat.

Het gebruik van de constructie in verband met muziekrecensies is wel toevallig. Na een verdere analyse in OpenSoNaR lijkt dat *niet onberoerd* ook in ander gevallen gebruikt kan worden. Zo kan de constructie ook weer voorkomen in sportverslagen:

De komst van Vigor Wuitens Hamme laat ook de supporters van Red Star Waasland **niet onberoerd**. De 34-jarige Steven Van Dorsselaer volgt zijn club al een zevental seizoenen en is niet meer weg te slaan uit het supportersvak van Red Star.

De laatste vaste uitdrukking die voorkomt in het corpus, is *niet onverdienstelijk*. In de eerste 200 resultaten uit OpenSoNaR kwam deze constructie maar één keer voor. Toch heeft *niet onverdienstelijk* een heel ander doel dan het gebruik van *verdienstelijk* en is dus een niet-compositionele uitdrukking. De constructie is wederom een perfect voorbeeld van een litotes, of understatement.

Zo wordt de rol van Frank overtuigend neergezet door Peter Mullan, onder meer bekend uit *My Name Is Joe* van Ken Loach en zelf een **niet onverdienstelijke** regisseur van geëngageerde films als *Orphans* en *The Magdalene Sisters*.

Wanneer gekeken wordt naar meer constructies met *niet onverdienstelijk*, kan geconcludeerd worden dat alle resultaten onder de litoteslezing vallen. De constructie wordt in verschillende situaties gebruikt: politiek, sport, kunst en cultuur, enzovoorts. Het gaat vrijwel altijd over een persoon en wat diegene voor prestatie heeft geleverd:

Tik je de naam Barry Tanenbaum in op een zoekmachine, dan kom je onder meer uit bij een Amerikaan die een **niet onverdienstelijk** professioneel pokerspeler blijkt te zijn en daar ook over geschreven heeft.

Ook wanneer mensen over zichzelf praten, kan *niet onverdienstelijk* voorkomen:

Als speler was ik **niet onverdienstelijk**, maar in 1978 kwam er een einde aan mijn voetballoopbaan en werd mij gevraagd om coach te worden van de eerste ploeg.

Het verschil tussen *niet onverdienstelijk* en haar positieve variant, *verdienstelijk*, is niet groot: de betekenis van *verdienstelijk* komt wel overeen met de dubbele negatie. Toch staat er in de Van Dale (Geerts, Den Boon, 1999, p. 3667) een opmerkelijke betekenis van *verdienstelijk*: “(min of meer neerbuigend) goed, degelijk, maar niet uitblinkend: *een verdienstelijk schilder, artiest*”. Dus *verdienstelijk* heeft volgens de Van Dale een neutrale lezing. Dit verklaart het gebruik van de dubbele ontkenning *niet onverdienstelijk* in plaats van *verdienstelijk*: *niet onverdienstelijk* werkt als understatement en *verdienstelijk* heeft een veel minder positief of zelfs een neutraal resultaat.

Dus de litoteslezing komt vaak voor in kranten wanneer er een vaste uitdrukking aanwezig is die niet of nauwelijks vervangen kan worden door de positieve variant van de dubbele ontkenning (*niet onberoerd*, *niet onverdienstelijk*). Andere uitdrukkingen, zoals *niet onbelangrijk*, worden gebruikt wanneer de schrijver of spreker een positieve uitspraak in afgezwakte vorm uitdrukt.

4.3.3. Neutrale lezing in kranten

Er zijn in totaal 87 dubbele ontkenningen van de 200 resultaten, gevonden in kranten, onder de neutrale lezing – lezing 2.2. – gerekend. Dit is de meest voorkomende lezing als het gaat om het resultaat van de dubbele ontkenning in kranten. Er zijn verschillende factoren om te bepalen dat een dubbele ontkenning een neutrale lezing heeft.

Ten eerste heb ik een dubbele ontkenning als neutrale lezing beschouwd wanneer beide kanten van het verhaal belicht worden, waar één situatie belangrijker is dan de andere. Een situatie

kan bijvoorbeeld positieve en negatieve kanten hebben, die door een dubbele ontkenning uitgelicht kunnen worden. Dit gebeurt vaak door middel van het tegenstellende voegwoord *maar*:

Startte **niet onaardig**, maar zocht te vaak de grasmat op. Toonde alleen op een vrije trap, die net naast ging, zijn toegevoegde waarde.

De dubbele ontkenning wordt in dergelijke situaties vooral gebruikt om de negatieve aspecten van een situatie te belichten. In bovenstaand voorbeeld wordt de positieve kant niet vermeld, maar wordt er gefocust op de mindere eigenschappen van een bepaalde voetballer tijdens de wedstrijd. Het minder belangrijke aspect (dat hij *niet onaardig* speelde) wordt hier op de achtergrond geplaatst door een dubbele ontkenning. De dubbele ontkenning is hier daarom de beste oplossing: omdat de context negatief is, is het gebruik van de dubbele ontkenning coherent aan de rest van de zin. *Onaardig* is namelijk de negatieve term van de tegenstelling *onaardig – aardig*.

Het voegwoord *maar* verbindt in bovenstaand voorbeeld de twee argumentatieve richtingen: voor *maar* staat de dubbele ontkenning *niet onaardig*. Hoewel *niet onaardig* een positief resultaat moet hebben in dit voorbeeld (omdat *maar* als het ware de richtingen ‘omdraait’), *aardig*, stuurt de morfologische ontkenning *onaardig* in de negatieve richting. Bovenstaand voorbeeld loopt soepeler dan wanneer de schrijver voor het volgende voorbeeld zou kiezen:

Startte **aardig**, maar zocht te vaak de grasmat op. Toonde alleen op een vrije trap, die net naast ging, zijn toegevoegde waarde.

In dit geval stuurt *aardig* in de positieve argumentatieve richting en *te vaak* in de negatieve richting. *Maar* kan dus nog steeds als tegenstellend voegwoord werken. Toch leest de tekst minder fijn omdat de inferentie van de lezer, na *aardig* te lezen, is dat de voetballer goed heeft gespeeld. De dubbele ontkenning zorgt er dus voor dat de tekst coherent is, omdat nu de inferenties die de lezer krijgt na het lezen van de constructie, ook uitkomen.

Een soortgelijke situatie komt voor bij het volgende voorbeeld:

De Democraten vinden nader onderzoek naar de rol van de CIA **niet oninteressant**, maar waar ze werkelijk nieuwsgierig naar zijn is de vraag wat het Witte Huis wist.

De dubbele ontkenning wordt in beide voorbeelden gebruikt om een ander aspect (een wedstrijd starten of de rol van de CIA) zijdelings te vermelden, maar om daarna over iets anders te beginnen.

In het tweede voorbeeld gaat het niet zozeer om de positieve en negatieve eigenschappen van een situatie, maar om wat belangrijk is om te weten. Men wil in bovenstaand voorbeeld juist weten wat men over het Witte Huis wist, het onderzoek naar de rol van de CIA vindt men niet per se interessant (dus men vindt dat eerder *oninteressant*). Het gebruik van *oninteressant* past dus beter in de context, omdat de Democraten het ene aspect belangrijker vinden dan het andere en deze tegenstelling wordt duidelijker gemaakt door de argumentatieve richting van de woorden: *oninteressant* stuurt in de negatieve argumentatieve richting, *nieuwsgerig* in de positieve. Als de schrijver ervoor had gekozen om *niet oninteressant* te vervangen door *interessant*, had de lezer waarschijnlijk een andere inferentie, namelijk dat het onderzoek naar de rol van de CIA (erg) interessant is, terwijl dit niet het geval is. Nu komen de verwachtingen van de lezer wederom uit, namelijk dat er een ander belangrijker en interessanter aspect aankomt.

De prins gaat in het interview uitgebreid in op zijn verhouding tot de media. “Natuurlijk ben ik **niet ongevoelig** voor de kritiek”, zegt de prins, “maar gelukkig krijgen wij ook veel sympathiebetuigingen”.

Hier lijkt de prins – prins Filip van België – te willen benadrukken dat de sympathiebetuigingen zeer belangrijk zijn voor hem. De dubbele ontkenning wordt in deze situatie dus ook gebruikt om een ander aspect, dat hij *niet ongevoelig* is voor de kritiek, op de achtergrond te plaatsen.

De tweede reden om de dubbele ontkenning als neutrale lezing te interpreteren, heeft te maken met een bepaalde strategie van de spreker. Het is gebruikelijk om naar de grey zone te refereren, wanneer de spreker de mogelijkheid wil hebben om op zijn of haar mening terug te komen.

Alleen door aan die wens gehoor te geven, kreeg PaarsII de PvdA-fractie mee en werd de nieuwe luchtvaartwet door de Kamer geloodst. Van Geel benadrukte dat het momenteel **niet onveilig** is rond Schiphol. “Het gaat om een afspraak waar ik de staf over breek, niet over de feitelijke veiligheid.” Net als het milieubureau RIVM stelde hij wel vast dat de kans op een groot ongeluk rond Schiphol nu groter is dan dertien jaar geleden, doordat er meer is gebouwd en meer wordt gevlogen.

Van Geel zegt in bovenstaand voorbeeld dat Schiphol *niet onveilig* is. Het is echter een risicovol statement dat hij maakt. Wanneer er wel iets zou gebeuren op het vliegveld – en die kans is aanwezig

– blijkt de uitspraak van Van Geel niet waar te zijn. Door een dubbele ontkenning te gebruiken, benadrukt Van Geel dus de neutraliteit en kan hij, als er iets gebeurt op Schiphol, zijn verantwoordelijkheid ontkennen. Eerder onderzoek heeft namelijk uitgewezen dat de dubbele ontkenning strategisch ingezet kan worden om de gebondenheid van de spreker zo klein mogelijk te houden (Van Poppel, 2015). Van Geel stelt ook nog vast dat de kans op een ongeluk wel groter is geworden de afgelopen jaren, waardoor hij ook nog twee kanten van het verhaal belicht.

In het volgende voorbeeld heeft de schrijver het over Generaal-majoor Taguba, die onderzoek heeft gedaan naar wangedrag van Amerikaans militair gevangenispersoneel.

Ik neem onmiddellijk aan dat geen Amerikaanse officier aan een ondergeschikte opdracht heeft gegeven Irakese gevangenen zich te laten ontkleden, te stapelen en te masturberen. Maar het is **niet onwaarschijnlijk** dat hij zijn onderhorigen heeft proberen te ‘motiveren’ door hen te vertellen dat ze een voorbeeld moesten nemen aan hun collega's in Guantánamo Bay, die in opdracht van minister Rumsfeld ‘harde ondervragingstechnieken’ toepasten, zoals het ontkleden van gevangenen en slaaponthouding.

Hoewel de onderzoeker geen bewijs heeft gevonden voor het wangedrag, is de schrijver het daar niet mee eens. Door de dubbele ontkenning maakt de schrijver duidelijk dat Amerikaanse militairen niet onschuldig zijn geweest. Echter, er is daar geen bewijs voor, dus het gaat hier om een mening. Door de dubbele ontkenning is het mogelijk om je mening zo neutraal mogelijk over te laten komen. *Niet onwaarschijnlijk* helpt hier namelijk weer om de gebondenheden van de schrijver te beperken waardoor de schrijver zijn verantwoordelijkheid van de uitspraak kan ontkennen als het niet waar blijkt te zijn.

Ten derde lijkt de neutrale lezing simpelweg als ‘neutraal’ resultaat te werken. Wanneer iemand een neutrale mening wil uiten, zijn er verschillende manieren voor. Zo kan een dubbele ontkenning ervoor zorgen dat het resultaat in de grey zone ligt. Het volgende voorbeeld over de vuurwerkramp in Enschede laat goed zien dat met de dubbele ontkenning soms alleen neutraliteit uitgedrukt kan worden:

Het idee bestaat dat er ook andere mensen bij betrokken zijn en dat De V. **niet onschuldig** is, maar minder schuldig dan we nu aannemen.

De dubbele ontkenning met neutrale lezing kan soms dichtbij de deniallezing liggen. Wanneer de deniallezing van toepassing is, is vaak een discussie de reden voor het gebruik van de dubbele

ontkenning, waarbij een mening (de negatie in dat geval) ontkend wordt. Wellicht denken sommige mensen dat De V. *onschuldig* is. In bovenstaand voorbeeld kan wel gezegd worden dat de dubbele ontkenning gebruikt wordt om neutraliteit uit te drukken, door het vervolg van de constructie en het tegenstellende voegwoord *maar*, dat kenmerkend is voor een neutrale lezing. Er lijkt tevens in de context geen discussie voor te komen of De V. onschuldig is: in het artikel komt duidelijk naar voren dat De V. schuldig is, maar dat men eerder twijfelt hoe schuldig. *Niet onschuldig* betekent dus dat De V. in de grey zone van schuldigheid lijkt te zitten: hij is niet helemaal schuldig, maar ook niet helemaal onschuldig.

Bijna altijd moet ik moderne orkesten aansporen om zachter te spelen. Niet fors, maar ook **niet onzichtbaar**. Het juiste effect voor gesofistikeerde oren.

In bovenstaand voorbeeld is er een combinatie van redenen om een dubbele ontkenning te gebruiken: ten eerste wil de dirigent beide kanten van het verhaal belichten. Het orkest moet namelijk niet te hard, maar ook niet te zacht spelen. Deze tweedeling wordt wederom verbonden door het voegwoord *maar*. Ten tweede wordt de dubbele ontkenning gebruikt om de grey zone te benadrukken: *niet onzichtbaar* betekent dat het niet té zichtbaar moet zijn, maar eerder neutraal. Het orkest moet in harmonie zijn, waar de dubbele ontkenning zich perfect voor lijkt te lenen.

4.3.4. Denial in kranten

38 resultaten van de 200 hits werden onder de opheffende lezing, of de denial, gerekend. Deze lezing wordt vooral gebruikt in discussies. Deze discussie hoeft niet expliciet aanwezig te zijn, maar het kan ook een algemene mening zijn die ontkend wordt in een artikel.

In het vonnis van de rechtbank (waarin Van der G. achttien jaar cel werd opgelegd) staat dat de verkiezingen van mei 2002 **niet onherstelbaar** zijn beschadigd door de aanslag. De advocaat-generaal noemt dit ‘onbegrijpelijk’. Volgens haar heeft Van der G. niet alleen alle Nederlanders de kans ontnomen zelf een politieke keuze te maken, maar is er ook een moord gepleegd op de vrijheid van meningsuiting.

In bovenstaand voorbeeld wordt duidelijk dat de advocaat-generaal van mening is dat de verkiezingen van mei 2002 *onherstelbaar* zijn beschadigd door de moord van Van der G. op Pim Fortuyn. Zij wil dan ook dat Van der G. levenslang krijgt. Het vonnis van de rechtbank maakte echter duidelijk dat de verkiezingen *niet onherstelbaar* werden beschadigd door de aanslag en legde

Van der G. achttien jaar cel op. Hier wordt de dubbele ontkenning dan ook gebruikt door de advocaat om de negatie (*onherstelbaar*), of een mening – in dit geval die van de rechtbank – te ontkennen.

Een ander voorbeeld waarbij een mening (die negatief is) ontkend wordt:

Volgens Stephan De Brouwer klopt de kritiek niet. “Je zit bij ons ver van een onevenwichtige voeding. Een cheeseburger of een Big Mac is **niet ongezond**. Integendeel.”

Het artikel waarin deze dubbele ontkenning verschijnt, gaat over de ongezonde reputatie van de fastfoodketen McDonalds. Algemeen bekend is dat mensen McDonalds als ongezond zien: men heeft veel kritiek op de ongezonde producten die de hamburgerketen levert. Stephan de Brouwer, de Managing Director bij McDonalds België, wil deze algemene mening ontkennen door de dubbele ontkenning *niet ongezond* te gebruiken. Interessant is dat de dubbele ontkenning twee ruimtes opent, waardoor De Brouwer ook de mogelijkheid heeft om op *ongezond* in te gaan, door *integendeel* te gebruiken in zijn statement. Zie onderstaande voorbeelden:

(15) Een cheeseburger of een Big Mac is **niet ongezond**. Integendeel, er zitten veel vitamines in.

(16) #Een cheeseburger of een Big Mac is **gezond**. Integendeel, er zitten veel vitamines in.

Wanneer De Brouwer *gezond* zou gebruiken (dat in de positieve argumentatieve richting stuurt), was het onmogelijk geweest om op Ruimte₁, ‘p’ in te gaan, omdat er dan geen tweede ruimte aanwezig zou zijn. *Integendeel* zou dan op het negatieve aspect in moeten gaan, iets wat De Brouwer juist niet wil. De dubbele ontkenning is dus een handige constructie om de mogelijkheid te krijgen meer vervolgzinnen te creëren, omdat je op meerdere ruimtes in kan gaan.

Het in hun ogen niet onpartijdige vooronderzoek wordt een derde belangrijk argument. Het hele proces lang hamerden de advocaten erop dat het onderzoek **niet onpartijdig** gebeurde en dat Vercammen en zijn familie door de speurders onder druk werden gezet.

Bovenstaand voorbeeld gaat over een moordzaak, waarbij Geert Vercammen zijn minnares Karine Janssens vermoord zou hebben. Nadat hij tot dertig jaar cel werd veroordeeld, besloot Vercammen in cassatie te gaan. In het artikel wordt gezegd dat de raadsheren van Vercammen van

oordeel zijn dat er meerdere fouten zijn gemaakt in het onderzoek naar de moord. Ze pleitten voor een *niet onpartijdig* onderzoek. Omdat een onderzoek onpartijdig hoort te zijn, is het een logisch vervolg dat de raadsheren een dubbele ontkenning gebruiken om deze algemene veronderstelling, hoe een onderzoek zou moeten verlopen, te ontkennen.

Dus wat van iets of iemand verwacht wordt, kan ontkend worden:

Het Vlaams Belang-parlementslid zou het Vlaams Mediadecreet niet hebben nageleefd en dat kost hem nu 12.500 euro. Verstrepen wordt aangewreven dat zijn internet-radio **niet onafhankelijk** is van een politieke partij, terwijl die onafhankelijkheid een fundamentele regel is uit het Mediadecreet. Eind vorig jaar had de voorloper van de VRM, het Vlaams Commissariaat voor de Media, Verstrepen trouwens voor dezelfde feiten beboet.

Hier is onafhankelijkheid van internet-radio een ‘fundamentele regel’, maar het blijkt dat Verstrepen, een Belgisch parlementslid, zich daar niet aan heeft gehouden. Deze algemene regel, die niet is nageleefd, wordt hier door de dubbele ontkenning ontkend. Door de dubbele ontkenning wordt de terugverwijzing later in de zin ook mogelijk gemaakt (... , terwijl *die onafhankelijkheid* een fundamentele regel is...). Dit was niet mogelijk geweest als de schrijver ervoor had gekozen om de positieve variant, *afhankelijk*, te gebruiken.

De dubbele ontkenning hoeft niet alleen in discussies gebruikt te worden of in situaties waarbij de negatie die van men verwacht wordt (*onpartijdig, onafhankelijk*) ontkend wordt. Er kan ook een term ontkend worden die men graag van toepassing lijkt te hebben:

Als ik bij mijn kinderen ben, roept de muze. En ben ik aan het werk, dan roepen de kinderen. Je lichaam corrigeert zichzelf en drukt je met de neus op de feiten: je bent **niet onsterfelijk**. Ongestraft heel de nacht feesten, dat gaat bijvoorbeeld niet meer.

Er is uiteraard geen discussie of iemand onsterfelijk is of niet. *Onsterfelijk* wordt in dit geval ontkend, omdat de spreker het wel graag zou willen zijn. Dit is tevens een reden dat een contradictoire term wordt ontkend: wat je het liefst zou willen, onsterfelijk zijn, is helaas onmogelijk. Hetzelfde geldt voor het volgende voorbeeld:

Het ging om een misverstand, zegt Denenbourg. Pastoor Mertens zegt dat hij beroep aantekent tegen de buitenvervolginstelling: “Ik wil een signaal geven dat bepaalde dingen **niet ongestraft** kunnen blijven.”

Hier lijkt de dubbele ontkenning gebruikt te worden omdat mensen – uiteraard – liever niet gestraft willen worden. Hier wordt dus wederom het algemene verlangen van mensen ontkend.

Dus de deniallezing komt in kranten voor wanneer een discussie aan de gang is, waarbij een algemene mening ontkend wordt. Daarnaast komt de deniallezing voor als er iets wordt verwacht (een negatie), en dit ontkend wordt. Als laatste wordt een dubbele ontkenning als deniallezing beschouwd wanneer een algemeen of specifiek verlangen van iemand ontkend wordt. De dubbele ontkenning is bij de deniallezing wel equivalent aan de positieve variant ervan, maar werkt beter in de context van de zin.

4.4. Dubbele negatie in Twitter

Opvallend was dat de neutrale lezing bijna even vaak in tweets (86) voorkwam als de resultaten in kranten (87). Dit wordt besproken in paragraaf 4.4.1. Het verschil tussen kranten en Twitter zat hem in het gebruik van de litotes en de denial. De dubbele ontkenning was in tweets minder vaak als litotes (37) aanwezig dan in kranten (75). Dit bespreek ik verder in paragraaf 4.4.3. De denial beschouwde ik vaker in tweets dan in kranten, dit wordt verder besproken in paragraaf 4.4.4. Verder zijn er nog veelvoorkomende uitdrukkingen in Twitter die geen vaste lezing hebben. Dit bespreek ik in paragraaf 4.4.2.

4.4.1. Neutrale lezing in Twitter

In tweets blijken dezelfde middelen gebruikt te worden als in kranten om een neutrale mening uit te drukken. Voegwoorden als *maar* en *toch* worden vaak gebruikt rondom de constructie, zodat een neutrale lezing aanwezig is:

@Leander Tjdhof: Liefde is meer dan een woord <http://goo.gl/fb/cKXYC> En de liefde is natuurlijk véél meer en breder dan zaken als verliefdheid, hartstocht etc. Oók **niet onbelangrijk**, maar slechts een facetje. Zie hier dat Sophocles heeft gezegd: “Eén woord bevrijdt ons van al de lsten en pijn van het leven. Dat woord is liefde.” Ach, de liefde :) Een hele goedmorgen vanuit de VU-bibliotheek 020.

Het verschil tussen kranten en tweets is dat in kranten opviel dat er vaste uitdrukkingen gebruikt werden voor de dubbele ontkenning en in het bijzonder voor de litotes. In Twitter is er nauwelijks een verband tussen vaste uitdrukkingen en lezingen. *Niet onbelangrijk* werd bijvoorbeeld in kranten altijd als een litotes gezien, hebben we in paragraaf 4.3.2. gelezen. In Twitter komen soms dezelfde

uitdrukkingen voor, maar kan er vaak geen eenduidige lezing geïnterpreteerd worden. In bovenstaand voorbeeld is de neutrale lezing van *niet onbelangrijk* wel een uitzondering, omdat van de twaalf hits waarin *niet onbelangrijk* de dubbele ontkenning betrof, ik er elf onder de litotes heb gerekend.

Andere voorbeelden waarin duidelijk een neutrale lezing geïnterpreteerd kon worden:

@LucKootte Ik vind hem **niet onaardig**, maar hij is niet mijn vriend en zal het ook nooit worden.

Hier wordt wederom het voegwoord *maar* gebruikt om de andere kant van het verhaal te belichten. De twitteraar is hier neutraal over een persoon, omdat de persoon waarover gepraat wordt *niet onaardig* lijkt te zijn: het resultaat ligt dus niet op de negatieve kant van de schaal. Toch zal hij geen vriend worden van de gebruiker, dus echt positief is het resultaat niet. De dubbele ontkenning maakt de tweet weer coherent, omdat de context in haar geheel in de negatieve argumentatieve richting stuurt, waardoor *niet onaardig* beter in de tekst past dan de positieve variant ervan, *aardig*.

@boukjeanna Ja. Aardrijkskunde is moeilijk maar tenminste **niet onmogelijk**.

Hier lijkt de context al duidelijk genoeg om de lezing als neutraal te bepalen. De twitteraar vindt “aardrijkskunde” lastig, maar denkt wel dat hij of zij hiervoor voldoende kan halen. Het voegwoord *maar* biedt wederom de mogelijkheid om beide kanten van het verhaal te belichten: het vak is lastig, maar te halen. Een neutrale lezing is hier dus een logisch resultaat.

(17) @boukjeanna Ja. Aardrijkskunde is moeilijk maar tenminste **mogelijk**.

Als we het voorbeeld uit Twitter vervangen door de positieve variant van de dubbele ontkenning, *mogelijk*, zien we in zin (17) dat dit een stuk minder soepel loopt dan de originele versie. De context van deze zin stuurt in de negatieve argumentatieve richting, door het woord *moeilijk*, dat een negatieve lading heeft. De lezer kan na dit gelezen te hebben dus concluderen dat aardrijkskunde *onmogelijk* is. Het gebruik van de dubbele ontkenning *niet onmogelijk*, die ook in de negatieve argumentatieve richting stuurt, is dus coherent als je kijkt naar de rest van de zin. Als je het zo bekijkt, zou *niet onmogelijk* dus een deniallezing kunnen hebben, omdat een verwachting (dat aardrijkskunde onmogelijk is) ontkend wordt.

Ook als de context niet duidelijk is, biedt een tegenstellend voegwoord de mogelijkheid om een neutrale lezing aan de dubbele ontkenning te koppelen:

@WouterHakhoff @begtbegt LOL! Lijkt me **niet onwaarschijnlijk**. Hoewel... driekezen...?

Hier wordt niet duidelijk waar de twitteraar het over heeft door het gebrek aan context. Echter, door *hoewel* lijkt *niet onwaarschijnlijk* een neutraal resultaat te hebben. Zonder *hoewel* had het resultaat ook een litotes kunnen zijn.

Hoewel in Twitter bijna alleen maar voegwoorden als *maar* rondom neutrale dubbele negaties werden gevonden, is het voor de constructie ook mogelijk om een neutrale lezing te hebben zonder tegenstellingen te gebruiken:

Vanmiddag 20 km gemountainbiked. In een uur. Ben **niet ontevreden**. Volgend jaar moet er 5 km extra in een uur passen. #goedvoornemen #beterlaat

Hier wordt uit de context duidelijk dat de gebruiker het een redelijke prestatie vindt om twintig kilometer in een uur te fietsen, maar (!) dat het wel mogelijk is om beter te worden komend jaar. Hierin belicht de twitteraar dus eigenlijk twee kanten van het verhaal, zonder tegenstellingen te gebruiken. Zonder dergelijke voegwoorden is context dus wel een belangrijk aspect om achter de lezing van de dubbele ontkenning te komen.

Niet onmogelijk was een veelvoorkomende constructie in OpenSoNaR – de dubbele ontkenning kwam negen keer voor in de resultaten – en beschouwde ik vooral als neutrale lezing:

@ajaxlife Kortom, Lukaku tegen Lukoki. #loting #andaja Anderlecht - Ajax. Lastig, maar natuurlijk **niet onmogelijk**.

Deze constructie gaat in zeven van de negen gevallen gepaard met het voegwoord *maar*, wat ervoor zorgt dat de dubbele negatie een neutrale lezing heeft. Beide kanten van het verhaal – de positieve en de negatieve kant – worden door het voegwoord verbonden, zoals in bovenstaand voorbeeld. Wederom past de dubbele ontkenning hier veel beter in de context dan de positieve variant ervan:

(18) Lastig, maar natuurlijk **mogelijk**.

Dit is bijna exact het voorbeeld dat Verhagen (2002, pp. 108-109) geeft. *Lastig* stuurt in een negatieve argumentatieve richting. De lezer kan hierna dus denken dat Ajax zal verliezen van Anderlecht en dat winst dus *onmogelijk* is. De twitteraar wil echter juist aangeven dat het wel kan. Dit doet hij of zij door middel van de dubbele ontkenning, dus dat de verwachting die de twitteraar creëert door *lastig* te gebruiken, *niet onmogelijk* is. Naar aanleiding van deze informatie zou de lezing in het voorbeeld wederom als denial beschouwd kunnen worden.

Niet onverwacht is nog een veelvoorkomende dubbele ontkenning met een neutrale lezing in OpenSoNaR en werd negen keer gevonden in het corpus. Acht van de negen constructies beschouwde ik als neutrale lezing, één werd onder de litotes gerekend. Voor de neutrale lezing kwamen er vaak factoren bij kijken als voegwoorden zoals *maar*. Sommige constructies vielen echter weer onder twijfelgevallen:

@SuuSch Middag! Gekeurd maar niet goed genoeg bevonden, eerst garage dus en herkeuren. **Niet onverwacht** hoor. Geen ramp. :-) Jij alles goed?

Door het partikel *hoor* achter de dubbele ontkenning heeft de constructie een neutrale lezing, hoewel de betekenis van het partikel – “bevestigend” volgens de Van Dale – dat niet aangeeft. *Niet onverwacht hoor* zou echter eerder door *best verwacht* dan *erg verwacht* vervangen kunnen worden. *Hoor* is hier een afzwakkend middel van de dubbele ontkenning en drukt een mate van onzekerheid uit.

De dubbele negatie heeft dus vooral een neutrale lezing in Twitter door voegwoorden als *maar* rondom de dubbele negatie. Ook kan uit de context duidelijk worden dat een twitteraar een neutrale mening heeft over een bepaald onderwerp. Ten derde lijkt het partikel *hoor* kenmerkend te zijn voor een neutrale lezing. Soms lijkt de neutrale lezing op de deniallezing, omdat in sommige gevallen een verwachting van de lezer tegengesproken wordt door middel van de dubbele ontkenning.

4.4.2. Veelvoorkomende dubbele negaties in Twitter zonder vaste lezing

Hoewel in kranten vaste uitdrukkingen voor een lezing bestaan – zoals *niet onaardig* voor een neutrale lezing – zijn er in Twitter wel uitdrukkingen die relatief vaak voorkomen, maar waar vaak geen vaste lezing aan gekoppeld kan worden. Constructies die veel gebruikt worden in Twitter zijn *niet onaardig* (twintig keer), *niet onbelangrijk* (dertien keer), *niet ongerust* (twaalf keer), *niet onmogelijk* (negen keer), *niet ontevreden* (veertien keer) en *niet onverwacht* (negen keer). Sommige dubbele ontkenningen leenden zich wel voor vaste uitdrukkingen en worden daarom in een andere

paragraaf besproken. Veelvoorkomende dubbele negaties die geen eenduidige lezing hadden en dus niet als vaste uitdrukking gelden, bespreek ik hieronder.

Niet onaardig kwam negentien keer voor in de resultaten van OpenSoNaR. Drie keer was het onduidelijk welk resultaat aan de dubbele negatie gekoppeld kon worden, zoals in het volgende voorbeeld:

@StefanMeijne Ken je The Police? Ook **niet onaardig**.

Door het gebrek aan context of andere factoren verbonden aan een bepaalde lezing, kon ik niet bepalen wat de twitteraar van The Police vindt. Zoals eerder gezegd, is het verschil tussen een neutrale lezing of een litoteslezing erg klein in dit soort gevallen.

Elf van de negentien constructies beschouwde ik als neutrale lezing. Hier wordt nauwelijks meer op ingegaan, omdat we in de vorige paragraaf al hebben gezien dat de neutrale lezing vaak gepaard gaat met het voegwoord *maar* of het belichten van twee kanten (de positieve en de negatieve kant of het belangrijke en minder belangrijke aspect). In het volgende voorbeeld kwamen beide factoren niet naar voren, maar deelde ik de lezing toch in onder neutraal:

Goedemorgen! Na ontbijt thuis weer onderweg naar 070 met **niet onaardige** cappuccino, stapel kranten en #radio1.

De twitteraar heeft in dit voorbeeld niet echt een reden om een dubbele ontkenning te gebruiken: de context stuurt geen duidelijke argumentatieve richting op. *Niet onaardig* zegt dus alleen iets over de cappuccino. De twitteraar had genoeg keuze om het adjectief dat bij *cappuccino* hoort in de positieve argumentatieve richting te sturen, zoals *lekkere cappuccino*, *goede cappuccino*, enzovoorts. *Niet onaardige cappuccino* stuurt in de negatieve argumentatieve richting, waardoor ik deze dubbele ontkenning niet als litotes zag, maar onder de neutrale lezing heb ingedeeld, namelijk dat het een *prima cappuccino* is.

Van de twee resultaten van *niet onaardig* die de litoteslezing hadden, viel er één in het bijzonder op:

@bopp **Niet onaardig** was natuurlijk een eufemisme voor wooooooooooooooooooooooiii! :)

Hier geeft de twitteraar al aan dat *niet onaardig* een eufemisme, oftewel een understatement, is. *Niet onaardig* kan namelijk vervangen worden door *woooooooooooooooooooooiii*, wat erop duidt dat de spreker erg enthousiast is over een bepaald onderwerp (waarover niks bekend is).

Niet onlogisch vond ik negen keer in OpenSoNaR. Er kwamen meerdere neutrale lezingen (zes) in voor, de denial kwam één keer voor en de dubbele ontkenning werd twee keer onder de litoteslezing gerekend. Er waren geen factoren die bijdroegen aan het bepalen van de lezing: vaak ging het om een gevoel, zoals in het volgende voorbeeld:

@justbe74 Als ze niet meer personeel ter beschikking krijgen, is het **niet onlogisch** dat ze een onderscheid maken om te schiften.

In dergelijke gevallen was de context onduidelijk en waren er geen factoren die bijdroegen aan het kunnen interpreteren van een lezing. Daarom heb ik de dubbele ontkenning soms vervangen door constructies die konden gelden voor de verschillende lezingen. *Niet onlogisch* als litotes kan bijvoorbeeld zijn *erg logisch*, of als neutrale lezing *best logisch*.

Hoewel beide vervangingen in principe *niet onlogisch* kunnen vervangen, lijkt de neutrale vervanging, *best logisch*, een betere te zijn. *Niet onlogisch* lijkt in bovenstaand voorbeeld niet als understatement te werken: de twitteraar geeft eerder aan dat hij of zij het wel begrijpt dat men een bepaalde beslissing neemt. Toch is het beter om meer context te hebben om met zekerheid vast te kunnen stellen dat het om een neutrale lezing gaat.

Niet ontevreden werd in veertien hits gevonden. De lezingen verschilden tussen een neutrale lezing, de litotes en een onduidelijke lezing. De dubbele ontkenning had twee keer een litoteslezing en kwam beide keren voor als iemand over zijn of haar eigen prestaties twitterde:

Dank voor alle leuke reacties nav mijn optreden gisteren! **Niet ontevreden** over mijn optreden gisteren in het Concertgebouw. Geweldig om daar te spelen, veel bekenden in het publiek.

Door naar de context te kijken, komt het zo over alsof de twitteraar erg tevreden is over zijn of haar optreden. Er zijn daarnaast veel positieve reacties binnengekomen en de artiest vond het “geweldig om daar te spelen”. *Niet ontevreden* is hier dan ook een understatement om eigenlijk te zeggen dat je heel tevreden bent met jezelf.

Hm, **niet ontevreden** na verkoudheid en week zonder training: 12 km in 1 u 10

@RunKeeper

De dubbele ontkenning wordt in dergelijke gevallen dus gebruikt om een (zeer) positieve gedachte over een eigen prestatie te vermelden. Dit verklaart ook waarom Dirk Kuijt een dubbele negatie gebruikt, zoals we in de inleiding hebben gelezen: het is een soort beleefdheidsstrategie om een positieve uitspraak over eigen prestaties te doen, omdat het gebruik van de positieve variant (*ik ben erg tevreden over mezelf*) wellicht als arrogant beschouwd kan worden.

Geconcludeerd kan worden dat er bepaalde dubbele ontkenningen relatief vaak voorkomen in het corpus. Sommige constructies hebben hetzelfde resultaat – op een paar uitzonderingen na die een andere lezing hadden – en sommige dubbele negaties verschilden in lezingen. Deze verschillen merkte ik vooral op door voegwoorden of partikels die rondom de constructies stonden, zoals *maar*, *hoor* of *bepaald*, of dat wanneer mensen over zichzelf praten, ze de dubbele ontkenning gebruiken om een positief resultaat van zichzelf te benoemen. Toch konden de lezingen van dubbele ontkenningen in tweets vaak minder duidelijk gevonden worden dan het gebruik van de constructie in kranten. Om zo min mogelijk onduidelijke resultaten vast te leggen, probeerde ik de dubbele ontkenningen te vervangen door een litotes (bijvoorbeeld *erg tevreden*) of een neutrale lezing (*best tevreden*). Welke lezing het best in de context paste, koos ik dan. Dit was echter wel de laatste oplossing om de lezing te vinden, omdat het tamelijk subjectief is.

4.4.3. Litotes in Twitter

Hoewel er in kranten relatief veel dubbele negaties stonden die vrijwel altijd een litoteslezing hadden, waren er in Twitter relatief weinig dubbele ontkenningen die een vaste lezing hadden. Dit hebben we in de vorige paragraaf gelezen. *Niet onbelangrijk* was ook een veelvoorkomende dubbele negatie in OpenSoNaR. Er waren dertien hits in Twitter, waarvan ik er één als neutrale lezing en de rest als litotes beschouwde. Hier lijkt dus wel een verband te zijn, net zoals *niet onbelangrijk* in kranten. De enige neutrale lezing van de constructie is in paragraaf 4.4.2. al besproken, deze ging gepaard met het tegenstellende voegwoord *maar*. De rest kon – soms zelfs expliciet vermeld – als understatement werken:

@Lady_bugje @ModeTrut @Meissie78 En ook **niet onbelangrijk** *kuch - eerste levensbehoefte* kick-ass winkels!!!

De twitteraar vindt in dit bericht winkels erg belangrijk. Hoewel de context er omheen niet duidelijk is, lijkt het over een stad te gaan en of het de moeite waard is om daarheen te gaan. De twitteraar

is enthousiast over de stad en raadt het aan om erheen te gaan, omdat de winkels er heel leuk zijn. *Niet onbelangrijk* werkt in dit geval dus als understatement, mede door de toevoeging van *keuch - eerste levensbehoefte*. Hoewel er enige vorm van ironie in de uitspraak zit, zijn de winkels waarschijnlijk wel erg belangrijk voor de twitteraar.

Ook hebben we in de vorige paragraaf een voorbeeld gelezen van een dubbele ontkenning waarbij de twitteraar – wederom expliciet – aangeeft dat het om een eufemisme gaat:

@bopp **Niet onaardig** was natuurlijk een eufemisme voor wooooooooooooooooooooooeeeeiiii! :)

@ Ingrid_Weel @groenliesbeth En dus moeten we ‘groen’ niet aan ‘links’ overlaten. De reacties op de speech van Verhagen zijn - en nu volgt een understatement - **niet onverwijd** positief. #zondebok #respectvolblijven

Het is dus al een aantal keer voorgekomen dat er duidelijk aangegeven wordt dat er sprake is van een litoteslezing, terwijl dit in de resultaten uit kranten niet voorkomt.

Niet onbelangrijk als litotes is ook vaak een ironische uitspraak, net zoals in de volgende voorbeelden:

En ook **niet onbelangrijk**, @resourcerer gaat voor me koken. Iets met vlees en aardappelen en geen groente :-) #sui25

@afivi denk niet dat je weg komt met “mixinicos grillicanos” ;) @afivi ook **niet onbelangrijk**, het leren van “mixed grill” in het grieks :D

In deze voorbeelden zegt de dubbele ontkenning iets over gevallen die over het algemeen niet erg belangrijk zijn. Toch lijkt de litotes de meest voor de hand liggende interpretatie. De litotes staat niet voor niets bekend als “ironische verzwakking van een uitspraak” (Claes & Hulsens, 2015, p. 92). *Niet onbelangrijk* of *heel belangrijk*, als je het ‘vertaalt’ naar de litotes, heeft dus een ironisch resultaat. Wellicht is uiteindelijk een neutrale lezing van toepassing, omdat het in de werkelijkheid niet om een belangrijk onderwerp gaat, maar de twitteraar wil wel door middel van de dubbele ontkenning de ironie uitdrukken, wat kenmerkend is voor de litotes. Hier lijkt dus wel weer de twijfel toe te slaan onder welke lezing deze dubbele negatie nu werkelijk gerekend kan worden, maar heb ik de keuze gemaakt dat wanneer het om een ironische uitdrukking gaat, de lezing als een litotes werkt.

In Twitter werd een dubbele negatie ook vaak als litotes gerekend omdat er intensiverders in de buurt stonden. Zo hebben we in paragraaf 4.4.2. al gelezen dat *bepaald* een kenmerkend verschijnsel is om een litoteslezing te interpreteren. Andere voorbeelden van intensiverders die kracht bijzetten aan de litoteslezing:

@kittyschaap Vele mensen weten niet van mijn bestaan en dat is ook helemaal **niet onlogisch**. Ik werk vanuit de marges en kleine dingen. :))

Bovenstaand voorbeeld is onder de litotes gerekend. Dit komt door het gebruik van *helemaal* voor de dubbele ontkenning. *Helemaal niet onlogisch* lijkt vervangen te kunnen worden door *erg logisch*, of *heel logisch* en werkt dus als litotes. Hier bepaalt dus een externe factor – de intensiverder – dat de dubbele ontkenning een litotes is. Toch lijkt een dubbele ontkenning met intensiverder ook op de deniallezing: als we naar bovenstaand voorbeeld kijken, zien we dat de context van de tekst in de negatieve argumentatieve richting stuurt (door woorden als *niet*). Dat de twitteraar ervoor heeft gekozen om een dubbele ontkenning te gebruiken, is dus een goede beslissing: het maakt namelijk de tekst coherenter dan wanneer de twitteraar de positieve variant zou gebruiken, *logisch*. Nu stuurt de gehele tweet in de negatieve argumentatieve richting.

In het volgende voorbeeld blijkt *zeker* als intensiverder van de dubbele negatie te werken:

@PGBonzeZORG is qua financieel effect natuurlijk klein, maar zeker **niet onbelangrijk** voor mantelzorgers Haersma niet op hoogte van voorstel tot verlaging mantelzorgcompliment. Ik voorspel dat dit kabinetsplannetje niet door gaat..

Hoewel de context niet geheel duidelijk is, is de lezing duidelijk een litotes door middel van *zeker*. *Zeker niet onbelangrijk* kan eerder vervangen worden door *erg belangrijk*. Hier werkt de dubbele negatie dus weer als litotes door de intensiverder. Hier geldt echter weer hetzelfde als voor het vorige voorbeeld: de denial zou ook een mogelijke lezing kunnen zijn, omdat de rest van de zin in de negatieve argumentatieve richting stuurt. De dubbele ontkenning maakt in dit geval dus de tekst weer coherent. Iets is volgens de twitteraar *qua financieel effect natuurlijk klein*. Na dit gelezen te hebben, zou de lezer kunnen denken dat dat dus onbelangrijk is. Dit ontkent de twitteraar later door middel van de dubbele ontkenning *niet onbelangrijk*.

Dus de factoren die bij de litoteslezing horen, zijn: wanneer de twitteraar expliciet vermeldt dat er sprake is van een understatement of eufemisme, wanneer er sprake is van een ironische

uitdrukking en wanneer er intensiverders rondom de dubbele negatie staan. In het geval van de intensiverders zou de lezing vaak ook nog als denial bepaald kunnen worden.

4.4.4. Denial in Twitter

De deniallezing kwam na de neutrale lezing het vaakst voor als resultaat van een dubbele ontkenning (60 keer). De denial is vaak de lezing wanneer mensen met elkaar in discussie zijn of in ieder geval een gesprek hebben via Twitter. Deze interactie maakt het mogelijk om te reageren op iemand anders. De spreker heeft bijvoorbeeld de mogelijkheid om een negatie die iemand anders heeft geopend (een andere twitteraar) te ontkennen. In de krant is het mogelijk om een algemene mening te ontkennen, maar is er geen interactie tussen mensen, waardoor die mogelijkheid van denial niet van toepassing kan zijn.

Het volgende voorbeeld is kenmerkend voor een discussie tussen mensen:

@ApplingEgg Het examen als geheel is **niet onredelijk** hoor Zijn er trouwens meer mensen die elke dag naar het #3fm #examen journaal luisteren ? #durftevragen

De twitteraar is hier van mening dat het examen *redelijk* was, terwijl @ApplingEgg zegt dat het examen *onredelijk* was. De negatie die @ApplingEgg geopend heeft, wordt dus door de spreker ontkend. Toch komen discussies tussen twee twitteraars nauwelijks voor in het corpus en is de deniallezing vooral in andere situaties van toepassing.

Er is een dubbele ontkenning in het corpus die zich perfect leent voor de deniallezing. Twaalf hits van de 200 betroffen de dubbele negatie *niet ongerust*. Deze hits rekende ik in alle gevallen onder de denial. In één geval twijfelde ik tussen de neutrale lezing en de denial, maar beschouwde ik uiteindelijk toch als denial:

Goed geslapen. SMS-jes midden in de nacht maken mij **niet ongerust**, maar wel even wakker. Ik lees ze pas de volgende dag. #ontbijtje #fb

Door het voegwoord *maar* lijkt het erop dat *niet ongerust* een neutrale lezing heeft. Echter, door de context is deze dubbele ontkenning eerder een ontkenning van een negatieve term. Sms'jes worden door de twitteraar wel ontvangen, maar niet gelezen. Echt ongerust lijkt hij of zij dus niet te zijn, omdat de berichten de volgende dag pas gelezen wordt. De dubbele ontkenning zou in dit geval gebruikt worden om te zeggen dat sommige mensen wel ongerust zouden worden als ze een bericht

ontvangen midden in de nacht, maar deze twitteraar niet. Een algemene aanname, dat men wel ongerust zal zijn, wordt in dit geval dus ontkend.

De rest van de constructies met *niet ongerust* gaat over de interactie tussen twee twitteraars, waarin de ene tegen de ander zegt dat hij of zij niet ongerust hoeft te zijn:

@HJLCusters Maak je **niet ongerust**. Ik ben dat nooit kwijt :) Rond dit tijdstip lopen er echt alleen maar wezenlozen rond op Rotterdam Centraal! Gloria ....

@rvanderhoning iets eerder dan gepland, maar maak je **niet ongerust** ;) Wel een overgang; van een eiland waar men nog met guldens betaalt naar ons land waar we bezig zijn de euro te redden <http://t.co/2WoSkxv>

In deze twee voorbeelden zien we duidelijk de constructie *maak je niet ongerust*. De twitteraar gebruikt deze dubbele ontkenning waarschijnlijk omdat men verwacht dat de luisteraar of lezer ongerust zou kunnen zijn, waardoor de spreker of schrijver deze negatie (*ongerust*) ontkent.

Een andere manier om *niet ongerust* te gebruiken, is te zien in de volgende voorbeelden:

@tessahulst ik wil je **niet ongerust** maken maar een vriendin van ons had het ook, vandaar mijn reactie

In dit soort gevallen waarschuwt de spreker de luisteraar voor iets of geeft advies. In dit geval is de context niet duidelijk, maar kan er wel uit gehaald worden dat de twitteraar @tessahulst wil zeggen dat er wel wat (ernstigs) aan de hand zou kunnen zijn. Deze uitspraak probeert de twitteraar te verzachten door te zeggen dat hij of zij haar niet ongerust wil maken.

@niekzef Zeker naar de dokter gaan! Ik wil je **niet ongerust** maken, maar met hoofdpijn kun je niet voorzichtig genoeg zijn!

In dit geval is er meer context duidelijk, zodat ook met meer zekerheid gezegd kan worden dat deze lezing onder de denial valt. De twitteraar vindt hoofdpijn waarschijnlijk een serieuze zaak en adviseert de lezer om naar de dokter te gaan. Er is echter in principe nog niks aan de hand, daarom de uitspraak *ik wil je niet ongerust maken*.

Niet ongerust lijkt dus gebruikt te worden als het over een serieus onderwerp gaat, waarin het mogelijk zou zijn dat de lezer ongerust zou worden door de uitspraak van de spreker. Omdat de

twitteraar dat niet wil, wordt de negatieve term die goed mogelijk zou zijn (*ongerust* zijn als lezer), ontkend. Dat de twitteraar een dubbele ontkenning gebruikt, is dus logisch: *niet ongerust* past veel beter in de tekst dan een positieve variant ervan. De positieve variant van de dubbele ontkenning is ook lastig te vervangen:

(19) Wees maar **gerust** maar een vriendin van ons had het ook, vandaar mijn reactie

(20) Zeker naar de dokter gaan! Wees maar **gerust**, maar met hoofdpijn kun je niet voorzichtig genoeg zijn!

De positieve variant is dus niet coherent, zien we in zin (19) en (20). *Niet ongerust* leest veel soepeler, omdat de lezer juist na de uitspraken van de twitteraar ongerust zou kunnen zijn. Deze verwachting van de lezer, dat hij of zij ongerust moet zijn, moet dus door de twitteraar ontkend worden.

Naast *niet ongerust* kwamen er veel andere constructies voorbij die een negatie ontkenden door middel van de deniallezing. In de volgende gevallen wordt de dubbele ontkenning gebruikt om een reactie te geven op een mening die de lezer zou kunnen hebben:

@julietteserra @Melelie Was **niet onaardig** bedoeld hoor... Maar het was wel het eerste dat in me opkwam! - :)

Deze twitteraar heeft blijkbaar eerder een opmerking gemaakt die onaardig over kan komen. Ze reageert dus op een reactie die @julietteserra en @Melelie zouden kunnen hebben of al hebben, namelijk dat het een onaardige opmerking was. Deze mening van de twee andere twitteraars – of ze die nu hebben of niet – probeert de schrijfster hier te ontkennen.

@IrisDijkema Bedankt, ik wil **niet ondankbaar** lijken maar neem die CD maar mee naar huis.

In bovenstaand voorbeeld geeft de twitteraar een reactie op @IrisDijkema. Waarschijnlijk heeft de lezer een cd die de twitteraar niet leuk vindt. De lezer hoeft dus van de twitteraar niet de cd mee te nemen, omdat de twitteraar het niet hoeft te luisteren. @IrisDijkema zou dit echter wel als ‘beledigend’ kunnen ervaren, wat de twitteraar ook lijkt op te merken omdat ze een dubbele negatie inzet. Omdat de lezer dus zou kunnen vinden dat de twitteraar ondankbaar is, ontkent de twitteraar dat alvast. De positieve variant past in dit geval ook minder goed in de tekst:

(21) (Bedankt,) ik ben **dankbaar** maar neem die CD maar mee naar huis.

Ook in het volgende voorbeeld lijkt de twitteraar te twijfelen wat iemand van haar acties vindt:

@Mieke_Siemons Dan weet ik genoeg! Mag ik eigenlijk aan mijn buurman vragen of ik z'n overleden lichaam mag wassen? Ik wil **niet oneerbiedig** zijn, zeker niet op een zonnige dag

De buurman zou dus kunnen denken dat het oneerbiedig is als de twitteraar aanbiedt om zijn overleden lichaam te wassen. Een mening die iemand anders zou kunnen hebben – de buurman of @Mieke_Siemons – probeert de twitteraar door middel van de dubbele negatie te ontkennen.

Net zoals in kranten kan de dubbele negatie ook nog gebruikt worden om een algemene mening te ontkennen:

Ik wist het!!!! Lang slapen is **niet ongezond** (de wetenschap heeft het bij het verkeerde eind) <http://t.co/kaKj94g> via @welingelicht

Een algemeen verschijnsel, dat lang slapen ongezond zou zijn, wordt door middel van de dubbele negatie ontkend. Hier reageert de twitteraar dus niet op een andere gebruiker, maar wordt er eerder gereageerd op een algemene aanname.

De denial is dus van toepassing als een twitteraar een discussie heeft met iemand anders, wat echter nauwelijks voorkwam in het corpus. Daarnaast is er een deniallezing aanwezig als de schrijver de lezer gerust wil stellen (*maak je niet ongerust*). Ook heb ik de dubbele ontkenning als denial beschouwd als de schrijver de lezer ergens voor wil waarschuwen. Als laatste kan de denial ook nog, net zoals in kranten, de lezing zijn wanneer een algemene mening ontkend wordt, hoewel dit nauwelijks voorkomt in het corpus. Als de dubbele ontkenning vervangen wordt door de positieve variant, loopt de tekst veel minder soepel. De dubbele ontkenning kan dus in het geval van de deniallezing nauwelijks vervangen worden door de positieve variant.

Hoofdstuk 5. Discussie

Via het digitale corpus OpenSoNaR heb ik gezocht naar dubbele ontkenningen met het adverbium *niet* en een adjectief met het prefix *on-*, zoals “Hij is niet onaardig”. Er zijn in totaal 400 dubbele negaties onderzocht, 200 in krantenartikelen en 200 in Twitter. Zodoende kon er een onderscheid gemaakt worden tussen formele en informele taal. Er waren zes lezingen aanwezig, dus zes verschillende manieren waarop de dubbele ontkenning geïnterpreteerd kon worden. Deze lezingen waren gebaseerd op de vier lezingen die Van der Wouden (1997) in zijn proefschrift geïntroduceerd heeft.

Hoewel de vier lezingen van Van der Wouden (1997) uitgebreid en aangepast waren aan dit onderzoek, waren de grenzen tussen de verschillende lezingen nog wel eens lastig vast te stellen. Zeker tijdens het analyseren van de resultaten uit Twitter kon soms niet met zekerheid gezegd worden onder welke lezing de dubbele negatie viel. Ten eerste kan dit komen door de beschikbare lezingen: wellicht hadden er meer lezingen aanwezig moeten zijn of hadden de grenzen tussen deze lezingen duidelijker moeten zijn. Soms konden bepaalde dubbele ontkenningen namelijk onder meerdere lezingen vallen. Ten tweede kan het corpus soms te weinig mogelijkheden geboden hebben. Zeker in het geval van Twitter, waar er door het beperkte aantal tekens die je in een tweet kunt gebruiken weinig context aanwezig is, was het soms lastig om de lezing te bepalen omdat er te weinig informatie aanwezig was. Ten derde zijn de resultaten van OpenSoNaR maar door één persoon geanalyseerd. Hoewel het corpus meerdere malen is onderzocht, zijn de factoren van de lezing maar uit één oogpunt bekeken. Als er anderen meegewerkt hadden, waren er wellicht meer of andere opvallende resultaten uitgekomen. Ten vierde zijn de lezingen van sommige dubbele ontkenning ook werkelijk vaag. Zoals eerder besproken, zorgt negatie voor meerdere interpretatiemogelijkheden, waardoor de dubbele negatie niet altijd even duidelijk is. Omdat de dubbele ontkenning meerdere lezingen kan hebben, is het dus soms lastig om erachter te komen wat de spreker nu wil zeggen met de constructie. Ook de schrijver kan soms niet duidelijk zeggen wat hij of zij wil zeggen met een dubbele ontkenning, wat het voor de lezer lastig maakt om de lezing van de constructie te achterhalen.

Ondanks de tekortkomingen van het onderzoek, die hierboven beschreven zijn, zijn er interessante dingen uit dit onderzoek gekomen. Zo kwam in beide media – kranten en Twitter – de neutrale lezing het vaakst voor (87 keer in kranten, 86 keer in Twitter). De dubbele ontkenning *niet on-* wordt dus relatief vaak gebruikt om naar de grey zone te refereren. Dit is dan ook Horn's (1991) pragmatische lezing van de dubbele ontkenning, te zien in rij d van *figuur 4* uit het onderzoek, hieronder nogmaals aangegeven. Van der Wouden (2007) noemt dit de verzwakkende dubbele ontkenning. Echter, zijn lezing komt meer overeen met rij c, omdat Van der Wouden (1997)

meerdere lezingen onder de verzwakkende dubbele ontkenning liet vallen. Dit was ook één van de redenen om de vier lezingen van Van der Wouden (1997) aan te passen in dit onderzoek: rij c moest opgesplitst worden, omdat anders bijna alle resultaten uit het onderzoek onder deze lezing zouden vallen.

a	onverstandig		verstandig
b	niet verstandig		
c		niet onverstandig	
d		niet onverstandig	
e			niet onverstandig

Figuur 8

In kranten waren er verscheidene factoren in de context aanwezig om een dubbele ontkenning als neutraal te bepalen. Ten eerste was er sprake van een neutrale lezing wanneer beide kanten van het verhaal belicht worden, waar één situatie belangrijker is dan de andere. Dit gebeurde vaak door het tegenstellende voegwoord *maar*. De dubbele ontkenning werd in deze gevallen gebruikt om het minder belangrijke aspect op de achtergrond te plaatsen. De tweede reden om de dubbele ontkenning als neutrale lezing te interpreteren, had te maken met het beperken van de gebondenheid van de spreker, zodat de spreker zijn of haar verantwoordelijkheden van de uitspraak kan ontkennen als de uitspraak niet waar blijkt te zijn. Er waren geen externe factoren aanwezig om de neutrale lezing te interpreteren. De neutrale lezing werd in deze gevallen bepaald omdat er een belangrijke uitspraak werd gedaan. De derde reden voor het gebruik van een neutrale lezing was omdat de schrijver simpelweg een neutrale mening heeft over iets, dus dat hij expliciet naar de grey zone wil verwijzen. Dit ging tevens vaak gepaard met het voegwoord *maar*.

De neutrale lezing in Twitter ging ook vaak gepaard met het tegenstellende voegwoord *maar*. De twitteraar was, net zoals in kranten, neutraal over iets of iemand. Zo werd in Twitter ook vaak beide kanten van het verhaal belicht. Soms was de context niet duidelijk genoeg, maar kon wel een neutrale lezing bepaald worden door partikels zoals *hoor*. De grenzen tussen de neutrale lezing en de deniallezing waren wel vaag: soms kon de deniallezing ook van toepassing zijn, omdat

een verwachting van de lezer ook tegengesproken kan worden en de dubbele ontkenning dus coherenter in de tekst is dan de positieve variant ervan.

In kranten werd de litotes na de neutrale lezing het meest gevonden (75 keer). In de lezingen van Van der Wouden (1997) valt de litotes wederom onder de afzwakkende dubbele ontkenning, zoals te zien in rij c uit *figuur 4*. In dit onderzoek werd de litotes gezien als een understatement, dus de dubbele ontkenning werd gebruikt om een heel positieve mening aan te geven: *niet onaardig* betekent bijvoorbeeld *heel aardig*. Er zijn in kranten bepaalde uitdrukkingen met een dubbele ontkenning die altijd een litoteslezing hebben. Voorbeelden zijn: *zich niet onbenut laten*, *zich niet onbetuigd laten*, *niet onberoerd laten*, *niet onverdienstelijk*. Deze uitdrukkingen konden vaak niet door de positieve variant vervangen worden, want dan kreeg de zin een (heel) andere betekenis: deze uitdrukkingen waren dus niet-compositioneel. Ook zaten er twee contradictoire termen bij, *niet onbekend* en *niet onbenut*. Van tevoren werd verwacht dat contradictoire termen alleen als deniallezing voor zouden kunnen komen (Horn, 1991; Van der Wouden, 1996). Toch werden *niet onbekend* en *niet onbenut* als litotes bepaald. Dat een contradictoire term een litoteslezing had, zal een uitzondering zijn, omdat *niet onbenut laten* een vaste uitdrukking is en *niet onbekend* toch wat scalaire trekken vertoont. Verder werden er namelijk geen contradictoire termen gevonden voor de litotes. Daarnaast was er nog de dubbele ontkenning *niet onbelangrijk*. Deze constructie kan wel vervangen worden door de positieve variant (*belangrijk*), maar opvallend was dat deze dubbele ontkenning altijd een litotes was en als een soort understatement werkte om juist te benadrukken dat iets erg belangrijk was voor de schrijver.

In Twitter waren er een aantal factoren aanwezig die erop wezen dat de dubbele ontkenning een litoteslezing had. De twitteraar vermeldde een aantal keer expliciet dat er sprake was van een eufemisme of understatement. Daarnaast kwam de dubbele ontkenning vaak als ironische uitspraak voor, zoals eerder vermeld in de literatuur (Claes en Hulsens, 2015). Het opvallendste resultaat voor de litoteslezing was dat er intensiveerders voor de dubbele ontkenning konden staan (zoals *zeer niet onbelangrijk*). Door deze externe factor kon de dubbele negatie ook als litotes beschouwd worden. In het geval van de dubbele ontkenningen die gepaard gaan met intensiveerders, twijfelde ik wel vaak tussen de litoteslezing of de deniallezing. De dubbele ontkenningen werden in dergelijke gevallen namelijk vaak gebruikt om een verwachting van de lezer te ontkennen. Dus soms had een dubbele ontkenning kenmerken van twee verschillende lezingen.

De deniallezing kwam 38 keer voor in kranten. Van der Wouden (1997) noemt deze lezing ook wel een affirmatie: twee ontkenningen zijn equivalent aan de positieve variant. *Niet onaardig* betekent dus precies hetzelfde als *aardig*. Toch gebruikt de schrijver niet zomaar een dubbele ontkenning, volgens Grice's Division of Labour. Hier komen we bij de theorie van Verhagen

(2002). Dubbele ontkenningen zouden volgens hem gebruikt worden, omdat deze beter in de context passen. Dit bleek bij de deniallezing een belangrijke factor te zijn: verwachtingen van de lezer die door de context gecreëerd worden, kunnen door middel van een dubbele negatie ontkend worden. Dus als de argumentatieve sturing van een tekst negatief is, past een dubbele negatie daar perfect bij omdat deze ook in de negatieve argumentatieve richting stuurt. De deniallezing komt in kranten vooral voor wanneer een discussie aan de gang is, waarbij een algemene mening ontkend wordt. Daarnaast is de deniallezing aanwezig als er iets wordt verwacht (een negatie), en dit ontkend wordt. Als laatste wordt de deniallezing bepaald wanneer een algemeen of specifiek verlangen van iemand ontkend wordt. De dubbele ontkenning is dus bij de deniallezing equivalent aan de positieve variant ervan, maar werkt toch beter in de context van de zin wanneer deze een negatieve argumentatieve richting heeft. Ook leek de theorie van Horn (1991) en Van der Wouden (1996) te kloppen: een dubbele ontkenning als contradictoire term kan wel voorkomen wanneer het een deniallezing heeft: “The only difference between the doubly negated variant and the simple one is that *not unmarried* explicitly denies expectations or presumptions of the opposite” (Van der Wouden, 1996, p. 5).

In Twitter werd de deniallezing op vrijwel dezelfde manieren gebruikt, maar in deze resultaten vond ik nog een vaste uitdrukking met dubbele ontkenning die altijd de deniallezing had, namelijk: *maak je niet ongerust*. Deze uitdrukking ging gepaard met het voegwoord *maar*. Net zoals in de kranten, past de positieve variant van de dubbele ontkenning minder goed in de context dan de dubbele ontkenning zelf. De dubbele ontkenning wordt dus in het geval van de deniallezing vaak gebruikt omdat deze constructie veel beter in de context past en dus coherent is met de rest van de tekst. De denial werd in Twitter vooral als lezing beschouwd wanneer een twitteraar een discussie heeft met iemand anders. Daarnaast was de deniallezing aanwezig als de schrijver de lezer gerust wil stellen (*maak je niet ongerust*), zoals we hierboven hebben gelezen. Ook had de dubbele ontkenning een deniallezing als de schrijver de lezer ergens voor wil waarschuwen. Als laatste beschouwde ik de dubbele ontkenning als denial, net zoals in kranten, wanneer een algemene mening ontkend wordt, hoewel dit nauwelijks voorkwam in het corpus.

Al met al blijken de theorieën die we in de literatuur hebben gelezen een rol te spelen in het onderzoek. De lezingen die Horn (2001), Verhagen (2002) en Van der Wouden (1997) bespreken, komen allemaal voor in het corpus. Echter, het bleek dat de lezing die bekendstaat als de verzwakkende dubbele ontkenning van Van der Wouden (2007) te breed was, in ieder geval voor de specifieke dubbele ontkenning *niet on-ADJ*. Hij rekende de neutrale lezing en de litoteslezing beide onder de verzwakkende dubbele ontkenning (de logische lezing uit rij c), terwijl deze de meest voorkomende lezingen waren. Uiteindelijk kwam de pragmatische verklaring van de dubbele

ontkenning – oftewel de neutrale lezing – het vaakst voor in het corpus, te zien in rij d (Horn, 1991).

Kunnen we naar aanleiding van dit onderzoek meer zeggen over waarom iemand een dubbele ontkenning gebruikt? We kunnen wel concluderen dat een negatieve uiting niet minder informatief is dan de positieve variant ervan. Een dubbele negatie geeft eerder meer informatie dan de positieve variant ervan. De Wet van de Dubbele Ontkenning blijkt in geen van de gevallen van toepassing te zijn: een dubbele ontkenning zegt nooit precies hetzelfde als de positieve variant. “Hij is niet onaardig” betekent dus niet hetzelfde als “Hij is aardig”. Door de Division of Labour weet de lezer, net zoals de schrijver, dat er meer aan de hand moet zijn, zoals dat er een discussie is of dat de spreker neutraal is over een bepaald onderwerp. Dus in plaats van te zeggen dat het gebruik van negatie zorgt voor onduidelijkheid, kunnen we eerder zeggen dat negatie meer mogelijkheden biedt. Zoals we eerder hebben gelezen, zorgt het gebruik van zinsnegatie ervoor dat er meer vervolgmogelijkheden en interpretaties ontstaan. Het adverbium *niet* is dus een handige constructie om in te zetten voor de schrijver.

Voor de lezer kan de dubbele ontkenning nog wel voor verwarring zorgen, hebben we in de resultaten gelezen. Soms is het lastig om erachter te komen wat de schrijver bedoelt met de dubbele ontkenning. In dit soort gevallen is de dubbele ontkenning dus wel onduidelijk en kan de schrijver er beter voor kiezen om een andere constructie te gebruiken om zijn mening duidelijk te maken. Maar in de meeste gevallen kan het gebruik van de dubbele ontkenning verklaard worden en kunnen we concluderen dat deze constructie niet onverdienlijk is voor de Nederlandse taal.

Toch lijkt de theorie van Verhagen (2002) een te kleine rol te hebben gespeeld in het onderzoek. Sommige lezingen die onder de litotes of neutrale lezing vielen, konden eventueel ook als denial gezien worden. Dit kwam omdat de dubbele ontkenning ook vaak gebruikt werd omdat het beter in de context paste dan de positieve variant ervan. In het onderzoek heb ik echter vaak ervoor gekozen om naar het uiteindelijke resultaat te kijken: dit betekent dat ik heb gekeken naar wat de spreker wilde zeggen met de dubbele ontkenning. Als een dubbele ontkenning duidelijk een understatement was (dus dat de spreker erg positief is over iets), heb ik ervoor gekozen om de dubbele ontkenning als litotes te beschouwen. Ook al paste de positieve variant van de dubbele ontkenning minder goed in de context dan de dubbele negatie – en leek de constructie dus op de deniallezing – keek ik vooral naar de factoren er omheen. Dit biedt wel mogelijkheden voor vervolgonderzoek: hoewel ik me in dit onderzoek heb gefocust op de semantiek van de dubbele ontkenning, is het interessant om te kijken waarom de dubbele ontkenning wordt gebruikt wanneer gekeken wordt naar de context van de zin. Past de dubbele ontkenning in alle gevallen beter in de context dan de positieve variant ervan of past de dubbele ontkenning soms niet beter in de zin,

maar wil de spreker er iets anders mee zeggen? In dergelijk onderzoek zal dus eerder gekeken worden vanuit het oogpunt van de spreker, in plaats van de lezer of hoorder.

Hoofdstuk 6. Conclusie

De Schrijfwijzer (2016, p. 123) raadt al sinds de eerste editie van het handboek voor de Nederlandse grammatica af om een dubbele ontkenning te gebruiken: “Ontkenningen dicht bij elkaar maken een zin vaak onnodig moeilijk”. Volgens dit handboek is de dubbele negatie ook equivalent aan de positieve variant ervan. “Hij is niet onaardig” zou dus precies hetzelfde betekenen als “Hij is aardig”. Ander onderzoek (Van der Wouden, 1997) heeft echter uitgewezen dat een dubbele ontkenning meerdere lezingen kan hebben. Zo kan de dubbele ontkenning een neutraal resultaat hebben. Ook kan de dubbele ontkenning juist als versterkende constructie werken, dus als litotes of understatement. Daarnaast kan de dubbele ontkenning als affirmatie bedoeld zijn. Als laatst kan een dubbele ontkenning een negatieve betekenis houden: twee ontkenningen zijn eigenlijk als één ontkenning bedoeld. In dit onderzoek heb ik gekeken naar factoren die de lezing van een dubbele ontkenning bepalen. De onderzoeksvraag luidde: **Welke factoren bepalen de lezing van de dubbele ontkenning *niet on-ADJ*?**

Uit het onderzoek bleek dat er bepaalde factoren aan de verschillende lezingen gekoppeld kunnen worden. De neutrale lezing, die het vaakst voorkwam in krantenberichten en Twitter, ging vaak gepaard met het tegenstellende voegwoord *maar*. Soms werden ook andere tegenstellende voegwoorden gebruikt, zoals *hoewel*, en partikels als *hoor* bleken ook voor een bepaling van de neutrale lezing te zorgen. Ook kon de inhoud van de context overtuigen dat de dubbele negatie als neutraal bepaald kon worden. Wanneer beide kanten van het verhaal belicht werden, waarvan één kant minder belangrijk was, werd het minder belangrijke aspect als dubbele ontkenning gebruikt. Ook wanneer een schrijver zijn gebondenheden met een uitspraak wilde beperken, werd de dubbele ontkenning gebruikt.

De litotes in kranten werd vaak bepaald omdat er vaste uitdrukkingen waren die als understatement werkten: *niet onbenut*, *niet onbetuigd*, *niet onbelangrijk*, *niet onberoerd* en *niet onverdienselijk*. De enige dubbele ontkenning die niet als vaste uitdrukking werkte en dus vervangen kon worden was *niet onbelangrijk*: deze constructie werd gebruikt als de schrijver een zeer positieve mening in afgezwakte vorm wilde uitdrukken. In Twitter viel het op dat er soms expliciet vermeld werd dat het om een eufemisme of understatement ging. Ook werden veel ironische uitspraken onder de litotes gerekend: over het algemeen onbelangrijke opmerkingen werden verwoord als dubbele ontkenning om de ironie van de uitspraak te benadrukken. Ook intensiveerders voor de dubbele ontkenning waren een factor om de constructie als litotes te bepalen.

De deniallezing werd vooral bepaald wanneer er een discussie aan de gang was: deze kon tussen twee mensen zijn, maar er kon ook een algemene mening ontkend worden door de dubbele negatie. Ook wat er van iemand verwacht wordt of wat iemand zelf verwachtte, kan ontkend

worden door de dubbele negatie. Daarnaast kon een (algemeen) verlangen ontkend worden. Deze factoren hebben allemaal met elkaar te maken dat de context van de tekst belangrijk is. In het geval van de denaillezing past de positieve variant van de dubbele ontkenning niet goed in de zin: de dubbele ontkenning is dus coherenter in de tekst.

Geconcludeerd kan worden dat er bepaalde factoren zijn die gekoppeld kunnen worden aan een specifieke lezing. Om te besluiten welke lezing een dubbele ontkenning heeft, is het aan te raden om te letten op de context en op partikels en voegwoorden rondom de dubbele ontkenning. In verband met de context kan de lezer erop letten of de schrijver de rest van zijn of haar tekst in de negatieve argumentatieve richting stuurt. In dit geval past de dubbele ontkenning beter in de tekst en lijkt de dubbele ontkenning precies hetzelfde te betekenen als de positieve variant ervan. In verband met de partikels en voegwoorden kan de lezer letten op partikels als *hoor*, tegenstellende voegwoorden (zoals *maar* of *hoewel*) en intensiveerders zoals *zeker*, *bepaald*, enzovoorts.

Literatuur

- Braet, A. (2007). *Retorische Kritiek. Hoe beoordeel je overtuigingskracht*. Den Haag: Boom.
- Claes, P. & E. Hulsens (2015). *Groot retorisch woordenboek. Lexicon van stijlfiguren*. Nijmegen: Vantilt.
- Craenenbroeck, J. van, & G.V. Wyngaerd, (2015). *Formele semantiek: een inleiding in de formele analyse van betekenis*. Amsterdam University Press.
- Geerts, G. & T. den Boon (1999). *Van Dale Groot woordenboek der Nederlandse taal, dertiende herziene uitgave*. Utrecht/Antwerpen.
- Grice, P. (1989). *Studies in the way of words*. Cambridge, Mass [etc.]: Harvard University Press.
- Haeseryn, W., K. Romijn, G. Geerts, J. de Rooij & M.C. van den Toorn. *Algemene Nederlandse Spraakkunst*. Tweede, geheel herziene druk, 1997. Groningen/Deurne, Martinus Nijhoff uitgevers/Wolters Plantyn. Geraadpleegd op <http://ans.ruhosting.nl/e-ans/>
- Hoeksema, J. (2008). Distributieprofielen van negatief-polaire uitdrukkingen: een vergelijking van het Nederlands, Engels en Duits. *Tabu*, 37, 111-95.
- Hoffman, M.E. (1987). *Negatio Contrarii: A study of Latin litotes*. Dissertatie. Universiteit van Amsterdam.
- Hogeweg, L. (2009). The meaning and interpretation of the Dutch particle wel. *Journal of Pragmatics*, 41(3), 519-539.
- Horn, L.R. (1989). *A Natural History of Negation*. Chicago: University of Chicago Press.
- Horn, L.R. (1991). *Duplex negatio affirmat...*: the economy of double negation. In *CLS 27-II: Papers from the parasession on negation*, Chicago: Chicago Linguistic Society.
- Horn, L.R. (2001). The logic of logical double negation. In Y. Kato (Red.), *Proceedings of the Sophia Symposium on negation* (pp. 79-112). Tokio: Sophia University.
- Mijn 75ste voor Feyenoord, dat is niet onaardig. (2015, 27 september). NOS. Geraadpleegd op 21-02-2017, <http://nos.nl/artikel/2059950-mijn-75ste-voor-feyenoord-dat-is-niet-onaardig.html>
- Oostdijk, N., M. Reynaert, V. Hoste, & I. Schuurman (2013). The construction of a 500-million-word reference corpus of contemporary written Dutch. In *Essential speech and language technology for Dutch*, 219-247. Springer Berlin Heidelberg.
- Poppel, L. van (2016). Strategisch manoeuvreren. In: D. van de Mierop, L. Buysse, R. Coesemans & P. Gillaerts (Red.) *De macht van de taal. Taalbeheersingsonderzoek in Nederland en Vlaanderen*, 219-232. Leuven/Den Haag: Acco.
- Renkema, J., & E. Daamen (2016). *Schrijfwijzer compact*. Eerste herziene editie. Amsterdam: Boom.
- Reynaert, M., M. van de Camp, & M. van Zaanen, (2014, Juli). OpenSoNaR: user-driven development of the SoNaR corpus interfaces. In *COLING (Demos)*, 124-128.

- Verhagen, A. (1996). In sommige contexten zijn dubbele ontkenningen helemaal niet onduidelijk. In: T. Sanders & P. Smulders (red.), *Schrijfwijsheden. Visies op taal en taaladvies*. Den Haag: Sdu, 193-201
- Verhagen, A. (2002). 6 Retorica en cognitie. In: T. Janssen (2002). *Taal in gebruik : Een inleiding in de taalwetenschap*. Den Haag: SDU Uitgevers.
- Wouden, T. van der (1996). Litotes and downward monotonicity. *Negation: a notion in focus*, 7, 145.
- Wouden, T. van der (1997). *Negative Contexts Collocation, Polarity and Multiple Negation* (Routledge studies in Germanic linguistics). London: Routledge.
- Wouden, T. van der (1998). Dat had niet zo gehoeven: Modaliteit en negatie in de nieuwe ANS. *Nederlandse Taalkunde*, 3(3), 237-252.
- Wouden, T. van der (2007). Meer over dubbele ontkenningen. Reactie op Piet Paardekooper [06.02]. *Neerlandistiek.nl 2007*, - (2007).

Bijlage 1. Vaststellen van lezing

1. Grammaticale dubbele negatie

De negatie blijft intact.

2. Neutraal tot en met litotes

2.1. Onduidelijke dubbele negatie: het is niet zeker welk resultaat de dubbele ontkenning heeft, omdat de context niet duidelijk genoeg is.

2.2. Neutrale dubbele negatie (grey zone).

Beide kanten van het verhaal belichten: “Hij is niet onaardig, maar hij kan soms wel bot zijn”.

Handige strategie: je kunt er later op terugkomen. Dit zal bijvoorbeeld gebeuren in kranten (omdat eigen mening niet te sterk mag overkomen), of wanneer een risicovolle uitspraak wordt gedaan, zodat de spreker de mogelijkheid krijgt om er later op terug te komen.

2.3. Litotes.

De dubbele negatie werkt hier als understatement.

Ironische uitdrukking.

3. Opheffende dubbele negatie/Denial

Een negatie wordt ontkend: “Ik vind niet dat hij onaardig is”/ “Hoewel sommige mensen dat vinden, vind ik hem niet onaardig”.

Discussie: hoeft niet tussen twee personen te zijn, maar een ‘algemene mening’ kan ook ontkend worden.

Een algemeen verlangen kan ook ontkend worden. Voorbeelden: je wilt onsterfelijk zijn of je wilt ongestraft blijven voor een misdaad.

Dubbele negatie is moeilijk/niet te vervangen door de positieve variant ervan.

4. Versterkende dubbele negatie

De dubbele negatie wordt gebruikt om de negatie te versterken.

Bijslage 2. Excel-bestand resultaten krantenartikelen

Context links	Hit	Context rechts	Lemma	woordsoort	Lezing	Bizonderheden 1	Bizonderheden 2
toekomen , zouden ze bevestigen niet onafhankelijk	niet onafhankelijk	te zijn . Apeldoorn i...	niet onafhankelijk	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	3 politiek		discussie
centers die gevaar opleverden .	Niet on aardig	. 7 De meest dreigende	niet on aardig	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2 voetbal		sport
de voet . 5 Statte	niet on aardig	, maar zoekt te vaak	niet on aardig	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2 voetbal		sport
winnen . En dat is	niet on belangrijk	, want Frankrijk is nog	niet on belangrijk	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,3 wielrennen		sport
van de LPF liet zich	niet on betuigd	: wat een schânnde dat	niet on betuigd	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,3 politiek		
: de wetenschappelijke onderbouw	niet on tereikbaar	te zijn en het belangrijke	niet on tereikbaar	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	3 discussie		
de rol van de CIA	niet on tereessant	, maar waar ze werkijke	niet on tereessant	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2 politiek		
Russen , van wie een	niet on aanzienlijk	deel volgens de Joodse wet	niet on aanzienlijk	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2 discussie		
de verkiezingen van mei 2002	niet on herselbaar	zijn beschadigd door de aanslag	niet on herstelbaar	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	3 politiek / discussie		
CDA en D66 is het	niet on gebruikelijk	dat de Kamer ambtenaren hoort	niet on gebruikelijk	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2 voetbal		sport
mijn efital , maar daarom	niet on misbaar	. Wanneer een blessure eventuur	niet on misbaar	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2 voetbal		sport
promoveerden . Beide teams bego	niet on aardig	aan het seizoen met een	niet on aardig	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2 voetbal		sport
. De jongeren lieten zich	niet on betuigd	en ook de terugkeer op	niet on betuigd	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,3 voetbal		sport
elegante . Aardig , maar	niet on vergetelijk	. De twee Rapsodieën opus	niet on vergetelijk	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2 beleefd		
Rias Bakas . Op zich	niet on logisch	, want Galicid kent flink	niet on logisch	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2		sport
liggen . Dat doe je	niet on gestraft	tegen een uitgekookte tegensta	niet on gestraft	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	3 voetbal		
op trombose nog ver groot straat	niet on omstortelijk	vast . Begin juli nog	niet on omstortelijk	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2		sport
In een prima conditie en	niet on belangrijk	: hij is een eigen	niet on belangrijk	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,3		
Ken Loach en zelf een	niet on ver dien stelijk	regisseur van geë ngageerde film	niet on ver dien stelijk	BW(1) ADI(vrj; basis, met-e,sta	2,2	kan erop terugkomen	
van Kateen Natie is het	niet on denkbear	dat we binnenkort aan 10.000	niet on denkbear	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	3 discussie		je zou wel onsterfelij v
de feiten : je bent	niet on sterfelij	. Ongestraft heel de nacht	niet on sterfelij	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,3		
laten de Center Courters zich	niet on betuigd	. lgnace Deblaere voert dit	niet on betuigd	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,3 voetbal		
. Je neemt een paar	niet on gevaarlijke	oversteekplaatsen , gaat dan ov	niet on gevaarlijk	BW(1) ADI(vrj; basis, met-e,sta	2,3	wielrennen	sport
sterker , dus was het	niet on logisch	dat hij opnieuw problemen zou	niet on logisch	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,3		
elke chef , is hem	niet on bekend	. Fluwelige soep van witte	niet on bekend	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,3		
signaal geven dat bepaalde dingen	niet on gestraft	kunnen blijven (ego)	niet on gestraft	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	3 discussie		je zou wel ongestraft wi
berekeningen hebben gemaakt , is	niet on omstreden	. Ze gebruiken namelijk extrap	niet on omstreden	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2		
op te trekken - wat	niet on waarschijnlijk	is - kost dat de	niet on waarschijnlijk	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2	kan erop terugkomen	
gekend , is het bovendien	niet on waarschijnlijk	dat heel wat mensen nog	niet on waarschijnlijk	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2		
'Jerdactupp Man ' lang	niet on aardig	. Toch was het pas	niet on aardig	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2	beleefd	
Sportverslaggevers is Michel Wuyt	niet on verwachte	winnar . De kwikzilveren Tong	niet on verwacht	BW(1) ADI(vrj; basis, met-e,sta	2,3		sport
het kielrog speelt de bepaald	niet on belangrijke	vraag naar programmatische ont	niet on belangrijk	BW(1) ADI(vrj; basis, met-e,sta	2,3		
... ironisch . " Je moet	niet on gerust	zijn , zei hij vlak ...	niet on gerust	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	3 discussie		
boosdoeners strafbaar stelt , is	niet on omstreden	. Drie jaar geleden is	niet on omstreden	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2		
Jan Laurysen . Het is	niet on overkornelijk	. Dierdxx zoigt in Namen	niet on overkornelijk	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2		sport
Voor Dierckx is Namen ook	niet on bekend	. In 2004 mocht hij	niet on bekend	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,3		sport
verdedigers voelden zich gisteren	niet on terecht	na hun gestuntel maar wat	niet on terecht	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2 voetbal		sport
. Ook Clerfayt liet zich	niet on betuigd	. Hij zei Onkelinx graag	niet on betuigd	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,3		
maar is volgens de brandweer	niet on overdoelbaar	. Architect André Spas woont	niet on overdoelbaar	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	3 algemene mening ontkennen		sport
handen . Persoonslijken ik	niet on verdeeld	gelukkig . Ik begon sterk	niet on verdeeld	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2 voetbal		
bewijsnateriaal Het in hun ogen	niet on partijdige	vooronderzoek wordt een derde	niet on partijdig	BW(1) ADI(vrj; basis, met-e,sta	3 discussie (politiek)		
advocaten erop dat het onderzoek	niet on partijdig	gebeurde en dat Verclammen er	niet on partijdig	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	3 discussie (politiek)		
Maar ze krijgen wel een	niet on aangrijk	opslag als ze de verwachtingen	niet on aangrijk	BW(1) ADI(vrj; basis, met-e,sta	2,3		
tegen Anderlecht maar dat was	niet on logisch	. Tactisch staan we ook	niet on logisch	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2 voetbal		sport
prudent dat het succes '	niet on dubbezzinnig	'nag worden genoemd .	niet on dubbezzinnig	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2 strategie		
de knoop door over een	niet on belangrijke	nevenkweste . Tijdens haar lev	niet on belangrijk	BW(1) ADI(vrj; basis, met-e,sta	2,3 onderstatement		
Veiligheid Kanten is	niet on gevaarlijk	. Volgens de organisatie Consur	niet on gevaarlijk	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	3 discussie		
katalysatorfunctie voor bedrijven	niet on belangrijk	. In het verleden hebben	niet on belangrijk	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,3 onderstatement		
ook doen . Het is	niet on denkbear	dat het Fonds vele miljarden	niet on denkbear	BW(1) ADI(vrj; basis, zonder)	2,2		

en dat gaat in Grimbergen	niet ongemerkt	voorbi . Rien zal die	niet ongemerkt	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3	understatement	
vergeleken met Edith Wharton .	Niet ontcrecht	. want net als Austen	niet ontcrecht	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
onderwerpen . Het is dan	niet onwaarschijnlijk	dat hij zal verkondigen dat	niet onwaarschijnlijk	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	strategie	het zou wel eens kunne
een graecze song die je	niet onberoerd	laet . Deze Dogg of	niet onberoerd	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
leer en methode zijn overigens	niet onomstreden	. Van onze redactie religie	niet onomstreden	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	strategie	
hebben en die zorg is	niet ontcrecht	. Een jongen van vijftien	niet ontcrecht	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
wat acties georganiseerd die een	niet onaardig	bedrag opbrachten , zoals wafel	niet onaardig	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
mei ; Het succes blijft	niet onopgemekt	. Salou verslet een mooie	niet onopgemekt	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3	voetbal	
2 - 2 gelijkspel was	niet onverdiend	. vindt hij . "	niet onverdiend	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	voetbal	
. " Natuurlijk ben ik	niet ongevoelig	voor de kritiek " ,	niet ongevoelig	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	beide kanten verhaal	
Met een puntje zijn we	niet ontcreden	. Het is beter dan	niet ontcreden	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	voetbal	
. Ik deed het zelf	niet onaardig	. Maar als ploeg faalden	niet onaardig	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	voetbal	
er komt . is het	niet onlogisch	dat er gesprekken komen met	niet onlogisch	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	3	discussie	
nu liet de Limburger zich	niet onbetuigd	. Even later redde doelman	niet onbetuigd	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3	voetbal	
dringen . Het was natuurlijk	niet onlogisch	dat ze een terugval kende	niet onlogisch	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	tennis	
Europese havenarbeiders lieten zik	niet onbetuigd	en het kwam tot enkele	niet onbetuigd	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
hoor , en het is	niet onbelangrijk	. Tortogloe zaten die intellectue	niet onbelangrijk	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
rusthuisfactuur en het pensioen is	niet onaanzienlijk	. Volgens het ziekenfonds CM	niet onaanzienlijk	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
en Verdonck , deden het	niet onaardig	. Zij kwamen verrassend in	niet onaardig	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	voetbal	
in Vlaamse scholen hangt een	niet onaanzienlijk	prijskaartje vast " , stelt	niet onaanzienlijk	BW) ADI(prenom,basis,zonder)	2,2	strategie (politiek)	
Lyra liet zich echter ook	niet onbetuigd	en dredge via Engelen maar	niet onbetuigd	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3	voetbal	
was krap , maar kwam	niet onverwacht	. De ploeg uit het	niet onverwacht	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	hockey	
woord grondig aangepakt . Een	niet onbelangrijk	detail : de kostprijs was	niet onbelangrijk	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3	understatement	
en deze liet de kans	niet onbenut	. Even later besloot	niet onbenut	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3	voetbal	
35-jarige Gelderlander vindt knete	niet onafhankelijk	. " Het is	niet onafhankelijk	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	3	discussie	
is het verlangen naar wraak	niet ongewoon	. Sons kan een verongelichte	niet ongewoon	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	3	strategie	
ingevallen Pereira trok het laken	niet onverdiend	naar de bezoekkende kant .	niet onverdiend	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3	voetbal	
omdat de kans op WAO	niet onaanzienlijk	is . Hoe lang zijn	niet onaanzienlijk	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2		
Een onverhoopte , maar zeker	niet onverdiende	zege , beektoont trainer Joël	niet onverdiende	BW) ADI(prenom,basis,met-e,sta	3	voetbal	
Schneid abkauten 's is een	niet ongebruikelijke	zeggwijze voor (iemand)	niet ongebruikelijk	BW) ADI(prenom,basis,met-e,sta	2,2		
van de tegenstrevers is ons	niet onbekend	. Onze buren azen op	niet onbekend	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3	voetbal	
zijn en dat De V .	niet onschuldig	is . maar minder schuldig	niet onschuldig	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	voetbal	
De Oost-Vlaamse renners lieten zik	niet onbetuigd	in het Belgisch omniumkamploe	niet onbetuigd	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
was kapitein Nele Van Hove	niet onverdeeld	teverden over de prestatie van	niet onverdeeld	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2		
tot de topprie maar zijn	niet onaantastbaar	. Neem onze bekeruitschakeling	niet onaantastbaar	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2		
. gelooft VDB . "	Niet onbelangrijk	is ook dat mijn sponsors	niet onbelangrijk	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3	voetbal	
nieuwelingen liet Matthias Bossuy	niet onbetuigd	. " Mijn derde plaats	niet onbetuigd	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
hangt of ligt . is	niet ondenkbaar	. Je kunt maar beter	niet ondenkbaar	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2		
Paul Van Cauwenberge liet zich	niet onbetuigd	. Hij zong 't	niet onbetuigd	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
Niet fors , maar ook	niet onzichtbaar	. Het juiste effect voor	niet onzichtbaar	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2		
de kleinere woongebieden en ,	niet onbetuigd	. word vanuit de Duitse	niet onbetuigd	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
gretiger . Hun zege is	niet onverdiend	. Bij ons zat Bancé	niet onverdiend	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	3	voetbal	
Haar relatie met Sacribey was	niet ongevaarlijk	. De Servische nationalisten ha	niet ongevaarlijk	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
Hets in grote bedrijven	niet ongewoon	dat een nieuwe topman word	niet ongewoon	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2		
de winkeliers zid deze eindelaars	niet onbetuigd	. Zou het niet beter	niet onbetuigd	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,3		
deze uitspraak beaamen . De	niet onaanzienlike	overwaarde in de gemiddelde N	niet onaanzienlike	BW) ADI(prenom,basis,met-e,sta	2,3		
. Toch doen we het	niet onaardig	. vindt nieuwkomer Jamal Chara	niet onaardig	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	voetbal	
uit Wevegem en waren daar	niet ontcreden	me . Wij waren de	niet ontcreden	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	voetbal	
Al bij al mogen we	niet ontcreden	zijn . We hoopten wel	niet ontcreden	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	voetbal	
In het Vanden Stockstadion .	Niet onbegrijpelijk	. De supporter's hoonden hem	niet onbegrijpelijk	BW) ADI(vrij,basis,zonder)	2,2	voetbal	

groot en de gelijkmaker viel	niet onverwacht	. Het gelijke spel was	niet onverwacht	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport
. Aanvallend lukte het me	niet onaardig	. Ik wou me echt	niet onaardig	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport
Bovendien, en dat is	niet onbelangrijk	, is ze mentaal erg	niet onbelangrijk	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3	Tennis	sport
van de Randstad is "	niet onaanstbaar	", aldus de door	niet onaanstbaar	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	3	discussie	sport
. De streek is mij	niet onbekend	, ik was nog drie	niet onbekend	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3	voetbal	sport
die liefhebbers van het grietseigen	niet onberoerd	zallaten. Elk van	niet onberoerd	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3	voetbal	sport
. Beersaerts liet de kans	niet onbenut	. Meteen viel de wedstrijd	niet onbenut	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3	voetbal	sport
zijn argumenten publiciteit, is	niet ongebruikelijk	in Italië. In de	niet ongebruikelijk	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2		
de Belgische begrafenisondernem	niet onoverkomelijk	. Een gebalsemd lichaam kan	niet onoverkomelijk	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2		
er een aantal andere,	niet onbelangrijke	, factoren die roet in	niet onbelangrijk	BWf/ ADf(prenom, basis, met-e, sta	2,3		
vervragen worden met krampen,	niet onlogisch	na een lange periode van	niet onlogisch	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport
de partij. Het is	niet onmogelijk	dat de afdeling Charleroi onder	niet onmogelijk	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2		
die ook buiten de huwelijksindustri	niet onopgemerkt	blift. Zo heeft energieleveranc	niet onopgemerkt	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3		
zijn voor patënten immers een	niet onbelangrijk	detail. " Na de	niet onbelangrijk	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3		
namelijk al eigenaar van een	niet onverdiend	deel van de Amerikaanse econo	niet onverdiend	BWf/ ADf(prenom, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport
de bezoekers na de rust	niet onafhankelijk	langsij, maar via de	niet onafhankelijk	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	3	discussie	ontkennen van negatie
wordt aangevreven dat zijn intern	niet onbelangrijk	is van een politieke partij	niet onbelangrijk	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2		
in de intercommunales vormen ee	niet onmogelijk	maakt in Brussel en Wallonië	niet onmogelijk	BWf/ ADf(prenom, basis, zonder)	2,2	discussie	ontkennen van negatie
toch een die hem vooraf	niet onomzadel	of irritant. Het sentiment	niet onomzadel	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2		
, maar de film is	niet ongunstig	, omdat Vitesse gisteren in	niet ongunstig	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	discussie	sport
verstaat. De voortekenen lijken	niet onwelwillend	tegenover vervroegde uittreding	niet onwelwillend	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport
houden. Werkgevers staan nameli	niet onroosbaar	. Tot hertoe hebben we	niet onroosbaar	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2		
wel ontgoocheld zijn, maar	niet onopgemerkt	voorbij gaan. Daarom verzamel	niet onopgemerkt	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3	voetbal	sport
jaar en dat mocht uiteraard	niet onlogisch	gezien het feit dat de	niet onlogisch	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	strategie (politiek)	ontkennen van negatie
. Hij noemde de conclusie	niet onveilig	besluit opzichter Luc Goossens	niet onveilig	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	strategie	ontkennen van negatie
fietspad verwijderd en dus bijgewo	niet onbekend	in zijn aanval op fastfood	niet onbekend	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3		
Ook de filmwereld laat zich	niet ongezonder	. Intergeheel. " Hij	niet ongezonder	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	3	discussie	ontkennen van negatie
of een Big Mac is	niet onopgemerkt	voorbij gegaan. De titel	niet onopgemerkt	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2		
En dat is nu al	niet onaardige	koffer. Omdat de batterijen	niet onaardig	BWf/ ADf(prenom, basis, met-e, sta	2,2		
er veel beenruimte en een	niet ongerust	over te zijn. Vrijdag	niet ongerust	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	3	Tennis	sport
Peer. Daar hoeft ze	niet ongerept	afbrengen. Zo verouderden we	niet ongerept	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	3	ontkenning negatie	sport
opkijken als ze het er	niet onbekend	. " Als prof reed	niet onbekend	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3	wielrennen	sport
Het is de 50-jarige ex-renner	niet onlogisch	dat Den Bleek dezer dagen	niet onlogisch	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3	understatement	sport
. Het is dan ook	niet onnodig	rekenen via juridische spitsrechn	niet onnodig	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	3		
De minister wil de zaak	niet ongunstig	. Het vertrouwen van consumen	niet ongunstig	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal	ontkennen van negatie
de laatste cijfers per saldo	niet onbeheerd	achterlaten De Oost-Vlaamse pri	niet onbeheerd	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	3	discussie	sport
College mag gemeente	niet onaardige	wedstrijd, maar we bleven	niet onaardig	BWf/ ADf(prenom, basis, met-e, sta	2,2	voetbal	sport
we twee weken geleden een	niet onopgemerkt	. Zo nam het weekblad	niet onopgemerkt	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport
finalist FIBA Euro Cup)	niet onaardige	groep universiteiten. Solliciteer	niet onaardig	BWf/ ADf(prenom, basis, met-e, sta	2,2		
het boekentek. met een	niet ongerust	maakt, zit hij door	niet ongerust	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport
Engelse bondscoach Sven-Göran Er	niet onaardig	gesubsidieerd, verlaat zich op	niet onaardig	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3		
dak gevuld met zalen en	niet onbelangrijk	is dat er voor en	niet onbelangrijk	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3		
naar achteren opgeschoven. Zeker	niet onverdiend	noemen. We staan duidelijk	niet onverdiend	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport
je kon de zege toeh	niet onnodig	opvoeren, maar tegen Roeselar	niet onnodig	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport
. Ik wil de druk	niet onbelangrijk	gegeven na een desastreuze se	niet onbelangrijk	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,3	voetbal	sport
. Voor het team een	niet onverdiend	, ging De Keyser verder	niet onverdiend	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport
tegenwoordig punten gecrasseerd en	niet ongewaard	zijn, zegt de supersub	niet ongewaard	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport
tot nu toe mag ik	niet ongestraft	blijven ", zei Mahmoud	niet ongestraft	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	3		
. Deze misdaad zal	niet onoverwacht	. Onder Ceulemans had Club	niet onoverwacht	BWf/ ADf(vrij, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport

Bijlage 3. Excel-bestand resultaten Twitter

Context links	Hit	Context rechts	lemma	woordsoort	Lezing	Bijzonderheden 1	Bijzonderheden 2
zijn http://t.co/LHPJCIHm ,	niet ontvreden	na verkoudheid en wee niet ontvreden	ontvreden	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,3		sport
) http://t.co/Q1528fX Nou , ging	niet on aardig	. 1:02 bruto ondanks dit niet on aardig	on aardig	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		sport
wilten @fabienmemeijer2 Maar je moet	niet onzeker	zijn , want er zijn niet onzeker	onzeker	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
..) @fabienmemeijer2 Jij bent	niet ongezond	mager . Je hebt een niet ongezond	gezond	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
and manager @brammeersman ook	niet onbelangrijk	int leven int algemeen niet onbelangrijk	belangrijk	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,3		
Marco_ Evenhuis dat claimen is inderdaad	niet onverstendig	, dat blijkt nu ook niet onverstendig	verstendig	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,3		
poes van de kat is	niet ongezien	;-) @outa dat is balen niet ongezien	on gezien	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,1	context onbegrijpelijk	
het jij Lang slapen is	niet ongezond	(de wetenschap heeft niet ongezond	gezond	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
zaat pas onrust Kamp	niet onwelwillend	. deelt mijn zorgen ove niet onwelwillend	onwelwillend	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
onderemerskimaat Steun aan Griekenland	niet ongedulsuileerd	. Harde maatregelen vo niet ongedulsuileerd	gedulsuileerd	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
@nuver Heus , julie worden	niet onhulp	door de beurs te bezoe niet onhulp	onhulp	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
' weekend . Ben zeker	niet ontvredden	, maar wel moe , niet ontvredden	ontvredden	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
-? @wvsskiss @GeenTwitterVerlaving Maal	niet ongerust	William , wat niet is niet ongerust	ongerust	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
veriefriheid , hartstocht etc. Ook	niet onbelangrijk	, maar slechts een facet niet onbelangrijk	belangrijk	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
het concept in . is	niet onverdeeld	gelukkig met de update niet onverdeeld	onverdeeld	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
beschikking krijgen , is het	niet onlogisch	dat ze een onderscheid niet onlogisch	onlogisch	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
Apes " ook voor mij	niet ongerust	postier was . @hetsen niet ongerust	ongerust	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
gaan Ik wil je	niet ongerust	maken , maar met hoof niet ongerust	ongerust	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
@UkmiInpudding @LolapoppyRagdol De foto	niet oneindig	. Na 4 à 5 niet oneindig	oneindig	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,1	context onbegrijpelijk	
Lopez ? @Snakehit Het is	niet ongebruikelijk	dat de media al een niet ongebruikelijk	gebruikelijk	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
actueel noemde . @ajpater @JDSnel	niet onlogisch	omdat ze leven in deze niet onlogisch	onlogisch	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
wet , kan ik bepaald	niet onbetrouwbaar	noemen , integendeel niet onbetrouwbaar	betrouwbaar	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	integendeel
@Hienstu @vitorsterren dat is inderdaad	niet ondenkbaar	. @klip wat als er niet ondenkbaar	denkbaar	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
van maatschappij en politiek .	Niet onnozel	gaan doen hoor . @ niet onnozel	onnozel	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
zadel te houden inderdaad .	Niet onlogisch	lijkt mij . @helmanapp niet onlogisch	onlogisch	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
voor de moslimroederschap is zeker	niet onterecht	, de tijd zal het niet onterecht	onterecht	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
Noord-korea ook allang bevestigd .	Niet onlogisch	. @ B_Elzebub @Tubalji niet onlogisch	onlogisch	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
zo 'n gek idee on steekpartijen	niet ongestraft	te laten , wel een niet ongestraft	gestraft	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
voorwaarden voor Griekenland , maar	niet onmogelijk	. We zitten daarin op niet onmogelijk	mogelijk	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
kaar hadden liggen . bepaald	niet onverwacht	. Toen TT het nieluv is niet onverwacht	verwacht	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,3		
een kind . Hij oogt	niet ongelukkig	. #ajant Overigens blijf niet ongelukkig	ongelukkig	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		sport
wordt toegejuicht . #ajaher En	niet onverwacht	: Luis Suarez is Speler niet onverwacht	verwacht	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2	voetbal	sport
het idee dat Paas uiteenzet	niet onverstendig	. Maar ik begrip van niet onverstendig	verstendig	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
gatte dus en herkeuren .	Niet onverwacht	hoor . Geen ramp . niet onverwacht	onverwacht	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
stille meerderheid ? Terugkeergarantie is	niet ongebruikelijk	als ambtenaren de poli niet ongebruikelijk	gebruikelijk	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
@IrisDijkema Bedankt , ik wil	niet ondanbaar	lijken maar neem die C niet ondanbaar	danbaar	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3		
? O was die dan	niet onsterfelijk	@volkskrant De indise niet onsterfelijk	sterfelijk	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	contradictionair
pagina weér ... on-ge- lofelijk .	Niet onverwacht	, maar wát een dreun niet onverwacht	verwacht	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
http://bit.ly/64ZGRh #nietalleenrisicovoord	niet onomkeerbaar	ver sjacheren door het l niet onomkeerbaar	omkeerbaar	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
Da's even wennen maar dan	niet onplezierig	;-) #nietmenscentraal S niet onplezierig	plezierig	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
nee ' sommigen . Wees	niet ongerust	, wij zeggen gewoon ke niet ongerust	ongerust	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
@jidelijstra En dat blijft ook	niet onopgemerkt	. Speldrijke moet kur niet onopgemerkt	opgemerkt	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,3		
@dhanrasnaap http://t.co/6EOf8j4 @alper M	niet onbelangrijk	, hoe was de espresso niet onbelangrijk	belangrijk	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,3		
grillieanos ") @ativi ook	niet onbelangrijk	, het leren van " niet onbelangrijk	belangrijk	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,3		
vraagt ? Daar staat MH	niet onwelwillend	tegenover . @mhpranc niet onwelwillend	onwelwillend	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2		
Voor nu dus #twekit @DeNettel	Niet onmogelijk	. Houid me maar vast niet onmogelijk	mogelijk	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,1		
de hoek stap * @dopp	Niet on aardig	was natuurlijk een eufie niet on aardig	on aardig	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,3	understatement	ii
Trentemøller op Lowlands staat ?	Niet on aardig	. Kom maar door met niet on aardig	on aardig	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,3	understatement	
gaan reddend .... zag er	niet ongunstig	uit en stabiel qua relat niet ongunstig	ongunstig	BWV) ADI(vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal	

moeilijk het is - maar	niet onmogelijk	- om een land te	niet onmogelijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal	
strakke regie van de communicatie	niet onbelangrijk	is bij N-VA. Dit	niet onbelangrijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,3		
is het verder doorgevoerd en	niet onaangenaam	, hond Thijs en ik	niet onaangenaam	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal	sport
hardgelopen . Weer was verder	niet onaangenaam	, zacht . @ballastig Not	niet onaangenaam	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal	sport
? @Ayesta Pff, er	niet ongeschonden	vanaf gekomen zie ik .	niet ongeschonden	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	3		
ook stuk langzamer gekurd ,	niet onaangenaam	. Twee keer wachten op niet ontvreden	niet onaangenaam	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal	sport
maar bleek te spetteren .	niet onaangenaam	om te lopen . ontspann niet onaangenaam	niet onaangenaam	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal	sport
zicht . Voor hardlopen zeker	niet onaangenaam	, alleen met m'n gedach niet onaangenaam	niet onaangenaam	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal	sport
je The Police ? Ook	niet onaangenaam	. @Blafweibjine @iC(niet onaangenaam)	niet onaangenaam	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,1		
verwijzing is in ieder geval	niet onopgemerkt	gebieden ... #bevreidigi niet onopgemerkt	niet onopgemerkt	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,3		
Aardrijvskunde is moeilijk maar temminste	niet onmogelijk	. @boekkeanna Ja ik he niet onmogelijk	niet onmogelijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal	
aan doen . Maar uiteraard	niet onmogelijk	. Ik zeg : #Next	niet onmogelijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		
Maar Social Mediator staat inderdaad	niet onaardig	op je CV :) @ermelbol niet onaardig	niet onaardig	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		
In een uur . Ben	niet ontvreden	. Volgend jaar moet er niet ontvreden	niet ontvreden	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		
en bloed , maak je	niet ongerust	i @Azuumond @smits niet ongerust	niet ongerust	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	3		sport
Klinkt tot nu toe zeker	niet onaardig	. @disazard Ja , vorige niet onaardig	niet onaardig	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		
nav mijn optreden gisteren !	Niet ontvreden	over mijn optreden gist niet ontvreden	niet ontvreden	BWf/ ADJ(prenom, basis, zonder)	2,3	zichzelf	
de duiding ben ik meestal	niet ontvreden	@fgeerdink aha - maar niet ontvreden	niet ontvreden	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,1		
Maar dat is voor Epke	niet onmogelijk	hoor . Zoveel goede me niet onmogelijk	niet onmogelijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		sport
inderdaad lekker en (ook	niet onbelangrijk	) simpel . Ik ga	niet onbelangrijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,3		
maar ik vind dat we	niet ontvreden	mogen zijn . @geerdrh niet ontvreden	niet ontvreden	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal	
over rechten sexuelle minderheden .	Niet ongevoelig	in Egypte ! luisterend n niet ongevoelig	niet ongevoelig	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,3		
Spinder http://ow.ly/3Ez8S #miplo10 En ook	niet onbelangrijk	. @resourceer gaat voc niet onbelangrijk	niet onbelangrijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,3		
Flitren met klimaatsceptici kan je	niet ongestraft	doen .. RT @haagsche niet ongestraft	niet ongestraft	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
. Lijkt me in Griekenland	niet onbelangrijk	oorzaak ! RT @paulkron niet onbelangrijk	niet onbelangrijk	BWf/ ADJ(prenom, basis, met-e, st)	2,3		
hè ? @CorinJN ik ben	niet ontvreden	over mijn Sony Handycam niet ontvreden	niet ontvreden	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,1		
de Christen-Democratische Verkenningen . (	Niet onlogisch	: liberale nadruk op het niet onlogisch	niet onlogisch	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		
ook gefeliciteerd ! Had t	niet onlogisch	gevonden als jij zo tets niet onlogisch	niet onlogisch	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		
voor aanvang :) #quiz En	niet onterecht	zoals je zult zien .	niet onterecht	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,3		
door ziekte opgespaarde vakantiedagen zijn	niet onbeperkt	houdbaar : Werknemer niet onbeperkt	niet onbeperkt	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
mag wassen ? Ik wil	niet onneerbidig	zijn , zeker niet op	niet onneerbidig	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	3		
en dat is ook helemaal	niet onlogisch	. Ik werk vanuit de	niet onlogisch	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,3		
jaap de Jong #hetuur is mij geheel	niet onbekend	, maar het is wel	niet onbekend	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,3		
sloom , maar daarmee nog	niet onbetrouwbaar	@EdicoMartens Egvvel niet onbetrouwbaar	niet onbetrouwbaar	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
de #Hubble-film @DonaldDuckNL Klinkt	niet onaannemelijk	:) Dank voor het antwo niet onaannemelijk	niet onaannemelijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		
#ned2 @MarionPostma @agneskuiper @judf	niet onoverstendig	: ga naar een parapl niet onoverstendig	niet onoverstendig	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		
3 @QuidnunnQ @Modetrut Was zeker	niet onaangenaam	hahaha De Valentine A niet onaangenaam	niet onaangenaam	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,3		
Lady_bugle @ModeTrut @Meisje78 En ook	niet onbelangrijk	* Kuch - eerste levensb niet onbelangrijk	niet onbelangrijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,3		ii
van Twitter . kan ze	niet ongelijk	geven ii .p Wat is	niet ongelijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
@HansExterkate idd geulikki thuis ,	niet onzinnig	. Hopelijk finale tegen , niet onaardig	niet onaardig	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,1		sport
maken , zijn ze weer	niet onzinnig	. Maar het blijft amuser niet onzinnig	niet onzinnig	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
. alles gepudatet en (	niet onbelangrijk	) alles doet het ook	niet onbelangrijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,3		
Hoogluin - Grieks failissement is	niet onvermijdelijk	' http://t.co/3Adzed03 #niet onvermijdelijk	niet onvermijdelijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		
@BartJanSprut Vee , hij wil	niet onvoorwaardelijk	aanschuiven . De eisen niet onvoorwaardelijk	niet onvoorwaardelijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	3	discussie	
... @Ivovsespurt @Hannah ik doe	niet onaardig	.... #ruderger @Mirtt @ce niet onaardig	niet onaardig	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	3		
Hulp aan arme landen	niet oneindig	' : http://bit.ly/dgsecc T niet oneindig	niet oneindig	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		
Achia , ik ben ook	niet onpartijdig	hoor :) @maanleblanc niet onpartijdig	niet onpartijdig	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,3		
. PvDA en D 66	niet onvoorwaardelijk	is , naar tweerchtinigs niet onvoorwaardelijk	niet onvoorwaardelijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		
vrij . @leenvrijdike Geelofsrijheid is	niet onbegrensd	en amendement beoog niet onbegrensd	niet onbegrensd	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	2,2		
te maken . @MOWeta Helemaal	niet onmogelijk	. Gaat vooral om bereid niet onmogelijk	niet onmogelijk	BWf/ ADJ(vrij, basis, zonder)	3		

huwelijk tussen neven / nichten	niet ongebruikelijk	. Een significant aantal niet ongebruikelijk	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
is groot goed , maar	niet onbegrensd	. Zeker niet als levens niet onbegrensd	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
verhaal vertellen . Ze zijn	niet onschuldig	en verdienen aandacht niet onschuldig	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal
Zo'n mooie dochter mag toch	niet ongestraft	vrij rond open .-) niet ongestraft	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,3	
. Lastig, maar natuurlijk	niet onmogelijk	. #Jax Arsenal - Barcel niet onmogelijk	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal
interessant . Althoewel de uitkomsten	niet onverwacht	waren , was het docum niet onverwacht	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal
bjna meppen met m'n ,	niet onaanzienlijk	gewichtige (aprop)as niet onaanzienlijk	BWV/ ADI/(prenom, basis, zonder)	2,2	
per maand voor je abo	niet onredelijk	. @wesleyburke En e niet onredelijk	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
' typo ' de .	Niet onvoorspelbaar	, dit . @Hendulun Well niet onvoorspelbaar	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
op . @eugenderuwer Hm ,	niet onnaarstig	. Maar Van Dale noemt niet onnaarstig	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal
zetten . Dus ik ben	niet onverschillig	maar moet ff bijkomen niet onverschillig	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal
het super r ! @112regioflits Nou	niet ongewild	hoor . Iedereen is wel ik niet ongewild	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
van - zelf's god's	niet onfeilbaar	(anders had hij de niet onfeilbaar	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	discussie
TXN iii @omno47 ik ben	niet onverwacht	, al ben ik mijn niet onverwacht	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal
positief over deze minister .	Niet onnodige	lines , twee nuttige di niet onnodig	BWV/ ADI/(prenom, basis, met-e-st	3	
zijn ? @tomvdQuast tweet gewoon	Niet ontevreden	over . @KonnaPuntLo niet ontevreden	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal
Tevens FTP en torrentclient .	niet onnaarstig	, maar hij is niet niet onnaarstig	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,1	
. @luckkohte ik vind hem	niet onfeilbaar	is :) @Mitt nee , niet onfeilbaar	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal
we weten allemaal dat internet	niet onwaarschijnlijk	. Hoewel ... driekezen . niet onwaarschijnlijk	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	
@bebgbezt LOL ! Lijkt me	niet onafleibaar	is :) @Mitt nee , niet onafleibaar	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
dat #scriptevu in elk geval	niet onvoldoende	is . Nu reesje van niet onvoldoende	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	discussie
zelf ? @baspaternotte @BoudradJbi laat	niet onverlet	dat het wel een zeer niet onverlet	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,1	
huidig onderwjs lijkt het me	niet onredelijk	om in ieder geval een niet onredelijk	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
maar deze leek me ook	niet onlogisch	PvdA-CDA-D66 - GL-CU niet onlogisch	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
De argumenten van http://bit.ly/174nlM zijn	niet onzinnig	. Lees maar eens door niet onzinnig	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
Koningin of via Parlement ,	niet onduidelijk	. @cdhtwinterview Hie niet onduidelijk	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	discussie
@karfnachta Pf , sterke !	Niet onbegrijpelijk	dat dit gebeurt na veto niet onbegrijpelijk	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
http://t.co/TVUuLaic#nice @HILCusters Maak	niet ongerust	. Ik ben dat nooit niet ongerust	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	
heb ik nog steeds een	niet ongevaarlijke	aandoening , maar ik w niet ongevaarlijk	BWV/ ADI/(prenom, basis, met-e-st	2,2	
in de nacht maken mij	niet ongerust	, maar wel even wakke niet ongerust	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	
ook online ? Ben verder	niet ongeduldig	hoor : D @binnenstebn niet ongeduldig	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	4	
, dan blijkt het dus	niet onzeker	.. Daar staan ze weer niet onzeker	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	
van liefde houdt ! @veracantilla	Niet onzeker	.. Daar staan ze weer niet onzeker	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	
#waerluggewingertrjes @vanHijum Dat was	niet onverwacht	? PvdA strijd al jaren niet onverwacht	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
gelijk . Maar ik wil	niet onbewust	religieus berleid voedsel niet onbewust	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,1	
Middendorp in column De Pers	niet onredelijk	beledigend & gt ; http://niet onredelijk	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
Het examen als geheel is	niet onnaarstig	hoor zijn ertrouwens n niet onredelijk	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	discussie
Dat was in het geheel	niet onnaarstig	@leonieflaur @HoW niet onnaarstig	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,3	zichzelf
@RaymondJanssen ik wilde je vraag	niet onbeantwoord	laten tweehoën ;) @Re niet onbeantwoord	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	
niet .... @EJSIF Das ook	niet ongezond	!!!! #wittebonenintom; niet ongezond	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,1	
ik zat persoonlijk betalen Toch	niet ontevreden	, ik blijf er overigens niet ontevreden	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	
gepland , maar maak je	niet ongerust	;) Wel een overgang ; niet ongerust	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	
En ook collega's laten zich	niet onbetuigd	, dank ! " @Gerkoopma niet onbetuigd	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,3	
uren @paululenhelt @fatmad66 Maak je	niet ongerust	. malafide praktijken bi niet ongerust	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	
ongerust ; malafide praktijken blijven	niet onvermeld	. Maar vergunning boorcht niet onvermeld	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	
weer onderweg naar OVD met	niet onaatfge	cappuccino , stapel kra niet onaatfge	BWV/ ADI/(prenom, basis, met-e-st	2,2	
relativering . @paululenhelt Maak je	niet ongerust	; maar dat associële en niet ongerust	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	3	
CDA 1, 2'	Niet oneens	met CDA over diensten niet oneens	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	politiek
ADW . Maar ik ben	niet ontevreden	over het debat . Om niet ontevreden	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	beide kanten verhaal
verhogen AOW-leeftijd blijkt voor Kant	niet ononderhandelbaar	bij eventuele coalitieb niet ononderhandelba	BWV/ ADI/vrij, basis, zonder)	2,2	politiek

